

Luka Jwumpe Nintanmpe

Jwuηkanni

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè séμεηι funηο jwumpe e ke

Luka na mpyi wempyi, Yahutu bà u mpyi u wi με. Mpii pi ηye pi ηye Yahutuu με, Luka la mpyi si Kile Jyaηi Yesu kyaa jwo pir'á. Lire kurugo mpii pi à Yesu ηya maa lógo u ηwο na ke, u à file pire na maa Yesu karigii yyaha cya pir'á.

Yesu à si fòηofee pyenge. Mpànahabii pi à sì mpànahabii ke, pir'á u ziη'à fyânha a jwo. Kile ηye a sùpya ηwóηηο sùpya na με, u à jwo na shin maha shin u à uye cè kapimpyiηe maa ηεε Yesu na ke, urufoo sí nùmpanηa ta. Fòηofeebii ná yampii ná nàηkopyire ná lenkwucyeebii ná círimpíi ná zàmpεεnbii ná supyishiηi sanηi u mpyi u ηye laage e pìl'á με, pire puni kyaa mpyi a táan Yesu á. Tèni i Yesu à kwòro cige na ke, mpii pi à u kwòro ke, u à Kile ηáare na u yáfa pire na.

Yesu à ηè a fworο kwùηi i ke, u à uye cyèe u cyelempyiibii na, maa pi pyi na pi tèεn Zheruzalemu kànhe e, pi i Kile Munaani sige, Kile mpyi a lire ndemu ηwομεε lwó pí á ke. Yesu à puru jwo ke, maa dùg'a kàre nìηyiηi na, pi ηyii na.

Karigii cyi à pyi lire kàntugo ke, Luka à cyire séme séμεηι waber'e, uru μεge na ηye: «Yesu Tun-tunmpii Kapyiηkii Semεηι».

Luka séμεηι kasεμεηι

1-3 Yyaha yyére shinŋi Tofili, karigii cyi à pyi naha wuu yyére ke, cyire cyii mii nyε na sémeni si ntun mu á. Shinŋyahara mú à cyii séme cyire karigil'e, mà tàanna ná sùpyire cyi jwuŋkanni i, mpiimu nyii na cyi pun'à pyi ke, ná pire pi à pa mpyi Jwumpe Nintanmpe jwufeebii ke. Lire e mii mú à li ta kacenne maa cyi yyaha cya fo cyi tasiige e maa cyi yal'a séme si ŋkan mu á, ⁴ bà mu si mpyi si li cè na karigii cyi à jwo mu á ke, na cyire na nyε sèe me.

Kile mèlekɛŋi wà à Yuhana Batizelipyiŋi ziŋi kyaa jwo

⁵ Tèni i Erɔdi mpyi Zhude kùluni saanŋi ke, Kile sáragawwuŋi wà na mpyi Abiya u sáragawwukurunke e, u mege mpyi Zakari. U cwonji mpyi Arɔn tùluge shin, u mege sí mpyi Elizabeti. ⁶ Pi mú shuunniŋi mpyi a tí Kafoonji Kile yyahe taan, pi mpyi a u jwɔmɛeni cù karigii puni i, marii u tonji kurigii puni jaare. ⁷ Ŋka pyà mpyi pi á me, jaaha na ye Elizabeti mpyi cijiriŋe. U ná u poonji mú sí mpyi a lyε a kwɔ.

⁸ Canŋka Zakari mpyi sáragawwubaaraŋi na Kile yyahe taan, jaaha na ye mähani mpyi a nɔ pi sáragawwukurunke na. ⁹ Mà tàanna ná sáragawwuubii làdaabil'e, pi mpyi maha ŋkyaanlwooni tég'a sáragawwuŋi wà cwɔɔnrɔ, ur'a si jyé Kilejaarebage funŋke e maa wusunaŋi súugo. Nyε ka kuru canŋke wuŋi si mpa bê Zakari na. ¹⁰ Mà u yaha u u wusunaŋi súuge, sùpyire puni mpyi ntàani na na Kile jaare. ¹¹ Ka Kafoonji Kile mèlekɛŋi wà si mpâl'a fworɔ Zakari na, maa yyére wusunaŋi tasogoge kàniŋe cyage na. ¹² Zakari à u nya ke, maa fyá sèl'e.

13 Ka mèlekenji si u pyi: «Ma hà vyá me Zakari, Kile à mu narege lógo. Mu cwonji Elizabeti sí mu kan pùnambile na, maa li mege le Yuhana. 14 Uru pyàñi ziji kani sí n-pyi mu á funntanga ná múguro kyaa. Li mú sí n-pyi shinnyahara á funntanga kyaa, 15 naha na ye u sí n-pyi shinbwo Kafoonji Kile yyahe taan. U sì raa sinmpe pà tufiige byii me. Kile Munaani sí u nî tèrigii puni i, ali mà u yaha zimbbaa. 16 U sí Izirayeli shiinbii niyyahamii yyaha kêennε Kafoonji pi Kilenji á. 17 U kapyiinkee sí n-pyi Kile túnntunñiEli wogigii fiige. Bà Kile Munaani mpyi a fyânha a fânhe kan Eli á me, amuni li sí fânhe kan u á, u u Kafoonji kuni bégele, u u tiibii ná pyiibii shwòhñi yaa. Mpii pi à nùññ kyán Kile na ke, u sí pire kêennε n-pyi shintiilii, si supyishñi wà bégele njaha Kafoonji yyaha na.»

18 Ka Zakari si jwo mèlekenj'á: «Di mii sí puru sèenji cè n-jwo ye? Naha kurugo ye mii ná na cwonji shìñ'á tòro zi taan.» 19 Ka mèlekenji si u pyi: «Mii u nyε Gabiriyeli. Mii u nyε Kile taan u túnnture laage e. U à mii tun mii u pa mpe jwumpe nintanmpe jwo mu á. 20 Mu nyε a nèn'a tèn mii jwòmugure taan me, mà li ta nde mii à jwo mu á ke, li sí n-pyi li tèepyil'e. Lire kurugo mu sí n-pyi búbu, mà lwó numε na fo mà sà yaa ná li tèepyii i.»

21 Lire tèn mpyi a sùpyire puni ta ti i Zakari sigili na ñkànre, naha na ye u mpyi a mō Kileñaarebage funñke e. U mñi mpyi a pi puni pâa. 22 U à jà a pa fworò ke, ka u u mpyi búbu, u nyε a jà a jwo ná pi e me, ka pi i ñcè na Kile à kani là cyêe u na Kileñaarebage funñke e. Ka u u wá na yu ná cyeyi i. 23 Nyε Zakari sáragawwubaaranji canmpyaagil'à

fùnhò ke, ka u u ñkàre pyenge.

²⁴ Canmpyal'à tòro ke, ka u cwoŋi Elizabeti si laa ta, maa ñwòhò yìnye kanjkuro funn'i. Maa jwo uye funn'i: ²⁵ «Kile à ñwò mii na ná nde e de! U à mii pyitàmbaani silege láha mii na sùpyire ñyii na.»

Kile mèlekenji wà à Yesu ziji kyaa jwo

²⁶ Nyé Elizabeti laani yìŋke baani woge e, ka Kile si u mèlekenji Gabiriyeli tun Galile kùluni kànze kà na, ku mege ñye Nazareti. ²⁷ Pùcwoŋi wà u mpyi wani, u mege mpyi Mariyama. Saanji Dawuda tùluge shinji Yusufu tàcwo u mpyi u wi. ²⁸ Ka mèlekenji si jyè uru pùcwoŋi yyére, maa jwo: «Mii à mu shéere, Kafoonji Kile à ñwò mu na maa mpyi ná mu i.» ²⁹ Ka puru jwumpe si Mariyama funnò wwòŋò sèl'e, ka u u wá na uye yíbili uru fwùŋi ñùŋke na. ³⁰ Ka mèlekenji si yi jwo u á: «Ma hà vyá me Mariyama, Kile à ñwò mu na. ³¹ Mu sí laa ta, li sí n-si pùnambile, maa li mege le Yesu*. ³² U sí n-pyi shinbwo, u mege sí n-le Kilenji ñnyí wuŋi Jyanji. Kafoonji Kile sí u tulyage Dawuda saanre fànhe kan u á. ³³ U sí n-pyi Yakuba shinji† ñùŋò na fo tèekwombaa. U fànhe sè n-kwò me.» ³⁴ Ka Mariyama si yi jwo mèlekenj'á: «Di lire sí n-pyi n-jwo ye? Naha kurugo ye mii sàha ñkwò a nò cè me.»

³⁵ Ka mèlekenji si u pyi: «Kile Munaani sí n-pa n-tèen mu ñuŋ'i. Kilenji ñnyí wuŋi u síŋi sí n-pyi mbyime fiige mu ñuŋ'i. Lire kurugo pyàŋi mu sí n-si ke, uru sí n-pyi Kile wu, u mege sí n-le Kile Jyanji. ³⁶ Mu cinmpworocwoŋi Elizabeti, uru

* **1:31** Yesu mege ñwòhe ku ñye: «Kafoonji Kile u ñye Shwofoonji.»

† **1:33** Yakuba shiinbii pi maha mpyi Izirayeli shiinbii.

nijnjyenkwonji mú à laa ta, u sí pùnambile si. Sùpyire mpyi na uru ngemu sônñi cijirinje ke, u laani yibaani woge ku nyε ηke. ³⁷ Sèenji na, kyaa nyε na Kile jini mε.» ³⁸ Ka Mariyama si yi jwo u á: «Kafoonji bilicwo u nyε mii, Kile u li pyi mii á bà mu à yi jwo mε.» Ka mèλεκεñi si yîri u taan maa ηkàre.

Mariyama à sà fworo u cìmpworocwonji Elizabeti na

³⁹ Cyire canmpyaagil'e, ka Mariyama si yîr'a fyâ!a kàre ñanyi kùluni i, Zhude kànhe kà na. ⁴⁰ Maa jyè Zakari pyenge e, maa Elizabeti shéere. ⁴¹ Tèni i Elizabeti à Mariyama fwùñi lógo ke, ka u pyàñi si nyàha u funñke e. Ka Kile Munaani si Elizabeti ñî, ⁴² ka u u jwo fànha na Mariyama á: «Kile à jwó le mu á mà tòro cyeebii puni taan! Pyàñi mu sí n-si ke, Kile sí jwó le ur'á mú! ⁴³ Jo u nyε mii, fo mii Kafoonji nunji yabilinji u pa mii yyére ye? ⁴⁴ Naha kurugo ye mii sí yi jwo mu á, tèni i mii à mu fwùñi lógo ke, funntang'à mii pyàñi pyi u à nyàha mii funñke e. ⁴⁵ Mu wuun'à ñwò, naha na ye kani ñwòmεeni Kafoonji Kile à lwó mu á ke, mu à ñen'a dá lire na.»

Mariyama à Kile kêe

⁴⁶ Nyε ka Mariyama si jwo:
«Mii à Kafoonji Kile kêe ná na zòmbilini puni i,
⁴⁷ mii funñke naha a táan sèl'e mii Shwofoonji Kile kurugo.
⁴⁸ Naha na ye mii u nyε u bilicwonji ke, u à ñen'a ñwò mii na, maa kacεnne pyi mii na, mii ná na cyεεmpe puni i. Mà lwó numε na, tìñi nimpañi sùpyire puni sí n-pa raa ηko na mii wuun'à ñwò.

49 Naha kurugo ye Kile Sini Punifol'à kabwōhii pyi mii á, u meg'à táan.

50 Mpii pi maha fyáge u na ke, u maha pire jùnaara taa tèrigii puni i, maa kacennkii pyi pi á.

51 U maha kakyanhala karigii pyi ná u cyege fánha nyahaga woge e. Mpii pi nye ná yàmpeente funke e ke, u maha pire tîn a caala.

52 U maha fánhafeebii tîrig'a lwó pi fánhe nyi'i, mpíi pi à piye tîrige ke, u maha pire dùrugo.

53 U maha yacenyi kaan kategefeebil'á fo maha pi funyi jîye.

U maha nàfuufeebii cyengaya wuubii yare pi i nkèege.

54-55 Nwómèni u mpyi a lwó wuu tulyey'á ke, u à lire fûnhó.

U à pa u báarapyiibii Izirayeli shiinbii tège

U maha kacennkii pyi Ibirayima

ná u tûlug'á tèrigii puni i.»

56 Nye ka Mariyama si nkwôro Elizabeti yyére fo mà nɔ yiye taanre fiige na, lire kântugo maa núr'a kàre u kánhe na.

Yuhana Batizelipyiŋi ziŋi kani

57 Nye Elizabeti tètigen'à pa nɔ ke, ka u u si pùnambile. 58 Tèni i Elizabeti tēnyebii ná u cìmpyiibil'à lógo na Kafoonji Kile na wá à kacenne nimbwoo pyi u na ke, ka li i mpyi u ná pi á funntanga nimbwōhó.

59 Pyàŋi ziŋi canmpyibaatanrewuuni na, ka pi i nkàre u takwonge e. Pi la mpyi si u tunji Zakari

mεge le u na, ⁶⁰ ka pyàṅi nuṅi si jwo: «Ἐνῆ, u mεge sí n-le Yuhana.» ⁶¹ Ka pi i u pyi: «Ἦka kuru mεge fiige nyε mu sùpya na mà δε!» ⁶² Ka pi i Zakari búbu wuṅi kà, maa u yíbe pyàṅi mεge na. ⁶³ Ka u u pi pyi pi kwòogò lwó a kan ur'á. Pi à pa ná k'e ke, ka u u yi séme ku na: «Pyàṅi mεge sí n-le Yuhana» ka li i pi puni pâa.

⁶⁴ Nyε lire tèenuuni i, ka Zakari ṅjini si sàṅha, ka u ṅwòge si múgo, ka u u wá na yu marii Kile pêre. ⁶⁵ Ka cyire karigii si u τενηεβii ná u kwùumpe shiinbii kàkyaṅhala, fo mà sà nò Zhude ṅanyi cyeyi kànyi puni na. Pi puni mpyi na cyire karigii shεεnre yu pi bàraṅwòyi i.

⁶⁶ Ka lire kani lógofebii puni si li yaha piye funṅ'i, marii sòṅṅi li na. Pi shin maha shin mpyi na uye yíbili: «Ἦge pyàṅi sí n-pyi ṅaha shi be?» Sèenji na, Kafoonji Kile cyεge mpyi ná u e.

Zakari à Yesu mpaṅi kyaa jwo

⁶⁷ Nyε ka Kile Munaani si pyàṅi tuṅi Zakari ṅî, maa u pyi u à mpe jwumpe jwo:

⁶⁸⁻⁶⁹ «Wuu Kafoonji Kile kêe,
Izirayeli shiinbii u Kilenji,
ṅaha na ye u à Shwofoo ṅjεεṅε yige
u báarapyiṅi Dawuda tùluge e mà kan wuu á.
U à pa si mpa u shiinbii tège
si pi ṅùṅò wwû bilere e.

⁷⁰ Uru shεεnre Kile tùnntunmpii mpyi a jwo fo tèemòni i

⁷¹ na u sí wuu yige wuu zàmpεεnbii cye e,
wuu kyal'à pεn mpiimu á ke, si wuu shwò pire na.

⁷² Lire cye kurugo, u à kacεεnε pyi wuu tulyeyi na.

pyi m̄esem̄eni niŋcyiini, l'à pyi mà Kirinisi ta Siri k̄ini ñùŋo na. ³ Sùpyire puni mpyi na sì na pi m̄eyi sémeni pi tukanyi na. ⁴ Ka Yusufu si ȳiri Nazareti k̄ànhe e Galile k̄ùluni i mà k̄àre saan̄ŋi Dawuda k̄ànhe na, Betilehemu i, Zhude k̄ùluni i, ñaha na ye Yusufu mpyi Dawuda t̄ùluge s̄ùpya. ⁵ U ná u t̄àcwoŋi Mariyama mpyi a k̄àre wani m̄eyi z̄em̄en̄i kurugo. Mariyama laa wuŋi u mpyi. ⁶ Mà pi yaha Betilehemu i, ka Mariyama laani t̄eesini si n̄o. ⁷ Ka u u u jyan̄ŋi niŋcyiini si, maa u le v̄aan̄ŋyi i mà sínniŋe yat̄oore yabyage fun̄ŋ'i, ñaha na ye pi mpyi a tatirige ta n̄ampwuunbii tashw̄onge e m̄e.

Kile m̄èlek̄en̄i w̄a à Yesu z̄iŋi kyaa jwo mp̄ànahabii p̄il'á

⁸ Nȳe mp̄ànahabii p̄i na mpyi puru kw̄ùumpe e. Pi mpyi maha shw̄ùun ñyii na sige e, marii pi mp̄àabii saŋcw̄on̄ŋi sigili. ⁹ Ka Kafoon̄ŋi Kile m̄èlek̄en̄i w̄a si uye cȳe pi na, ka Kafoon̄ŋi Kile s̄inampe b̄eenmpe si m̄ini kuru cyage e mà pi kw̄ùulo, ka pi i fyá s̄e s̄èl'e. ¹⁰ Ka m̄èlek̄en̄i si yi jwo pi á: «Yii àha vyá m̄e, mii sí múguro kyaa nimbwoo jwo yii á, lire sí n-pyi yii shiŋi puni wuu. ¹¹ Niŋjaa numpilage yabiliŋi i, Shwofol'á si yii á Dawuda k̄ànhe na. Uru u ñye Kile Niŋcw̄on̄ŋi ná Kafoon̄ŋi. ¹² Am̄e yii sí li c̄e, yii sí p̄inmpin̄ŋyega ta pi à le a sínniŋe v̄aan̄ŋyi i yat̄oore yabyage k'e.»

¹³ Lire t̄eni i, ka m̄èlek̄ekuruŋo nimbw̄o si mp̄âl'a pa bínni uru m̄èlek̄en̄i taan, marii Kile p̄ere ná:

¹⁴ «P̄èente ti taha Kile na niŋyiŋi na.

Mpii kyaa l'á táan Kile á ke, yyeŋiŋke ku pyi ñiŋke na pire shw̄oh̄l'e.»

15 Tèni i mèlekeεbil'à yîri mpànahabii taan mà dùgo nìnyinì na ke, ka mpànahabii si yi jwo piy'á: «Yii a wá, wuu u shà Betilehemu i, Kafoonji Kile à wuu pyi wuu à kani ndemu cè ke, wuu u sà lire wíi.» 16 Ka pi i fyâl'a kàr'a sà Mariyama ná Yusufu ta wani, maa pìnmpinnyege nizinnage nya yatōore lùbyakwōage funḡ'i. 17 Pi à pìnmpinnyege nya ke, jwumpe Kile mèlekeḡi mpyi a jwo pi á ku kyaa na ke, ka pi i puru puni jwo, 18 ka li i mpyi kakyanhala pu lógofeebii pun'á. 19 Nka Mariyama wi ke, ur'à cyire karigii yaha u yákiḡi na, marii sōnḡi cyi na. 20 Lire kántugo ka mpànahabii si núr'a kàre pi tayirige e, pi mpyi na Kile père marii u kère pi karigii nindogogii ná nìnyagii kurugo. Cyire karigil'à pyi bà Kile mèlekeḡi mpyi a cyi jwo mε.

Pi à kàre ná Yesu pìnmpinnye wunji i Kileḡaarebage
e

21 Pyàḡi canzege canmpyibaatanrewuuni na, ka pi i u kwōn, maa u mεge le Yesu. Kile mèlekeḡi mpyi a kuru mεge le pyàḡi na mà jwo u nuḡi u u laani ta ke.

22 Nye mà tàanna ná MusaSaliyaḡi i, sīiveente canmpyaagil'à kwō ke, ka Yusufu ná Mariyama si ḡkàre Zheruzalemu kànhe e ná pyàḡi i mà sà ḡkan Kafoonji Kile á, 23 bà l'à séme Kafoonji Kile Saliyaḡi i na: «Pùnampyire nìncyiire puni sí n-pyi Kafoonji Kile woro*.»

24 Sárage kyaa Kafoonji Kile mpyi a jwo Saliyaḡi i mà yyaha tíi ná sīivoonji tufeempe kani i ke, pi à kuru wwû mú. Kuru sárage ku mpyi: «Sanmpanra

* 2:23 Ekizodi 13.2, 12

shuunni, lire nyε me sanmpanmpwɔrɔnjaara shuunni†.»

²⁵ Nàñi wà na mpyi wani Zheruzalemu i, u mege mpyi Simiyɔn. U mpyi a tíi maa fyáge Kile na. U mpyi na Izirayeli shiinbii Tεgefooñi mpani sigili. Kile Munaani mpyi ná u e. ²⁶ L'à li cyêe u na na u si n-kwû ná u nyε a Kafoonji Kile Nijcwɔnrɔñi nya me. ²⁷ Nyε tɛni i Yesu sifeebil'à sà nɔ ná u e Kileñaarebage e Kile Saliyañi karigii meε na ke, ka Kile Munaani si Simiyɔn yyaha cû a lèñε Kileñaarebage e. ²⁸ Ka u u pìnpinnyεge cû u cyeyi i, maa Kile kée na:

²⁹ «Kafoonji Kile, mii u nyε mu báarapyiñi ke, numε mu sí n-jà mii yaha mii u kwû yyeyiñke e, nde mu à jwo ke, mu à lire pyi a kwò,

³⁰ jaha na yε Shwofooñi mu à tun ke, mii jyiin'à uru nya nijjaa.

³¹ Nge mu à kan diñyeyi sùpyire shiñi puni kurugo ke,

³² u sí n-pyi bèenme mpemu pu sí mu cyêe supyishinji puni na ke,

Izirayeli shiinbii pi nyε mu wuubii ke, si pire mege pyi ku táan.»

³³ Puru jwumpe Simiyɔn mpyi a jwo Yesu kyaa na ke, puru mpyi a Yesu sifeebii kàkyanhala. ³⁴ Ka Simiyɔn si jwó le pi á, maa yi jwo Yesu nunji Mariyama á: «Nge pyàñi kapani li nyε Izirayeli shiinbil'á, mà shinnyahara cyán si shinnyahara yîrige. U sí n-pyi kacyele, ñka pìi sí n-cyé li na. ³⁵ Lire pyiñkanni na, supyinyahara funzɔnnɔre sí n-yige cyíinñi na. Mu wi ke Mariyama, kani là sí n-pa mu

† 2:24 Levitiki 12.8

súugo ma zòŋi na, mu à jwo kàshikwɔŋŋwɔɔ l'à mu sú u na.»

³⁶⁻³⁷ Cijnjyeni wà na mpyi wani, u mpyi a yyee beecyεere ná sicyεere (84) kwɔ, uru na mpyi Kile túnntunŋɔ, u mεge mpyi Ana. U tunj mεge mpyi Fanuweli. Asheri tɔluge sùpya u mpyi u wi. Uru ceeni mpyi a yyee baashuunni pyi nàmbage e, ka u pooŋi si ŋkwú. Ka u u ŋkwôro nò baa. Pilaga bâra canŋa na, u mpyi maha mpyi súnleni ná Kileŋarege na Kileŋarebage e. ³⁸ Uru cijnjyeni mú à sà Yesu sifeebii ta wani, maa Kile kêe, mpïi pi mpyi na Zheruzalemu kàŋhe shiinbii ñùŋgwuure sigili ke, maa Yesu kyaa jwo pir'á.

³⁹ Nyε Yusufu ná Mariyama à Kafoonj Kile Saliyanj kurigii puni ŋaara a kwɔ ke, maa nùr'a kàre Nazareti i, pi kàŋhe na, Galile kùluni i. ⁴⁰ Pyànji mpyi na lyεge ná fànhe e, u yákiŋji mpyi a pêe sèl'e. Kile mpyi a ŋwɔ u na maa mpyi ná u e.

Yesu ná u sifeebil'à kàre bilereŋkwoŋi kataanni na

⁴¹⁻⁴² Yyee maha yyee, Yesu sifeebii mpyi maha ŋkàre ná u e Zheruzalemu kàŋhe e bilereŋkwoŋi kataann'á mà tàanna ná Yahutuubii làdanj i. Nyε yyeeni kataann'á pi à kàre mà Yesu shìŋi yaha yyee ke ná shuunni na ke, ⁴³ lire kataann'à pa ŋkwɔ, ka pi i nùru na ŋkèεge ke, ka Yesu si ntèen Zheruzalemu i u sifeebii pàama.

⁴⁴ Pi mpyi na sônŋi na Yesu ná pire shèεfeebii pi sí n-ta pi i ma sijncyan. Pi à ŋaara a canŋke kwɔ, pi nyε a u nya mε, ka pi i wá na u caa pi cinmpyiibii ná pi shincempïi shwɔhɔl'e. ⁴⁵ Pi à u cya a kànha pire shwɔhɔl'e ke, maa nùru na u caa na ŋkèεge Zheruzalemu i. ⁴⁶ Canmpyaa taanre tatoroge e,

ka pi i sà u ta u à tèn Kileŋaarebage e Kile Saliyaŋi cyelentiibii shwəhəl'e, marii pi jwumpe núru, marii pi yíbili. ⁴⁷ Mpii pi mpyi na u jwumpe núru ke, u yákilifente ná u ŋwəshwəəre mpyi a pire puni kàkyanhala. ⁴⁸ Tèni i u sifeebil'à u ŋya ke, ka li i mpâa pi e, ka u nuŋi si u pyi: «Yesu, ŋaha mu à pyi ná wuu e amε ye? Mii ná mu tuŋi funmpεn wuubii mpyi na mu caa.» ⁴⁹ Ka u u pi pyi: «Ŋaha na yii ŋye na mii caa ye? Yii ŋye a cè na mii à yaa mii u a na Tuŋi karigii cwəəre mà?» ⁵⁰ Ŋka u sifeebii mpyi a puru jwumpe ŋwəhe cè mε.

⁵¹ Ŋye ka Yesu si núr'a kàre ná u sifeebil'e Nazareti kàhe e. U mpyi a pi ŋwəməeni cú. Ka u nuŋi si cyire karigii puni yaha uye funŋ'i, marii sōnŋi cyi na.

⁵² Yesu mpyi na lyεge, là sí i bārali u yákilifente na. U kyaa mpyi a táan Kile á, maa ntáan sùpyir'á mú.

3

Yuhana Batizelipyiŋi na kuni bégeli Yesu yyaha na

(Macwo 3.1-12; Marika 1.1-8; Yuhana 1.19-28)

¹ Mà saanbwəhe Tiberi yaha u saanre yyee ke ná kaŋkuro wuuni na, lir'à Pəonse Pilati ta Zhude kùluni ŋùŋə na, Erədi sí ŋye Galile wuuni ŋùŋə na, u yyahafoonŋi Filipi sí ŋye Iture ná Tirasoniti kùligii ŋùŋə na, Lizaniyasi sí ŋye Abileni kùluni ŋùŋə na, ² Ana* ná Kayifu mú sí ŋye sáragawwuubii ŋùŋufente na, lire yyeeni mà Zakari jyaŋi Yuhana yaha síwage e, Kile à u tun u sà a uru jwumpe yu. ³ Ka u u ŋkàre Zhurudεn baŋi ŋwəge kùluni puni i,

* **3:2** Ŋge Anaŋi na mpyi nò.

mà sà a ñaare na puru jwumpe yu sùpyir'á. U mpyi na yi yu pi á: «Yii yii toronjanni kêenne, yii batize, bà Kile si mpyi si yii kapegigii yàfa yii na me.» ⁴ Nde Yuhana mpyi na mpyi amuni ke, lire na mpyi a séme tèecyiini Kile tūntunji Ezayi sémenji i na:

«Sùpya mejwuu sí n-pa raa fwore síwage e fànha na “Yii kuni yaa Kafoonji me na,

yii kumpyere nintiire yaa u á,

⁵ yii i kacyei puni ñí a tàanna,

yii i ñanyi ná mpògigii puni ceg'a tàanna,

kurigii cyi à nahana ke, yii i cyire yal'a tíi,

kurigii cyi à ñáhara ke, yii i cyire yal'a ñwò.

⁶ Lire ká mpyi, sùpyire puni sí li ñya na Kile u ñye Shwofoonji†.”»

⁷ Ñye ka shinñyahara si wá na ma Yuhana yyére si mpa batize, ka u u pi pyi: «Yii màcwòn fiige sùpyiibii, jofoo u à yii pyi na batizelini kanni sí n-jà yii shwò Kile lùyirini nimpani na ye? ⁸ Yii a katiigii pyi, lire sí li cyêe na yii zòmpil'à kêenne. Yii àha zii raa sònñi kanna na yii tulyage ku ñye Ibirayima mà de! Naha na ye mii sí yi jwo yii á, Kile sí n-jà ñje kafaayi kêenne n-pyi Ibirayima ñampyire‡. ⁹ Yii li cè na kaciig'à cèl'a yaha cire ndire taan. Cige maha cige ku ñye, ku ñye na yasere nijcenne pyi me, kuru sí n-kwòn n-wà nage e.»

¹⁰ Ñye ka sùpyire si Yuhana yíbe: «Lire tènì i ke, ñaha wuu à yaa wuu pyi be?» ¹¹ Ka u u pi pyi: «Vàanntinnye shuunni ñye ñgemu á ke, urufol'à yaa

† 3:6 Ezayi 40.3-5 ‡ 3:8 Yahutuubii mpyi na sònñi na Kile sí pire shwò, mà lire ñùñke pyi pir'à fworo Ibirayima e. Yuhana 8.33,37,39: yii yire cyeyi kâla.

u kà kan kà baafoon'á. Ngemu u nyε ná yalyire e ke, urufol'à yaa u tà kan kategefoon'á mú.»

¹² Nyε múnalwɔɔre shwofeebii pi mpyi a pa mpa batize ke, ka pire mú si Yuhana yíbe: «Cyelentuɲi, ɲaha wuu à yaa wuu pyi be?» ¹³ Ka u u pi pyi: «Múnalwɔɔre ɲwɔge pi à pyi yii a shuu sùpyir'á ke, yii àha wyéε shwɔ wà na si ntòro kuru ɲwɔge taan me.» ¹⁴ Ka sòrolashiibii pìi mú si u yíbe: «Wuu de? Naha wuu à yaa wuu pyi ye?» Ka u u pi pyi: «Yii àha sùpyaɲi wà tufiige wyéε cyán zhwɔ u na me, yii àha vini ntaha wà na mú me. Nka yii sàraɲi u yii funɲyi ɲíɲe.»

¹⁵ Nyε sùpyire puni sònɲɔre mpyi a taha Kile Nɲɔcwɔnɲɔɲi nimpaɲi kani na, uru ɲgemu u sí n-pa pi shwɔ ke. Lire e pi mpyi na ɲko piye funɲ'i: «Tá Yuhana bà u à yaa u ta u wi me?» ¹⁶ Mà pi yaha ná tire sònɲɔre e piye funɲ'i, ka Yuhana si pi pyi: «Mii wi ke, mii na yii batizeli lwɔhe e kanna. Nka wà sí n-pa mii kàntugo, uru tayyéreg'à fànha tò mii woge na. Ali mà u tanhaɲyi mεεre sàha, mii ɲùɲk'à cyéε lire mpyiɲi i. Uru u sí n-pa raa yii batizeli ná Kile Munaani ná nage e. ¹⁷ U ntanhe nyε u cye e, u u u sùmaɲi nimbwɔnɲi fwu. U sí sùmapyaɲi le u bwùunni i, si simwɔhɔɲke súgo nafugombaage e.»

¹⁸ Nyε Yuhana à yeɣeɣe nɲyahaya kan sùpyir'á sahaɲki Yesu kyaa na.

¹⁹ Saanɲi Erɔdi mpyi a u sɲɲεɲi cwɔɲi Erɔdiyadi kwòn a lwó. Mà bàra lire na, u mpyi a kapyim-baagii ɲcyiimu pyi sahaɲki ke, ka Yuhana si u céεge cyire puni na. ²⁰ Lire nyε a jà a bê Erɔdi á me, ka u u kapiini là bàra là na, maa Yuhana cù a le kàsɔɲi i.

*Yuhana à Kile Jyaŋi Yesu batize
(Macwo 3.13-17; Marika 1.9-11)*

²¹ Nyε mà Yuhana Batizelipyiŋi yaha u sàha ŋkwò a le kàsuni i mε, canŋka sùpyire puni mpyi na ma u yyére marii batizeli, ka Yesu mú si mpa batize, maa Kile jáare. Mà u yaha kuru ɲarege na, ka nìnyìŋi si múgo. ²² Ka Kile Munaani si liye pyi mpánmpòrògo fiige mà tìg'a tèn Yesu na, ka mejwu u si fworò nìnyìŋi i na: «Mii Jyaŋi u nyε mu, mu kan'à waha mii na sèl'e. Mu kapyiŋkil'à táan mii á mú.»

*Yesu à fworò mpiimu i ke
(Macwo 1.1-17)*

²³ Tèni i Yesu à báaraŋi sii ke, u shìŋi mpyi a yyee beŋjaaga ná ke kwò. Sùpyire mpyi na sônŋi na Yusufu jya u nyε u wi.

Yusufu yabilin'à fworò Aheli i.

²⁴ Aheli à fworò Matati i.

Matati à fworò Levi i.

Levi à fworò Méléki i.

Méléki à fworò Zhanayi i.

Zhanayi à fworò Yusufu i.

²⁵ Yusufu à fworò Maticya i.

Maticya à fworò Aməsi i.

Aməsi à fworò Nahumu i.

Nahumu à fworò Esili i.

Esili à fworò Nagayi i.

²⁶ Nagayi à fworò Maati i.

Maati à fworò Maticya i.

Maticya à fworò Σεμε i.

Σεμε à fworò Zhosεki i.

Zhosεki à fworò Zhoda i.

²⁷ Zhoda à fworò Zhwənanani i.

Zhwənanani à fworò Εresa i.

Ɛresa à fworò Zorobabeli i.
Zorobabeli à fworò Salatiyeli i.

Salatiyeli à fworò Neri i.

²⁸ Neri à fworò Mɛlɛki i.

Mɛlɛki à fworò Adi i.

Adi à fworò Kosamu i.

Kosamu à fworò Elimadan i.

Elimadan à fworò Ɛri i.

²⁹ Ɛri à fworò Zhosuwe e.

Zhosuwe à fworò Eliyɛzɛri i.

Eliyɛzɛri à fworò Zhorimu i.

Zhorimu à fworò Matati i.

Matati à fworò Levi i.

³⁰ Levi à fworò Simiyɔn i.

Simiyɔn à fworò Zhuda i.

Zhuda à fworò Yusufu i.

Yusufu à fworò Zhonamu i.

Zhonamu à fworò Eliyakimu i.

³¹ Eliyakimu à fworò Mɛleya i.

Mɛleya à fworò Mena i.

Mena à fworò Matata i.

Matata à fworò Natan i.

Natan à fworò Dawuda i.

³² Dawuda à fworò Zhese e.

Zhese à fworò Obɛdi i.

Obɛdi à fworò Bwazi i.

Bwazi à fworò Salamɔni i.

Salamɔni à fworò Naasun i.

³³ Naasun à fworò Aminadabu i.

Aminadabu à fworò Adimi i.

Adimi à fworò Arini i.

Arini à fworò Esirɔmu i.

Esirɔmu à fworò Pɛrɛzi i.

Pɛrɛzi à fworò Zhuda i.

³⁴ Zhuda à fworò Yakuba i.

Yakuba à fworò Ishaka i.

Ishaka à fworò Ibirayima i.

Ibirayima à fwordo Teraka i.
 Teraka à fwordo Nakwəri i.
³⁵ Nakwəri à fwordo Serugi i.
 Serugi à fwordo Erewu i.
 Erewu à fwordo Pɛlɛgi i.
 Pɛlɛgi à fwordo Eberi i.
 Eberi à fwordo Shelaki i.
³⁶ Shelaki à fwordo Kayinamu i.
 Kayinamu à fwordo Arifasadi i.
 Arifasadi à fwordo Shɛmu i.
 Shɛmu à fwordo Nuhu i.
 Nuhu à fwordo Lemɛki i.
³⁷ Lemɛki à fwordo Mɛtusala i.
 Mɛtusala à fwordo Enɔki i.
 Enɔki à fwordo Zherɛdi i.
 Zherɛdi à fwordo Malalɛli i.
 Malalɛli à fwordo Kena i.
³⁸ Kena à fwordo Enɔsi i.
 Enɔsi à fwordo Sɛti i.
 Sɛti à fwordo Adama i.
 Adama à fwordo Kile e.

4

Sitaanninji na jɛcaa si Yesu sòn u kapii pyi
(Macwo 4.1-11; Marika 1.12-13)

¹ Nye mà Yesu yaha u à jî Kile Munaani na, u à yîri Zhurudɛn banj jwɔge na mà kàre síwage e.

² U à canmpyaa beeshuunni pyi síwage e, u jye a yafyin lyî mɛ, ka katege si u ta. Cyire canmpyaagii funɲke e, ka Sitaanninji si file u na maa jɛcaa si u sòn ngà kapii na.

³ Nye ka u u Yesu pyi: «Ná Kile Jyanj sí u jye mu, yi jwo ɲke kafaag'á ku kêɛɲɲ'a pyi bwúuru.»

4 Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semɛɲi i “Yalyire kanni bà ti nyɛ na sùpyaɲi ɲwɔ caa mɛ*.”»

5 Lire kàntugo ka Sitaanniɲi si dùgo ná u e nìnyini na, maa diɲyɛɲi kìrigii puni cyêe u na yyerege niɲkin, 6 maa u pyi: «Mii sí ɲcyii kìrigii puni ɲùɲufente ná cyi nàfuuɲi kan mu á, ɲaha na yɛ t'à kan mii á. Shinɲi u à táan mii á ke, ur'á mii sí ti kan. 7 Mu aha ɲɛn'a niɲkure sín maa mii pêe, yire puni sí n-pyi mu wuyo.» 8 Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semɛɲi i:

“Ta ma niɲkure sínni ma Kafooɲi Kile á, maa uru kanni pêre†.”»

9 Lire kàntugo ka Sitaanniɲi si ɲkàre ná Yesu i Zheruzalɛmu kàhe e, maa sà dùgo ná u e Kileɲaarebage ɲùɲcyage e, maa yi jwo u á: «Ná Kile Jyɲi sí u nyɛ mu, kwɔ̀n a cwo ɲìɲke na, 10 ɲaha na yɛ y'à séme Kile Jwumpe Semɛɲi i:

“Kile sí u mèlɛkɛɛbii tun, pi a mu kàanmucaa.

11 Pi sí mu cwɔ̀hɔ ná pi cyeyi i, bà li si mpyi kafaaga kà ɲkwɔ̀ mu tɔ̀oge kà bânɲi mɛ†.”»

12 Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semɛɲi i “Ma hà raa ma Kafooɲi Kile ɲwɔ̀ cwôre mɛ§.”»

13 Nyɛ Sitaanniɲi à Yesu sòn a kànha shiɲi puni u kapii pyi ke, maa yîri u taan maa u yaha na tènɲi labɛɛ sigili.

*Yesu kànhe shiinbil'à cyé u na
(Macwo 13.53-58; Marika 6.1-6)*

* 4:4 Duterɛnɔ̀mu 8.3 † 4:8 Duterɛnɔ̀mu 6.13 ‡ 4:11 Zaburu 91.11,12 § 4:12 Duterɛnɔ̀mu 6.16

14 Lire kàntugo ka Yesu si núr'a kàre Galile kùluni i. Kile Munaani fànhe mpyi u e sèl'e. Ka u mege si fwooro lire kùluni puni i. 15 U mpyi na Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á Kile Jwumpe kàlambayi i, ka tire puni si wá na u metanga yiri.

16 Ka Yesu si ñkàr'a sà nɔ Nazareti i. Kuru kànhe na u à lyɛ. Canṅɔṅke e, ka u u jyè Kile Jwumpe kàlambage e bà u mpyi maha ntèe na li pyi mɛ, maa yír'a yyére si Kile Jwumpe kâla. 17 Ka pi i Kile tũntunṅi Ezayi sémeṅi kan u á, ka u u u jwɔ múgo maa cyage kà kâla:

18 «Kafoonji Kile Munaani nyɛ mii jũṅ'i.

U à mii cwɔɔnrɔ na mii u pa Jwumpe Nintanmpe jwo fɔṅɔfeebil'á,

si kàsujyiibii njahaṅi kyaa jwo pi á,

si fyinmpii nyiigii mùgoṅi kyaa jwo pi á,

mpii pi nyɛ cwɔɔnrɔmpe e ke, si pire yige pi kyéregefeebii cye e,

19 tɛni i Kafoonji Kile sí jwɔ sùpyire na si kacɛnnɛ pyi ti na ke, si lire kyaa jwo*.»

20 Lire kàntugo ka Yesu si Kile Jwumpe Semɛṅi jwɔ tò maa u kan Kile Jwumpe kàlambage kacwɔɔnrɔṅ'á, maa ntèen. Ka sùpyire puni si ti nyiigii le u e. 21 Ka Yesu si yi jwo pi á: «Kile Jwumpe yii à lógo numɛ ke, pur'a fũṅṅɔ yii nyii na niṅjaa.»

22 Pi puni mpyi na u metange yu. Jwumpe u à jwo ke, ka puru si mpyi kakyanhala pi pun'á. Ka pi i wá na yi yu piye shwɔhɔl'e: «Taha Yusuṅu jyaṅi bà mɛ?»

23 Ka Yesu si pi pyi: «Mii à li cè na yii sí nde tàanlini jwo n-wá mii na “Wempyiṅi, maye cùṅṅɔ

* 4:19 Ezayi 61.1-2

ma yabilinji” si mii cêege na kakyanhala karigii yii à lógo na mii à pyi Kapere namu kàndhe e ke, na naha na mii nyε a cyire fiige pyi naha na tukanhe na mà ye?» ²⁴ Maa núr'a jwo pi á: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, Kile túnntunji wà tufiige maha le njire e u tukanhe e mε. ²⁵ Nka sèenji na mii sí yi jwo yii á, Kile túnntunji Eli tìnji i, lenkwucyeebii mpyi a nyaha Izirayeli kini i. Yee taanre ná yinyε baani funji'i zàndhe nyε a pa mε, ka katibwòhò si ncwo kini puni na. ²⁶ Nka Kile nyε a Eli tun Izirayeli lenkwucwoji wà yyé mε, fo kini labere wu, uru mpyi Sarepita kàndhe na, Sidon kùluni i.

²⁷ Mà bàra lire na, Kile túnntunji Elize tìnji i, tògofee nijyahamii na mpyi Izirayeli i, nka pi wà nyε a pa Elize yyé si ticuumpe ta mε, fo kini labere wu, u mεge mpyi Nama, Siri kini shin u mpyi u wi.»

²⁸ Mpii puni pi mpyi Kile Jwumpe kàlambage e ke, tènì i pir'à puru jwumpe lógo ke, ka pi lùgigi si yîri sèl'e. ²⁹ Ka pi i yîri, maa Yesu kòr'a yige kàndhe e. Pi kàndhe mpyi a cyán nanke kà nuji'i, ka pi i nkàre ná u e nanke njuncyage e, si u njònjò ncyán nanke kacbage e. ³⁰ Ka Yesu si pi paha a fworò.

*Yesu à jínanji wà kòr'a yige nànjì w'e
(Marika 1.21-28)*

³¹ Ka Yesu si nkàre Galile kùluni kàndhe kà na, kuru mεge nyε Kapere namu, maa wá na sùpyire kálali canjòjke e. ³² Ka u kàlanji si sùpyire kàkyanhala, naha na ye u mpyi na pi kálali ná Kile sífente e.

³³ Lire tènì i, jíncyannji wà mpyi wani Kile Jwumpe kàlambage e, ka uru si jwo fànha na: ³⁴ «Ei! Nazareti kàndhe shinji Yesu, naha shi ku nyε wuu ná

mu shwòhòl'e yé? Mu à pa mpa wuu shi bò la? Mii à mu cè, nge u à fworò Kile e ke, uru u nyé mu!» ³⁵ Ka Yesu si fànha cyán jínanjì na: «Ma jwòge tò! Maa fworò nge nànjì i!» Ka jínanjì si nànjì cyán sùpyire shwòhòl'e, maa fworò u e. U nyé a kapii pyi u na mε. ³⁶ Ka lire si sùpyire puni kàkyanhala fo tí na yu tiy'á: «Mpe nyé jwumò dε! U maha fànha cyáan jínbii na ná u sífente e, pi a sì wá na fwore pifeebil'e.» ³⁷ Ka Yesu mεge si fworò lire kùluni puni i.

Yesu à Pyeri nafɛncwoŋi cùuŋɔ
(Macwo 8.14-17; Marika 1.29-34)

³⁸ Ka Yesu si fworò Kile Jwumpe kàlambage e, mà kàre Simò pyengε. U à sà Simò nafɛncwoŋi ta u à sínni cifwuro cye e. Ka pi i li cya Yesu á, u pa jwò u na. ³⁹ Ka Yesu si file u na, maa fànha cyán cifwure na, ka ti i láha u na. Ka u u ntíl'a yíri na sore pi á.

⁴⁰ Canŋanyicwoore na, yama shi maha shi pu mpyi kànhe e ke, ka pi i mpa ná pire puni i Yesu yyére. Ka u u u cyeyi taha pi puni niŋkin niŋkinjì na, maa pi cùuŋɔ. ⁴¹ U mpyi na jínacyaanbii niŋyahamii jínbii kòre na yige pi e. Pire jínbii mpyi na yu fànha na: «Kile Jyanjì u nyé mu!» Nka Yesu mpyi maha fànha cyáan pi na, maa jwumpe kwùun pi na, jaha na yé pi mpyi a cè na uru u nyé Kile Niŋcwònrònjì.

Yesu kapani
(Marika 1.35-39)

⁴² Nyé nyèg'à pa múgo ke, ka u u fwor'a kàre sige funŋke e. Shinjyahara mpyi a fworò na u caa. Pi à pa u cya a jya ke, ka pi la si mpyi u u ŋkwôro ná pire e. ⁴³ Ka u u yi jwo pi á: «Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tíi ná Kile Saanre e ke, mii à yaa mii u

puru jwo kànyi sanɲy'á, ɲaha na ye lire mεε na mii à tun.»

⁴⁴ Lire e ka Yesu si wá na ɲaare na mâre na Jwumpe Nintanmpe yu Zhude kùluni Kile Jwumpe kàlambayi i.

5

*Yesu à fyacumii taanre yyer'a pyi u cyelempyii
(Macwo 4.18-22; Marika 1.16-20)*

¹ Nyε canɲka mà Yesu niɲɲyereni yaha Zhenεzarɛti baɲi ɲwɔge na, sùpyire mpyi a yyér'a u kwúulo Kile jwumpe ndògoɲi kurugo, fo na piye ɲɔɲi kàmpanɲyi puni na, na u fεnre. ² Ka u u mpa wíl'a bakwooyo shuunni ɲya baɲi ɲwɔge na. Fyácyaabii mpyi a fwordo yire bakwooyi i na pi cwòobii jyii. ³ Ka Yesu si sà jyè kuru bakwɔge k'e, Simɔ woge ku mpyi ku ki, maa yi jwo Simɔ á: «Bakwɔge lwó baɲi ɲwɔge na mà file yyaha yyére dooni.» Simɔ à lire pyi ke, ka Yesu si ntèen bakwɔge funɲke e, maa Kile jwumpe yu sùpyir'á.

⁴ Nyε tɛni i u à pa ɲkwò Kile jwumpe ɲɲwɲi na ke, maa jwo Simɔ á: «Bakwɔge file lwòhe tacugunke e, yii i yii cwòobii wà, yii i fyaabii pìi cya.» ⁵ Ka Simɔ si u pyi: «Cyelentuɲi, wuu à numpilage puni pyi fyácyaani na, wuu ɲyε a yafyin ta mε, ɲka ná mu s'à jwo amuni, mii sí cwòɲi wà sahaɲki.» ⁶ Nyε pi à cwòobii wà ke, ka pi i fyaa niɲyahamii cù fo cwòobii na ɲkwùun. ⁷ Nyε pi shèrɛfeebii pi mpyi bakwɔge sanɲke e ke, ka pi i pire yyere na pi pa pire tège. Ka pi i bakwooyi shuunniɲi ɲí fyaabii na, fo bakwooyi mpyi na ɲko raa ntíri lwòhe ɲwòh'i.

⁸ Simo Pyeri à lire nya ke, maa niŋkure sín Yesu fere e, maa jwo: «Kafoonji, laaga tɔɔn na na, naha na ye mii nye kapimpyinε.» ⁹ Fyaabii pi mpyi a cù ke, Simo ná u shèεfeebii mpyi a fyá pi nyahanƙanni na. ¹⁰ Zebede jyaabii pi mpyi ná Pyeri e, ná pire pi nye Yakuba ná Yuhana ke, pire mpyi a fyá mú. Ka Yesu si Simo pyi: «Ma hà vyá εε. Mà lwó numε na, bà mu mpyi na fyaabii caa na ƙcwôre εε, amuni mu sí raa sùpyire caa t'a b̄arali mii na.» ¹¹ Nye ka pi i núr'a pa baŋi ƙwɔge na, maa kàntugo wà bakwooyi ná yi funŋo yaayi puni na, maa ntaha Yesu fye e.

Yesu à tògofoo cùuŋo

(Macwo 8.1-4; Marika 1.40-45)

¹² Mà Yesu yaha lire kùluni kànhe kà na, tògofoonji wà na mpyi wani, tòge mpyi a u tεgeε ta sèl'e. Tèni i u à Yesu nya ke, ka u u niŋkure sín u fere e, maa yyahe cyígile, maa u jáare: «Kafoonji, mu aha ƙεε, mu sí n-jà mii tòge láha mii na si mii f̄iniŋε.» ¹³ Nye Yesu à yire lógo ke, maa cyεge s̄anha maa bwòn u na, maa jwo: «Mii à ƙεε, tòge ku láha ma na!» Ka tòge si ntíl'a láha u na.

¹⁴ Ka Yesu si u pyi: «Cù ma ƙwɔge na, ma hà yaaga jwo sùpya á εε. Nka ta sì, maa sà maye cyêe s̄aragawwunji na u u ma k̄anmucya, s̄arage kyaa Kile t̄unntunŋi Musa à jwo tògofeebii ƙcùuŋonji kyaa na ke, maa kuru wwû. Lire li sí li cyêe pi na na mu à cùuŋo*.»

¹⁵ Nye ka Yesu mεge si li ƙwɔ cù na fwore sèl'e. Shinnyahara mpyi maha mpa a b̄innini u taan,

* **5:14** Tògofoonji ká ƙcùuŋo, s̄aragawwunji mpyi maha yaa u u cyeere k̄anmucya sèl'e si ƙcè kampyi u à cùuŋo, u u nta a uye cyêe sùpyire na (Levitiki 14.2-32).

maa u jwumpe núru, u a sì wá na pi cùuŋi. ¹⁶ Nka Yesu mpyi maha ŋkwò a yîri pi taan, maa sà Kile jáare síwage funŋke e.

Yesu à supyimuruŋɔ cùuŋɔ maa ku kapegigii yàfa ku na

(Macwo 9.1-8; Marika 2.1-12)

¹⁷ Canŋka mà Yesu yaha Kile jwumpe njwuŋi na, Farizhɛɛnbii pìi ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii pìi mpyi wani. Pire mpyi a yîri Galile kùluni ná Zhude kùluni kànyi puni ná Zheruzalemu kànhe na. Ka Yesu si wá na yampii cùuŋi ná Kafoonji Kile sífente e. ¹⁸ Ka sùpyire tà si yaŋi wà tug'a pa u yasinninŋke e, uru nàŋi mpyi a mùruŋɔ. Pi la mpyi si jyè bage e si u file Yesu na. ¹⁹ Nka sùpyire nyahaŋi kurugo, pi nyɛ a jà a tajyige ta ná u e mɛ; ka pi i dùgo bage kàtanŋke na, maa kuru fûru, maa supyimuruŋke ná ku yasinninŋke le a tîrige kuru wyige e Yesu fere e sùpyire shwòhòl'e. ²⁰ Yesu à li nya na mpìi nàmpil'à dá uru na ke, ka u u jwo supyimuruŋk'á: «Nà wà we, mu kapegigil'à yàfa mu na.» ²¹ Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizhɛɛnbii pi mpyi wani ke, ka pire si wá na ŋkunni maa jwo: «Naha na ŋge nàŋi nyɛ na Kile mɛge kèɛge ye? Fo Kile kanni bà mɛ, wà sì n-jà sùpya kapegigii yàfa u na mɛ!»

²² Nyɛ Yesu à pa pi kunuŋke nùŋke cè ke, maa pi pyi: «Naha na tire nte sòŋɔre shiŋi nyɛ yii funnyi i ye? ²³ Mà jwo “Mu kapegigil'à yàfa mu na” ná “Yîri, maa jaare” yii nyii na, cyire kapyaagii mú shuunni i ndire jwumɔ p'à táan ye? ²⁴ Nka yii pi li cè na síŋi na nyɛ Supyaŋi Jyaŋi á naha ninŋke na, u wà kapegii yàfa u na.» Lire e u à jwo supyimuruŋk'á: «Ta núru na jwò na. Yîri maa ma yasinninŋke lwó

maa sì pyenge.» ²⁵ Lire tèneuuni i, ka nàni si yîri maa u yasinniŋke lwó a fworó sùpyire nyii na, na Kile kêre, na ŋkêege pyenge. ²⁶ Ka lí i pi puni bilibili. Pi mpyi na Kile kêre, maa ŋko: «Ei! Wuu à kakyanhala karii nya nijjaa de!»

*Yesu à lyî ná mepenge shiinbil'e
(Macwo 9.9-13; Marika 2.13-17)*

²⁷ Lire kântugo ka Yesu si fworó ntàani na, maa wíl'a múnalwóore shwofooni wà nya u à téen u báaraŋi tapyige e. U mege mpyi Levi. Ka Yesu si yi jwo u á: «Yîr'a taha na fye e.» ²⁸ Ka Levi si báaraŋi puni nwó yaha maa ntaha Yesu fye e.

²⁹ Lire kântugo Levi à kataan nimbwoo pyi Yesu mee na u pyenge e. Shinnyahara mpyi na lyî ná pi e sijcyan. Pire shwóhól'e, múnalwóore shwofeebii mpyi a nyaha. ³⁰ Farizheenbii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii píl'à lire nya ke, maa Yesu cyelempyiibii yíbe: «Naha na yii nye na lyî marii byii ná múnalwóore shwofeebii ná mepenge shiinbii piiberil'e ye?» ³¹ Ka Yesu si pi pyi: «Mpii pi à cùuŋó ke, wempyiŋi kyaa nye pire na me, mpii pi na yà ke, pire na u kani nye. ³² Mpii pi nye na piye sónni na pir'à tíi ke, mii nye a pa niŋke na pire tayyerege e me. Nka mpii pi à li cè na pire nye a tíi me, pire tayyerege e mii à pa, bà pi si mpyi si pi toronkanni kêenne me.»

*Jwumpe Nintanmpe fành'à nyaha Yahutuubii
làdaabii woge na*

(Macwo 9.14-17; Marika 2.18-22)

³³ Ka pi i u pyi: «Tèrii niŋyahagil'e Yuhana Batizelipyiŋi cyelempyiibii ná Farizheenbii wuubii maha súnŋi leni marii Kile jáare, mu wuubii sí

maha lyí marii byii canṅa maha canṅa.» ³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii na sônṅi na yii sí n-jà fànha cyán cifónṅi poonṅi ceveebii na, pi i súnṅi le mà cipoonṅi yaha ná pi e la? ³⁵ Nka tènì là na ma, cipoonṅi sí n-pa n-yige pi shwəhə'l'e. Lire tènì i pi sí n-ta raa súnṅi leni.»

³⁶ Ka Yesu si t àanlini là jwo pi á na: «Wà ṅye na v àanvənnə kwùnn'a tэг'a v àanṅyεga tacwəngə jwooli mε. Lire ká mpyi, mu maha v àanvənnəke kèεge, v àanvənnəke kwənge ná v àanṅyεge sí ṅye na jìn'a yiye lwó mε.

³⁷ Wà mú sí ṅye na sinmpurugo leni seeye boolyεgil'e† mε. Lire baare e p'aha mpa ntanha, pu maha pu yalenke jya, maa wu, yalenk'a si ṅkèεge.

³⁸ Sinmpurug'à yaa k'a leni seeyi boofənnkil'e.

³⁹ Lire ná li wuuni mú i, sùpya ṅye a sù na sinntanhaga byii maa núr'a yyaha yige sinmpurugo kurugo mε. Naha kurugo ye u maha jwo na nintanhage k'à táan.»

6

*Nje Yesu à jwo canṅəṅke kyaa na ke
(Macwo 12.1-8; Marika 2.23-28)*

¹ ṅye canṅka, Yesu ná u cyelemṅyibii mpyi na ntùuli sùma kooyi y'e. Kuru canṅke na mpyi canṅəṅ. Ka u cyelemṅyibii si sùmancahayi yà kwòn a cwuugo pi cyeyi i mà kùn*. ² Farizhεεnbii

† **5:37** Seeyi boni na ṅye boro, Yahutuubii maha ndemu jwoolo ná yatəre seeyi i maa lwəhe, lire ṅye mε nùjirimpe, lire ṅye mε εrezen sinmpe leni l'e ke. * **6:1** Kile Jwumpe Semεṅi à li cyêe na wà katege wu ká a ntùuli kεreḡ'e, na u sí n-jà sùmanṅi wà kwòn ná cyεge

e, si ṅyí wani kεrege e (Duterεnəmu 23.25).

pìl'à lire nya ke, maa Yesu pyi: «Naha na yii nyε na canṅṅke kafuunṅkii pyi ye†?» ³ Ka u u pi pyi: «Nde saanṅi Dawuda à pyi ke, yii nyε a lire kâla mà? Canṅka mà u ná u fyèṅwəhəshiinbii katege wuubii yaha, ⁴ u à jyè Kile bage e, maa sárage bwúuruṅi wà lwó a kyà, maa wà kan u fyèṅwəhəshiinbil'á. Mà li ta sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi jà a uru bwúuruṅi kyà.» ⁵ Ka Yesu si núr'a jwo pi á: «Supyaṅi Jyaṅi ká kyaa maha kyaa jwo mà yyaha tíi ná canṅṅke e ke, li sì n-jà n-tòro lire na mε.»

*Yesu à cyenṅkwugofoo cùuṅṅ canṅṅke e
(Macwo 12.9-14; Marika 3.1-6)*

⁶ Nyε Yahutuubiicanṅṅke kabεr'e, Yesu à jyè Kile Jwumpe kâlambage k'e, maa li ṅwə cù na Kile jwumpe yu. Nàṅi wà na mpyi sùpyire shwəhəl'e, uru kàniṅε cyεge mpyi a kwû. ⁷ Ka Kile Saliyaṅi cyelentiibii ná Farizhεεnbii si wá na Yesu kàanmucaa kampyi u sí nεε sùpya cùuṅṅ canṅṅke e, si nta tìgire cyán u na. ⁸ Ka Yesu si pi funzəṅṅore cè, maa yi jwo cyenṅkwugefoṅ'á na u yîr'a yyére sùpyire shwəhəl'e, pi raa u naa, ka nàṅi si yîr'a yyére. ⁹ Mà u yaha tayyérege e, ka Yesu si jwo: «Mii sí yii yíbe, mà tàanna ná Kile Saliyaṅi i, kacεnni mpyiṅi l'à ṅwə canṅṅke e laa, kapiini mpyiṅi? Mà sùpya múnaa shwə laa, mà sùpya múnaa wwû?»

¹⁰ Yesu à puru jwo ke, maa sùpyire puni wíi wíl'a mâha, maa jwo cyenṅkwugefol'á: «Ma cyεge sànhana.» U à ku sànhana ke, ka ku u ṅcùuṅṅ.

† **6:2** Mà tàanna ná Farizhεεnbii sənṅṅkanni i, mu aha sùma kwòn ná cyεge e, mu à báara pyi. Lire e pi à Yesu cyelempyiibii cεεge na pi à báara pyi canṅṅke.

11 Nyε Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizhεεnbil'à lire nya ke, ka pi lùgigii si yîri. Ka pi i ñkàr'a sà piye taanna, nde pi sí n-jà n-pyi Yesu na ke, si lire cè.

Yesu tùntunmpii ke ná shuunniŋi ñcwəənrəŋi kani (Macwo 10.1-4; Marika 3.13-19)

12 Canŋka Yesu à dùg'a kàr'a sà Kile ñáare ñanŋe kà na. U à numpilage puni pyi Kileñarege na wani. 13 Nyèg'à pa múgo ke, ka u u u cyelemphyibii yyere, maa shiin ke ná shuunni cwəənrə pi shwəhəle, mà pyi u tùntunmii. 14 Pire tùntunmpii ke ná shuunniŋi meyi yi ñje: Simə, ná Yesu à u mege le Pyeri ke, ná Pyeri sɪɳεεŋi Andire ná Yakuba ná Yuhana ná Filipi ná Baritelemi 15 ná Macwo ná Tomasi ná Alife jyaŋi Yakuba ná Simə pi maha mpyi Zeloti† ke, 16 ná Yakuba jyaŋi Zhudasi ná Zhudasi Isikariyoti ŋge u sí n-pa Yesu le cye e ke.

(Macwo 4.23-25)

17 Nyε ka Yesu si ntíge ná u tùntunmpil'e ñanŋe ñuŋ'i, maa mpa yyére tafage k'e. U cyelemphyibii ñɳyahamii ná supyɳyahara mpyi wani. Tire sùpyire mpyi a yîri Zhude kùluni i, Zheruzalɛmu kànhe ná kùluni cyeyi sanɳyi puni i, mà bâra Tiri ná Sidən kànyi na, yire kànyi ñyε suumpe lwəhe ñwəge na. 18 Tire sùpyire mpyi a pa si mpa a Yesu jwumpe núru, si ticuumpe ta. Jínabii mpyi mpiimu i ke, pire mpyi na ñcùuŋi mú. 19 Sùpyire puni mpyi na ñcaa si bwəŋ Yesu na, ñaha na yε shin maha shin n'a mpyi a já a bwəŋ u na ke, fànha mpyi maha fworu u e, maa urufoo cùuŋə.

† 6:15 Zeloti: kuru mege ñwəhe ku ñyε: «kini kyal'à táan ŋemu á sèl'e ke».

*Jofoo wuu l'à ɲwɔ ye?
(Macwo 5.1-12)*

20 ɲye ka Yesu si yyahe yîrig'a le u cyelempyi-ibil'e, maa jwo

«Yii pi ɲye fòŋke e ke, yii wuun'à ɲwɔ, ɲaha na ye Kile Saanre ɲye yii woro.

21 Katege ɲye yii mpiimu na numε ke, yii wuun'à ɲwɔ, ɲaha na ye yii sí n-pa n-tìn.

Yii pi ɲye na myahigii súu numε ke, yii wuun'à ɲwɔ, ɲaha na ye yii sí n-pa raa ɲcyàhali.

22 Sùpyir'à yii mpiimu kyaa pɛn piy'á, marii yii kòre na láre piye na, marii yii cyere, marii yii mɛpɛngɛ yu na yii à taha Supyaŋi Jyaŋi fye e ke, yii wuun'à ɲwɔ.

23 Lire ká mpyi yii na tɛni ndemu i ke, yii pyi funntange e, yii raa yini, ɲaha na ye Kile à sàra nimbwo bégel'a yaha yii mɛɛ na nìnyinji na. Cyire karigii shinji pi tulyey'à pyi Kile tùnntunmpii na mú.

24 ɲka yii pi ɲye ná nàfuuŋi i numε ke, yii wuun'à kèεge, ɲaha na ye yyeŋinŋke e yii ɲye ke, kuru sí n-pa n-kwò.

25 Yii pi à tìn numε ke, yii wuun'à kèεge, ɲaha na ye katege sí n-pa n-cwo yii na.

Yii pi ɲye na ɲcyàhali numε ke, yii wuun'à kèεge, ɲaha na ye yii yyahayi sí n-pa n-tanha, fo yii sí raa myahigii súu.

26 Sùpyire puni na yii mpiimu kêre kafinare ɲùŋɔ taan ke, yii wuun'à kèεge, ɲaha na ye lire pyinŋanni na, pi tulyey'à kafinivinibii kêe, pire mpiimu pi mpyi a piye pyi Kile tùnntunmii ke.

*Yii yii zàmpeɛnbii kyaa táan yiy'á
(Macwo 5.38-48; 7.12)*

²⁷ Nyɛ mii lógofeebii, mii sí yi jwo yii á: yii yii zàmpeɛnbii kyaa táan yiy'á. Mpii pi nyɛ ná pege e mà yyaha tíi ná yii e ke, yii a kacɛnɛɛii pyi pire na. ²⁸ Mpii pi nyɛ na jwumpimpe yu mà yyaha tíi ná yii e ke, yii a jwó leni pir'á. Mpii pi à yii cùmu lemɛ pi ke, yii a Kile jáare pir'á. ²⁹ Wà ha kantawaa bwòn mu mùmpɛnge k'e, ku sanɛke kɛɛnɛ urufol'á. Sùpya ká mu vâanntinmbwøhe cyán a shwɔ mu na, ma vâanntinmbileni yaha u cye e mú. ³⁰ Wà ha mu jáare, urufoo kan. Sùpya ká mu yaaga cyán a shwɔ, ma hà ku fwoo jáara u na mɛ.

³¹ Nde yii la nyɛ sùpyire sannte s'a mpyi yii á ke, yii a lire pyi pi á mú. ³² Yii kyal'à táan mpiimu á ke, yii aha pire kanni kyaa táan yiy'á, tònɛɛi ɛgi yii sí n-ta lire e yɛ? Mɛɛɛngɛ shiinbii mú nyɛ na lire pyi mà? ³³ Mpii pi nyɛ na kacɛnɛkii pyi yii na ke, yii aha a cyi pyi pire kann'á, tònɛɛi ɛgi yii sí n-ta lire e yɛ? Mɛɛɛngɛ shiinbii mú nyɛ na lire pyi mà? ³⁴ Yii à cè a jwo na yii sí n-jà yaaga jáare n-ta mpiimu á ke, yii aha a pire kanni kaan, tònɛɛi ɛgi yii sí n-ta lire e yɛ? Mɛɛɛngɛ shiinbii mú na lire pyi. Pi à cè a jwo na mpii pi sí n-jà pire yaayi cyage nùruɔɔ pire na ke, pire na pi maha yi fwøhigii leni mú. ³⁵ Nka yii pi ke, yii yii zàmpeɛnbii kyaa táan yiy'á, yii raa kacɛnɛkii pyi pi na. Yii aha fwoo le pi na, yii i yii sònɛɛre láha li zàranɛ na. Lire ká mpyi, Kile sí sàra nimbwo kan yii á, lire mú li sí li cyêe na yii na nyɛ Kilenɛi nɛnyɛi wunɛi pyi, naha na yɛ u à jwɔ kacɛnɛcɛmbaabii ná shinpiibii na.

³⁶ Yii pyi jùɛaarafee, bà yii Tunɛi Kile nyɛ

ɲùnaarafoo mε.

*Yii àha raa pi sanmpii cêεge mε
(Macwo 7.1-5)*

³⁷ Yii àha raa pi sanmpii cêεge mε, lire ká mpyi Kile mú sî yii cêεge mε. Yii àha raa sùpyire sannte la wwû mε, lire e Kile mú sî yii la wwû mε. Wà ha kyaa pyi yii wà na, urufoo u lire yàfa. Lire ká mpyi, Kile mú sí yii kapegigii yàfa yii na. ³⁸ Yii a sùpyire sannte kaan, lire e Kile mú sí yii kan, yaage e yii à sumare pyi maa pi sanmpii kan ke, Kile sí kuru yaage ɲî si ku cúnɲɔ cúnɲɔ si ku fîi si kà bâra ku na fo yaage si ɲî raa wuni.»

³⁹ Lire kântugo ka Yesu si tàanlini là jwo pi á na: «Fyɲɲi wà sí n-jà u fyɲɲεε kàbii cû la? Lire ká mpyi, pi mú shuunnɲi puni sî n-tîge wyige k'e mà? ⁴⁰ Cyelempyanɲi tacɲke sî n-jà n-pêe n-tòro u cyelentunɲi woge taan mε, ɲka cyelempyanɲi cyεge k'à le a ɲwɔ ke, uru u tacɲke maha mpyi u cyelentunɲi woge fiige.

⁴¹ Naha na mu ɲye na ɲyèsenni ɲaa ma cìmpworonɲi ɲyiini i, mà li ta bànnanɲi u ɲye mu wuuni i ke, mu ɲye na uru ɲaa mà ye? ⁴² Mà tàanna ná lire e, di mu sí n-jà n-jwo ma cìmpworonɲi'á na u yyére maa ɲyèsenni wwû u ɲyiini i, mà li ta bànnanɲi u ɲye mu wuuni i ke, mu ɲyii ɲye uru na mà ye? Mu u à fyɲmε tò wwomɔ na ke, bànnanɲi wwû ma ɲyiini i fɔlɔ, lire ká mpyi, mu sí raa ɲaa raa ɲcwúu ɲyèsenni tawwuge e ma cìmpworonɲi ɲyiini i.

*Cige maha ɲcè ku yasεεre e
(Macwo 7.16-20; 12.33-35)*

⁴³ Cige niɲcɛnɲke ɲye na yasɛɛ nimpere yaa mɛ, cipege mú ɲye na jɪn'a yasɛɛ niɲcɛnɛ yaa mɛ. ⁴⁴ Cire puni maha ɲcɪni ti yasɛɛ cye kurugo, lire ɲwɔhɔ ku ɲye: wà sɪ n-jà fizhiye cige yasɛɛ kwɔn ɲguro cige na mɛ, wà mú sɪ n-jà ɛɛɛɛn cige yasɛɛ kwɔn kilege taha na mɛ. ⁴⁵ Ngemu u zò u à ɲwɔ ke, uru maha jwɲɲcɛnmpe yu. Ngemu u ɲye ná zòmpi i ke, uru maha jwumpimpe yu. Yii li cè, sùpɲɲɲi zòmɲɲɲin'à ɲɪ ndemu na ke, lire u ɲwɔge maha yu.»

*Yákilifooɲi ná funɲɔ baa shinɲi kani
(Macwo 7.24-27)*

⁴⁶ Ka Yesu si núr'a jwo: «Naha kurugo yii maha mii pyi “Kafoonɲi, Kafoonɲi” mà li ta yii sí ɲye na mii jwumpe kurigii ɲaare mà ye? ⁴⁷ Shin maha shin u à pa mii á, maa mii jwumpe lógo, maa pu kurigii ɲaare ke, urufol'à fworɔ yaage ɲkemu na ke, mii sí kuru cyêe yii na. ⁴⁸ Urufoo na ɲye mu à jwo bafaanraɲi u à ɲɲɲke tũgo fo mà sà nɔ kafaage na, maa u bage nintaani cyán ku na ke. Bag'à faanra a kwɔ ke, ka zànbwɔhɔ si mpa, ka lwɔhe si wá na fwu na ma na ku kúuli, ɲka bage ɲye a cwo mɛ, ɲaha na ye ku nintaan'à cyán a ɲwɔ. ⁴⁹ ɲka shinɲi u ɲye na mii jwumpe núrɔ, maa mpyi u ɲye na pu kurigii ɲaare mɛ, urufoo na ɲye mu à jwo bafaanraɲi u à u bage nintaani cyán ɲɲntiige na ke. Zành'a pa, ka lwɔhe si wá na fwu na ma na ku kúuli ke, ka bage si ntíl'a pi a wu.»

7

*Yesu à sòrolashiibii yyaha yyére shinɲi wà bilina
cùuɲɔ
(Macwo 8.5-13; Yuhana 4.43-54)*

¹ Yesu à puru jwumpe puni jwo a kwò sùpyir'á ke, maa ñkàre Kapere namu kànhe e. ² Ɔromu sòrolashiibii yyaha yyére shinñi wà na mpyi wani kuru kànhe e ná biliwe e. Uru bilinañi kani mpyi a waha u na. Ka yampime si mpa uru bilinañi cû, fo u na ñko s'a kuro caa.

³ Nyε uru ñùñufoon'á Yesu kyaa lógo ke, maa Yahutuubii kacwənrībii p̄i tun pi sà Yesu ñáare u u mpa uru bilinañi cùuñɔ. ⁴ Pi à nɔ Yesu yyére ke, maa u ñáare fànha na, maa jwo: «Ñge ñùñufoon'á yaa ná mpwəh'e, mu à yaa mu u u pwəhɔ. ⁵ Naha kurugo yε wuu Yahutuubii kyal'á táan u á sèl'e. Uru mú sí u à wuu Kile Jwumpe kàlambage faanra.»

⁶ Nyε ka Yesu si ñεε maa ñkàre ná pi e. Tèni i pi à sà byanhara sòrolashiibii yyaha yyére shinñi pyenge na ke, lir'á sòrolashiibii yyaha yyére shinñi ta u à u ceveebii p̄i tun pi sà yi jwo Yesu á: «Kafoonji, ma hà maye kànha mpa mii pyenge e mε, ñaha na yε mii ñùñk'á cyéε mu u jyè mii pyenge e. ⁷ Lire kurugo mii à li kàanmucya mà li ta na mii yabilinji nyε a yaa mii u shà mu fye e mε. Nka jwuñkanña ninñin jwo, kuru sí mii bilinañi cùuñɔ. ⁸ Mii wi ke, sòrolashiibii p̄i na nyε mii ñùñɔ na, mii sí nyε p̄i ñùñɔ na. Mii aha wà pyi “Ta s̄i” u maha ñkàre. Mii aha wabεε pyi “Ta ma” u maha mpa. Mii aha na bilinji pyi “Nde pyi” u maha lire pyi.»

⁹ Nyε Yesu à puru jwumpe lógo sòrolashiibii ñùñufoonji ceveebii ñwɔ na ke, ka uru nàñi kani si u kàkyanhala. Supyikuruñke ku mpyi a taha Yesu fye e ke, ka u u yyaha kēεññ'a pi w̄i w̄i, maa jwo: «Mii sí yi jwo yii á, mii sàha ntél'a sùpya ñya ná ñge dáníyañi fiige e mε, ali Izirayeli shiinbii shwəhəl'e

mii nyε a u fiige nya mε.»

¹⁰ Mà jwo túnntunmpii pi núr'a nɔ sòrolashiibii yyaha yyére shinñi pyεnge e ke, pi à sà uru bilinanj ta u à cùuηɔ.

Yesu à nàñjiibili niñkwuu jè

¹¹ Lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si yîri na ηkèεge Nayimu kànhe e, shinnyahara mpyi a taha pi fye e.

¹² Pi à sà byanhara kànhe tajyiηwɔge na ke, ka pi i ηcîri ná kànhe shiinbii pìl'e, pi i ηkèεge ná nàñjiibilini là niñkwul'e fanñyi i. Lenkwucwoñi wà u pyìnñkinge ku mpyi ku ki. Kànha shiinbii niñyahamii mpyi a taha lenkwucwoñi na, pi i ηkèεge uru buñi tatonke e. ¹³ Kafoonji Yesu à uru ceenji mεεsuwuñi nya ke, ka u ηùñaare si jyè u e, ka u u u pyi: «Fyâha, ma hà raa mεε sùu mε!»

¹⁴ Û à yire jwo ke, maa file buñi lwófeebii na, maa bwòn kariyi na, ka pi i yyére. Ka u u jwo buñ'á: «Nàñjiiwe, yîri!» ¹⁵ Ka nàñjiinji si yîr'a tèn, maa li ηwɔ cù na yu, ka Yesu si u kan u nuñ'á.

¹⁶ Shin maha shin u mpyi wani ke, ka li i pi puni bilibili, fo pi na Kile pête marii ηko: «Kile túnntunñi nimbwoñi wà u à uye cyêe wuu na! Kile à pa u shiinbii tège!» ¹⁷ Nde Yesu à pyi ke, ka sùpyire si sà a lire yu Zhude kùluni ná li kwùumpe kùligii puni i.

*Yuhana Batizelipyinji à túnntunmii tun Yesu á
(Macwo 11.2-19)*

¹⁸ Nyε karigii Yesu à pyi ke, ka Yuhana cyelempyiibii si ηkàr'a sà cyire puni yyaha jwo u á. Yuhana à yire lógo ke, maa u cyelempyiibii pìi shuunni yyér'a ¹⁹ tun pi sà Kafoonji Yesu yíbe na: «Y'à jwo na ηge u sí n-pa ke, uru u nyε mu

laa, waberε wuu à yaa wuu a sigili?» ²⁰ Pire cyelempyibil'à kàr'a sà nɔ Yesu na ke, maa u pyi: «Yuhana Batizelipyinji à wuu tun na wuu pa mu yíbe na “Ngemu kyaa l'à jwo na u sí n-pa ke, mu u nyε u wi laa, wuu a waberε sigili?”»

²¹ Lire tɛni mpyi a Yesu ta u u yamii nijyahamii ná cwòhɔmɔfee nijyahamii cùunji, maa jínabii kòre na yige pifeebil'e, maa fynomii nijyahamii nyii múru. ²² Nyε ka Yesu si túnntunmpii pyi: «Yii à ndemu lógo maa ndemu nya ke, yii a sì, yii i sà lire yyaha jwo Yuhana á na: fynompii naha na naa, tonkεgyifeebii sí i jaare, tògofeebii sí i jɔcùunji, jùnɔcunnibii sí i núru, kwùubii sí i jèni, Jwumpe Nintanmpe sí i yu fòhɔfeebil'á. ²³ Nyε mii kapyiinjkii ká mpyi cyi nyε a ngemu pyi u à cye láha mii na mε, urufoo wuun'à jwɔ.»

²⁴ Yuhana túnntunmpil'à núr'a kàre ke, ka Yesu si wá na Yuhana kyaa yu sùpyir'á, u à pi pyi: «Canɔke yii ná nkàre síwage e ke, taha nyεge yii mpyi a kàr'a sà wíi kafεεge sí i ku nyàha la? ²⁵ Naha yii sí mpyi a kàr'a sà wíi yε? Vàansinayafoo la? Yii li cè na mpil pi maha vàansinayi leni, maa pi nyii karigii pyi, maa pi nyii njyìnji lyí ke, pire maha mpyi saanbii bayi i.

²⁶ Nyε lire sannii i ke, naha tawiige e yii mpyi a kàre yε? Kile túnntunɔ la? Mii sí yi jwo yii á, u bá à fànha tò Kile túnntunɔ na. ²⁷ Naha kurugo yε Kile Jwumpe Semεnji à jwo ngemu kyaa na na

“Wíi, mii sí na túnntunɔ tun

u sà mu kuni yaa mu yyaha na*» ke,
uru túnntunɔ u nyε Yuhana.

* **7:27** Malaki 3.1

²⁸ Mii sí yi jwo yii á, sùpya sàha ñkwò a si ñgemu u à fànha tò Yuhana na mε, lire ná li wuuni mú i, Kile Saanre shiinbii puni nimbilen'à fànha tò Yuhana na.

²⁹ Sùpyire ti mpyi na núru Yuhana jwò na, mà bâra múnalwòore shwofeebii na ke, pire puni mpyi a téen ná l'e na Kile à tíi, maa jεε ka Yuhana si pi batize. ³⁰ Nka Kile mpyi a ndemu yaa mà yyaha tíi ná sùpyire e ke, Farizhεenbii ná Kile Saliyanji cyelentiibii jye a jεε lire na mε, maa jcyé pi jye a jεn'a batize mε.

³¹ Ná jaha shi i, mii sí nte sùpyire shiñi tàanna ye? Ti ná jaha shi k'à fwordo be? ³² Ti na jye mu à jwo nàñkopyire, ntemu ti jye na bâhare káfuge na ke, tà na bâhare maa ñko ti shèεfeebil'á:

“Wuu à tìnmpini wyi yii á, yii jye a jεn'a kwòhò mε. Wuu à jáhampe myahigii cêe yii á, yii jye a jεn'a mεε sú mε.”

³³ Yii li cè, Yuhana Batizelipyiñi à pa ke, u mpyi na njyi tòn wu lyi mε, u mú mpyi na sinmε byii mε, ka yii i jwo na jina u jye u e. ³⁴ Supyanji Jyanji à pa, maa lyi maa byii, ka yii i jwo na u sònjore jye a taha yaage kabere na mε, fo njyiñi ná sinmbyaani kanni, maa núr'a pyi mεpεnge shiinbii cevoo mu à jwo múnalwòore shwofeebii.

³⁵ Nka yákilifente Kile maha ñkaan ke, tire ká mpyi wà á, li maha jçè urufoo kapyiinñkil'e.»

Yesu à fwòrobacwoñi wà kapegigii yàfa u na

³⁶ Jye Farizhεenji wà na mpyi wani, uru mεge na mpyi Simò. Cannka uru nàñ'á Yesu yyere na u sà lyi ná ur'e, ka u u jεε maa ñkàre, ka pi i sà ñkwùulo na lyi.

³⁷ Mà pi yaha wani, ceenji wà na mpyi kuru kànhe e, kànhe sùpyire puni mpyi na uru ceenji cyêre kampyahii na, u kapegigii kurugo. Uru ceenj'à pa jçè na Yesu na nyε uru Farizhenni bage e ke, ka u u mpa ná longaracwol'e†, l'à jî sinme nùguntanga wumò na. ³⁸ Maa ntòro Yesu kàntugo yyére mà sà yyére u tooyi taan, maa mεε sù sèe sèl'e, fo nyii lwòh'à wu mà Yesu tooyi jínε, maa u jùnjooore tèg'a yi cwuugo, maa yi pûr'a cû, maa puru sinmpe nùguntanga wumpe tèg'a yi tiri.

³⁹ Nyε Farizhenni u mpyi a Yesu yyere ke, ur'à lire nya ke, maa jwo uye funn'i: «Kampyi sèenji na nge nàni na nyε Kile tünntunjo, u mpyi na sí li cè na ceenji shini u nyε na bwùun uru na ke, na u nyε kapimpyinε.» ⁴⁰ Ka Yesu si Farizhenni funzonnore cè, maa u pyi: «Simò, jwumò na naha mii u jwo mu á.» Ka Simò si u pyi: «Ta yu, cyelentuji.»

⁴¹ Ka Yesu si jwo: «Nàni wà fwòhii na mpyi shiin shuunni na, u kampwòhii nkwwu kanjuro (500.000) na mpyi wà na, u sanji wunji sí nyε kampwòhii beeshuunni ná ke (50.000). ⁴² Ná li síni sí nyε a pyi pi wà na mà jà a u fwooni tò mε, ka uru nàni si cyire fwòhigii yàfa pi na. Nyε pire shiin shuunni i, uru nàni kyaa sí n-táan pi jofol'á mà tòro u sanji na yε?»

⁴³ Ka Simò si u pyi: «Mii na sònni ngemu u fwoo li mpyi a pèe sèl'e ke, nàni kyaa sí n-táan ur'á mà tòro u sanji na.» Ka Yesu si u pyi: «Mu à sèe jwo.»

⁴⁴ Maa yyaha kèenye ceenji yyére maa jwo Simò á: «Mu à nge ceenji nya la? Mii à pa mu yyére, mu bá nyε a lwòhò kan mii i na tooyi jyé mε. Nka nge

† 7:37 Lire cwooni mpyi a yaa ná yaage k'e, kuru mεge nyε: «alibatiri».

ceenji wi ke, u à mii tooyi jyé ná u nyilwàhe e, maa yi cwuugo ná u nùnjjoore e. ⁴⁵ Mu nyε a mii pûr'a cû maa mii shéere με, ηka ηge ceenji wi ke, mà lwó u à jyè bage e ke, u à kwôro na mii tooyi shwɔɔnre ná u ηwɔge e. ⁴⁶ Mu nyε a mii nùñke tìri ná sìnme με, ηka ηge ceenji wi ke, u à mii tooyi tìri ná sìnme nùguntanga wum'i. ⁴⁷ Lire kurugo mii sí yi jwo mu á, kapegigii u à pyi ke, cyi ná cyi nyahañi mú i, cyi pun'à yàfa u na. Lire e u à mii kyaa táan uy'á sèè sèl'e. Kapegii nimpigir'à yàfa ηgemu na ke, urufoo tàange nyε a pêe με.»

⁴⁸ Lire kàntugo ka Yesu si ceenji pyi: «Mu kapegigil'à yàfa mu na.» ⁴⁹ Mpii pi mpyi na lyí sijnayan ná Yesu i ke, ka pire si wá na ηko piye funñ'i: «Naha supyifiwe u nyε ηge nàñi mà sà nɔ, fo u u sùpyire kapegigii yàfani ti na ye?» ⁵⁰ Nka Yesu nyε a puru jwumpe lwó a wíi με, maa jwo ceenjà: «Mu dáníyan'à mu shwɔ, ta si yyenñke e.»

8

Cyeebii pi mpyi a taha Yesu ná u cyelempyiibii ηwàh'i ke

¹ Lire kàntugo ka Yesu si wá na jaare na ntùuli kànbwoyi ná kànpyεere na, maa Jwumpe Nintanmpe yu mà yyaha tíi ná Kile Saanre e. U cyelempyiibii ke ná shuunniñi mpyi ná u e. ² Cyeebii u à cùñɔ, mà bàra mpiimu jínahii u à kòr'a yige pi e ke, pire pii mú na mpyi ná u e. Wà mege na mpyi Mariyama, pi mpyi maha uru pyi Magidala Mariyama mú (uru ηge ceenji i Yesu mpyi a jínabii baashuunniñi kòr'a yige) ³ ná Cwuza cwonji Zhane (Cwuza u mpyi na saanñi Eròdi karigii cwɔɔnre)

ná Suzani ná cyeebii piiberii niñyahamii. Pire cyeebii mpyi maha pi cyeyaayi yà kaan Yesu ná u cyelempyiibil'á, pi i piye tère.

Nεenugunji bàtaage

(Macwo 13.1-23; Marika 4.1-20)

⁴ Nye canŋka shinnyahara à pa bínni Yesu taan, tire sùpyire mpyi a yíri kànya niñyahaya na, ka u u bàtaaga jwo pi á. U à jwo: ⁵ «Nεenugunji wà u ná fwor'a kàre ηεεμε tanuguge e. Mà u yaha u u sùmapyanji wàa fini fiige, wà à cwo kuni ηwøge na, ka kuntorobii si uru tánhana, ka sanɔcyεεnre si mpa u jò. ⁶ Ka wà tacwugo si mpa bê ná kafaafoge e, maa fyîn. U ηye a mɔ me, maa waha, ηaha na ye mbyime ηye a pyi kuru cyage e me. ⁷ Ka wà tacwugo si mpa bê ηgurotaha na, maa fyîn, maa wá na lyεge, ka ηgure si u cû. ⁸ Nka wà tacwug'á pa bê ná niñke tacεñke e, maa fyîn, maa lyε, maa se. Sùmacige maha sùmacig'á sùmapyanji se mà nɔ ηkuu (100) na.»

Yesu à kuru bàtaage jwo ke, maa jwo fànha na: «ŋgemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u niñgyigigii cyán sèl'e.»

⁹ Ka u cyelempyiibii si u yíbe: «Kuru bàtaage ηwøhe ku ηye ηaha shi ye?» ¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Karigii cyi à yyaha tíi ná Kile Saanre e ná cyi à ηwøhø ke, yii á cyire ηcèñ'á kan, ηka sùpyire sannt'á bàtaay'i cyi à jwo:

“bà pi si mpyi s'a pu wíi, pi àha raa pu ηaa raa ηcwúu me,

s'a pu núru, pi àha raa pu yyaha cìni me*.”

* **8:10** Ezayi 6.9

11 Kuru bàtaage jwòhò ku nyε: sùmashinji u nyε Kile jwumpe. 12 Kuni jwòge na sùmashinji tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyε mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, ka Sitaanninji si pu wwû pi funj'i, bà pi si mpyi pi àha ndá pu na, si shwò mε.

13 Kafaafoge juj'i sùmashinji tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyε mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa jεε pu na ná funntange e, nka pu nyε a jà a ndìre le t'e mε. Pi maha mpyi Kile kuni i tère nimbilere e kanná, kawaa ká pi ta, pi maha fword l'e.

14 Ngure shwòhòl'e sùmashinji tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyε mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, nka mà jwo tère nimbilere li nò ke, funmpεεnre karigii ná nàfuunji lage ná nge dijyεni múguronji karigii maha pu cwònrò, fo pu yasεere sì n-jà nò mε.

15 Nijke nijcεnke na sùmashinji tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyε mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa jεε pu na ná funjò ninjin i, maa njkwòro pu juj'i ná jwòmεε ninjin i ke, tire sùpyire ti maha tiye waha tērigii puni i, marii Kile jyi wuuni pyi.

Kile Jwumpe na nyε fùkina fiye
(Marika 4.21-25)

16 Wà nyε na fùkina mîni si u le jcyígile yaaga jwòh'i mε. Nka u maha mîni maa u dùrugo yaage kà juj'i, bà u si mpyi s'a bènmpεe yige bage jyjifeebil'á mε. 17 Nyε kyaa maha kyaa li nyε numpini i ke, cyire puni sí n-pa n-yige bènmpεe na, kyaa maha kyaa l'à njwòhò ke, lire là sì n-kwòro jεcēmbaa mε. 18 Lire kurugo jwumpe yii nyε na núru mii jwò na ke, yii yákili yaha pu na sèl'e, nahá na ye njgemu u à yaaga cè ke, kà sí n-bàra urufoo u tacεnke na. Nka

ngemu u nyε u nyε a yafyin cè mε, ali u na sônñi na ur'à nimbileni ndemu cè ke, lire sí n-shwɔ u na.»

*Mpii pi nyε Yesu nunji ná Yesu cìnmpyiibii ke
(Macwo 12.46-50; Marika 3.31-35)*

¹⁹ Nyε ka Yesu nunji ná u cìnmpyiibii si mpa u yyére. Nka sùpyire nyahañi kurugo, pi nyε a jà a tabaraga ta u na mε. ²⁰ Ka wà si Yesu pyi: «Mu nunji ná mu cìnmpyiibii naha cyínni na, pi naha na mu kyaa pyi.» ²¹ Ka Yesu si jwo: «Mpii pi nyε na Kile jwumpe núru, marii pu kurigii jaare ke, pire pi nyε mii nunji ná mii cìnmpyiibii.»

*Yesu à kafeebwɔhe yyéñε banji nunji
(Macwo 8.23-27; Marika 4.35-41)*

²² Canñka Yesu à u cyelempyiibii pyi: «Yii a wá, wuu u banji jyiil'a kêennε kùmpoge sannke na.» Ka pi i jyé bakwɔge e na banji jyiili. ²³ Mà pi yaha pi i ñkèege lwɔhe nunji, ka Yesu si mpa ñɔɔ, ka kafeebwɔhɔ si wá na fwu na lwɔhe lwúu na wàa bakwɔge funñke e. Ku mpyi na ñko si ñi lwɔhe na, fo na ñko s'a ntíri lwɔhe ñwɔh'i. ²⁴ Ka cyelempyiibii si Yesu ñè, maa jwo: «Cyelentuñi, cyelentuñi, wuu sí n-kwû dε!» Ka Yesu si yíri maa fànha cyán kafεεge na, maa lwɔhe pyi: «Tèen tanuge e!» Ka kafεεge si yyére, ka lwɔhe si ntèen. ²⁵ Ka u u u cyelempyiibii yíbe maa jwo: «Taha yii bá nyε a dá mii na mε?» Nka cyelempyiibii fyagara wuubii ná pi kakyanhala wuubii pi mpyi, ka pi i wá na piye yíbili: «Jofoo u nyε ñge nàñi fo ka kafεεge ná lwɔhe si ntèen u wuuni taan ye?»

*Yesu à jínahii ñinyahamii kàr'a yige nàñi w'e
(Macwo 8.28-34; Marika 5.1-20)*

26 Nyε ka Yesu ná u cyelempyiibii si banji jyiil'a sà nɔ Gadara shiinbii kùluni i, lire kùluni na nyε Galile wuuni yyetiimpe na banji kàntugo. 27 Pi níwvorobii bakwɔɔge e, ka kuru kànhe nàñi wà si Yesu nùñɔ bê, jí nabii mpyi uru nàñi i. Li mpyi a mɔ, u sàha mpyi na vàanpyi leni mε, u sàha mpyi na shùun kànhe e mε, fo fanpyi i†. 28 Tèni i uru nàñ'a à Yesu nya ke, ka u u ñkwúulo, maa ñcwo Yesu fere e, maa jwo fànha na: «Yesu, Kileni nìnyì wunji Jyanji, ñaha mu nyε na ñcaa mii á yε? Mii na mu ñáare, ma hà kawaa pyi na na mà dε!»

29 Nàñ'à yire jwo, ñaha na yε Yesu mpyi a jínanji pyi na u fwordo u e. Uru jínanji mpyi maha u cyáan tèrii nìnyahagil'e. Sùpyire mpyi maha uru nàñi cwôre maa u cyeyi ná u tooyi pwu ná yòrɔy'e, bà u si mpyi si ntéen tanuge e mε, ñka u mpyi maha yire yapwoyi puni kwùun. Lire kàntugo jínanji mpyi maha sì ná u e síwage e.

30 Nyε ka Yesu si nàñi yíbe u mεge na, ka u u jwo: «Mii mεge nyε Shinnyahara.» U à yire jwo ñaha na yε jí nabii pi mpyi u e ke, pire mpyi a nyaha. 31 Ka pire jí nabii si Yesu ñáare na u àha pire kòrɔ ñkàre kacycewyicugunke e mε.

32 Nyε lir'à caakurumbwɔhɔ ta ku u lyí ñanke kà numpenge na wani, ka jí nabii si Yesu ñáare sèl'e na u pire yaha pire pi sà jyè kuru caakurunke e, ka u u ñεε. 33 Nyε ka jí nabii si fwordo nàñi i maa sà jyè caabil'e. Ka kuru caakurunke puni si sùrug'a yíri ñanke numpenge na mà cwo cwo banji i mà kwù.

† 8:27 Yahutuubii maha pi fanpyi wwù kafaayi ñunji. Pi maha ku ñwɔge yal'a yaa fo maha tatεεññɔ yaa mú.

³⁴ Cáanahabil'à lire nya ke, maa fê a kàr'a sà a yi yu kànhe ná sishwònbugure puni i. ³⁵ Ka sùpyire si fwor'a kàre si sà cyire karigii nya. Nàñi i jínabii mpyi ke, ka pi i sà u ta u à tèen Yesu fere e ná vàanɲyi i tanuge e, ka pi i fyá. ³⁶ L'à pyi mpiimu ɲyii na ke, ka pire si nàñi cuuɲɔŋkanni jwo pi sanmpil'á. ³⁷ Nyɛ ka Gadara kùluni shiinbii puni si Yesu ɲáare na u fwor'o pire kùluni i, ɲaha na yɛ pi mpyi a fyá u yyaha na sèl'e. Ka Yesu si jyè bakwɔɔge e s'a ŋkèege.

³⁸ Nàñi i jínabil'à fwor'o ke, ka uru si Yesu ɲáare sèl'e, na uru na ŋkèege ná u e. Ka Yesu si u nùruɲɔ maa jwo: ³⁹ «Núru, ma a sì pyɛnge, kabwooni Kile à pyi mu á ke, ma a sà lire yyaha jwo ma pyɛnge shiinbil'á.» Ka nàñi si ŋkàre kànhe funŋke e, nde Yesu à pyi u á ke, maa sà a lire yu na ntùuli cyeyi puni i.

Yesu à ceɛɲi wà cùuɲɔ, maa Zharusi pworonji buwuɲi ɲè

(Macwo 9.18-26; Marika 5.21-43)

⁴⁰ Nyɛ tɛni i Yesu à nùr'a baɲi jyil'a kèɛnɲɛ kùɲke sanŋke na ke, ka shinɲyahara si u ɲùɲɔ bê, ɲaha na yɛ pi puni mpyi na u sigili. ⁴¹ Kile Jwumpe kàlambage kà ɲùɲufoo na mpyi wani, uru mɛge mpyi Zharusi, ka uru nàñi si mpa niɲkure sín Yesu fere e maa u ɲáare fànha na na u shà uru pyɛnge e, ⁴² ɲaha na yɛ pworonji niɲkinɲi u mpyi u á, ná u mpyi a yyee kɛ ná shuunni kwɔ ke, uru mpyi na yà, fo u mpyi na ŋko raa ŋkwûu.

Nyɛ Yesu niɲkarenji Zharusi pyɛnge e, sùpyire mpyi a u kwûulo kàmpanɲyi puni na, fo na u fɛnre piye shwɔhɔl'e.

⁴³ Ceenji wà na mpyi tire sùpyire shwəhəle, lùwulinkwombaayi mpyi u na yye e ké ná shuunni funŋ'i. Wempyiibii mpyi a kwò u cyeyaare puni na, ŋka wà nyε a jà a u cùuŋə mε.

⁴⁴ Nyε ka u u mpa Yesu kàntugo yyére maa bwòn u vaaŋnyi zhwòore na, ka yampe si ntíl'a kwò. ⁴⁵ Ka Yesu si sùpyire yíbe: «Jofoo u à bwòn mii na ye?» Ka sùpyire puni si wá na ŋko: «Mii bà mε.» Ka Pyeri si jwo: «Cyelentuŋi, mu nyii nyε sùpyire na t'à mu fεnre kàmpaŋnyi puni na mà?» ⁴⁶ Ka Yesu si jwo: «Wà kòn'à bwòn mii na, ŋaha na ye mii à li kàanmucya mà li ŋya na fànhe kà a fworò mii i.»

⁴⁷ Nyε ceen'á li ŋya na nde ur'à pyi ke, na Yesu à li cè ke, ka u u fyá fo na ŋcyéenni, maa mpa niŋkure sín Yesu fere e, nde l'à u pyi u à bwòn Yesu na ke, ná pyiŋkanni na u à uye ŋya u à cùuŋə tèenuuni mujye e ke, u à yire yyaha jwo Yesu á sùpyire puni nyii na. ⁴⁸ Ka Yesu si u pyi: «Na pworò, mu dáníyaŋ'á mu cùuŋə. Kile u yyeŋiŋke kan ma á.»

⁴⁹ Mà Yesu yaha puru jwumpe na, tùnntunŋ'á yîri nùŋufoonŋi Zharusi pyenge e mà pa yi jwo Zharusi á: «Kile wuuni na wá à nò mu pworonŋi na. Ma hà núru cyelentuŋi yaha u uye kànha u a ma mε.» ⁵⁰ Yesu à yire lógo ke, maa jwo Zharusi á: «Ma hà raa fyáge mε, dá mii na kanná, mu pworonŋi sí n-yîri.»

⁵¹ Nyε pi à sà nò Zharusi pyenge ŋwəge na ke, Yesu nyε a ŋεε sùpyaŋi wabεε u jyè ná ur'e mε, fo Pyeri ná Yuhana ná Yakuba ná pyàŋi tunŋi ná pyàŋi nunŋi. ⁵² Sùpyire puni ti mpyi pyenge e ke, pire puni mpyi na myahigii súu marii ŋkwúuli pyàŋi ŋkwùŋi na. Ka Yesu si pi pyi: «Yii àha raa mεε súu mε,

pyàŋi nyε a kwû με, u na ηwúuni!» ⁵³ Ka pi i wá na ncyáhalí u na, naha na ye pi à lí cè na pyàŋ'a kwû.

⁵⁴ Nyε ka Yesu si pyàŋi buwuŋi cû u cyεge na, maa jwo fànha na: «Pyà, yîri!» ⁵⁵ U à yire jwo ke, ka pyàŋi múnaani si núr'a jyè u e, lire tèenuuni mujye e, ka u u yîri, ka Yesu si pi pyi pi nji kan u á. ⁵⁶ Ka lire kani si pyàŋi sifeebii bilibili. Ka Yesu si yi jwo pi á na pi àha nde kani jwo sùpyaŋi wà tufiig'á με.

9

Yesu à u cyelempyiibii tun pi sà a Jwumpe Nintanmpe yu

(Macwo 10.5-15; Marika 6.7-13)

¹ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyiibii κε ná shuunniŋi pyi pi à bínni u taan, maa síŋi ná fànhe kan pi á, bà pi si mpyi s'a jínabii puni kòre s'a yige pifeebil'e, s'a yampii cùuŋi με. ² Lire ηwòhò na, u à pi tun pi sà a Kile Saanre kyaa yu sùpyir'á, pi raa yampii cùuŋi. ³ U à pi pyi: «Yii àha ηkwò yaaga lwó yiye cye e lire kùsheeni na με, mu à jwo kàbii, lire nyε με boro ná bwúuru ná wyére. Yii wà hà ηkwò vàanntinŋke kabere lwó mbàra u yacige woge na με. ⁴ Yii aha ηkàre kànha maha kànha na, ka wà si ηεε yii sunmbage na, yii tèen wani fo mà sà yaa ná yii tèekani i. ⁵ Nka kànhe ηkemu shiin kampyi pi nyε a ηεε yii i yii sunmbage tírige pire yyére με, yii nivworobii kuru kànhe e, yii yii tooyi bambanji kwòro kwòr'a wu wani, lir'à kajwuu kwò kuru kànhe shiin na.»

⁶ Nyε ka pi i yîr'a kàr'a sà a Jwumpe Nintanmpe yu na màre kànyi puni i, maa yampii cùuŋi.

*Saanŋi Erōdi na uye yǐbili na Yesu nyε jofoo ye
(Macwo 14.1-12; Marika 6.14-29)*

⁷ Nyε Yuhana bonkwooni kàntugo, saanŋi Erōdi à pa Yesu kapyiŋkii lógo, ka li i u yákiliŋi wùrugo sèl'e, naha na ye pìi mpyi na ŋko na Yuhana Batizelipyiŋi u à jè a fworò kwùŋi i. ⁸ Pìi sí i ŋko na Kile tùnntunŋi Eli u à núr'a pa, pìi mú sí i ŋko na tèecyiini Kile tùnntunŋi wà u à jè a fworò kwùŋi i. ⁹ Ka Erōdi si jwo: «Mii à pi pyi pi à Yuhana jùŋke kwòn, jofoo shenre mii saha sí nyε na nùru amε ye?» Ka u u wá na Yesu caa si u nya.

*Yesu à shiin kampwəhii kaŋkuro jwə cya
(Macwo 14.13-21; Marika 6.30-44; Yuhana 6.1-14)*

¹⁰ Nyε Yesu tùnntunmpil'à núr'a pa ke, maa pi kapyiŋkii puni jwo u á, ka u u yíri ná pi e sùpyire sannte taan mà kàre pi mege cyage e Betisayida kànhe kàmpanŋke na. ¹¹ Sùpyir'à pa pi saha cè ke, maa ŋkàre wani pi fye e. Ka u u pi cùmu lemε jwə, maa Kile Saanre kyaa jwo pi á. Mpii pi mpyi na yà pi e ke, maa pire cùŋə.

¹² Tèni i canŋk'à pa a ntíri ke, ka Yesu cyelempyi-ibii ke ná shuunŋi si file u na maa yi jwo u á na u sùpyire cye yaha, bà pi si mpyi si sà jyjì ná tashwənyə cya kànyi ná sishwəbbugure e mε, naha na ye sige funŋke e pire nyε. ¹³ Ka Yesu si pi pyi: «Yii yabilimpìi pi pi kan pi lyî.» Ka pi i u pyi: «Bwúuru jùnyə kaŋkuro ná fyapyaa shuunni cyi naha wuu á kannna, fo l'aha nta wuu yabilimpìi sí n-sà jyjì cya mpa ŋkan nte supyiŋyahare pun'á.»

¹⁴ Tire sùpyire e, nàmbaabii kanni mpyi a shiin kampwəhii kaŋkuro (5.000) kwə, ka Yesu si u

cyelempyiibii pyi pi à sùpyire tìṅe tìṅe kuruyo kuruyo, yire kuruyi niṅkin niṅkinṅi puni mpyi a shiin beeshuunni ná ke ke kwò.

¹⁵ Nye ka pi i sùpyire puni tìṅe tìṅe, bà Yesu mpyi a yi jwo me. ¹⁶ Ka Yesu si yire bwúuru nùnyi kanṅkurunṅi ná cyire fyapyaagii shuunniṅi lwó, maa yyahe yîrige nìnyinṅi i, maa fwù kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwòn kwòn a kan u cyelempyiibil'á, pi kan sùpyir'á. ¹⁷ Sùpyire puni ti mpyi wani ke, tire pun'à lyí a tìn. Ka pi i shàhii ke ná shuunni jì njyìpaanyi na.

*Pyeri à jwo na Kile Nìṅcwànràṅi u nyε Yesu
(Macwo 16.13-21; Marika 8.27-31)*

¹⁸ Nye lire kàntugo, mà Yesu ná u cyelempyiibii yaha, u à yîri pi taan, maa sà Kile jáare. U à kwò ke, maa nùr'a pa, maa pi yíbe: «Sùpyire na mii sônṅi jofoo ye?» ¹⁹ Ka pi i u pyi: «Pìi wá na ṅko na Yuhana Batizelipyinṅi u nyε mu, pìi sí i ṅko na Kile tùnntunṅiEli u nyε mu, pìi mú sí i ṅko na Kile tùnntunmpii pi à tòro ke, na uru wà u à jè a fworò kwùṅi i.» ²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii de? Jofoo yii nyε na mii sônṅi ye?» Ka Pyeri si u pyi: «Kile Nìṅcwànràṅi u nyε mu.» ²¹ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á na pi àha ṅkwò yire jwo sùpya á me.

²² Maa nùr'a jwo: «L'à pyi fànha kyaa Supyanṅi Jyanṅi u kyaala sèl'e. Yahutuubii kacwànrìbii ná Kile sàragawwuubii nùṅufèebii ná Kile Saliyanṅi cyelempyiibii sí n-cyé u na, si u bò. Nka u kwùṅi canmpyitanrewuuni, u sí jè.»

*Pyinṅkanni na wuu à yaa wuu taha Supyanṅi Jyanṅi
Yesu fye e ke
(Macwo 16.24-28; Marika 8.34--9.1)*

²³ Lire kàntugo ka Yesu si yi jwo u lógofeebii pun'á: «Ŋgemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'à yaa u cyé u yabilinji nyii karigii na, u u ntèen kyaage taan u u ntaha mii fye e canṇa maha canṇa, pi méé ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na.

²⁴ Naha na ye ŋgemu la ká mpyi si u ninjaanji yaa jwɔ ke, urufoo sì nùmpañña ta me, ṅka ŋgemu ká kàntugo wà u ninjaan'á mii kurugo ke, urufoo sí nùmpañña ta. ²⁵ Naha li sí jwɔ sùpñan'á mà ma nyii yaayi puni ta ṅge diṇyeni i ninjaa, mu nùmpaññke si sà ṅkèege ye?

²⁶ Lire kurugo ŋgemu u na jcyíge Supyanji Jyanji ná u jwumpe na ke, u aha bú mpa ná u sìnampe ná u Tuṇi wumpe ná Kile mèlekèebii wumpe e canṅke ṅkemu i ke, u sí n-cyé urufoo na. ²⁷ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, pìi na jye yii e, pi sì n-kwû ná pi jye a Kile Saanre nya mà ye!»

*Yesu yyahe pyinṅkann'à kèenṅe
(Macwo 17.1-8; Marika 9.2-8)*

²⁸ Nyé canmpyaa baataanre fiig'à tòro puru jwumpe jwuṅkwooni kàntugo ke, ka Yesu si ṅkàre ná Pyeri ná Yuhana ná Yakuba e jaṅke kà na, si sà Kile jáare. ²⁹ Mà Yesu yaha Kileṅarege na, u yyahe pyinṅkann'à kèenṅe, ka u vaañnyi si fíniṅe weewe fo na jî. ³⁰ Lire tèenuuni i, ka nàmbaa shuunni si mpa jwo ná u e. Pire pi mpyi tèecyiini Kile tūntunmpiiMusa ná Eli. ³¹ Pi mpyi a pa ná sìnampe e. Pyinṅkanni na Yesu mpyi na sí n-kàre n-sà u báarañi fūñṅo si ṅkwû Zheruzalemu kànhe e ke, maa lire jwo u á.

³² Lire tèni mpyi a ṅɔmppe ta Pyeri ná u shèṛefeebii na sèl'e. Nṅomp'à pa láha pi na ke, ka pi

i pire nàmbaabii shuunniŋi niŋjyerebii nya ná Yesu i u sìnampe e. ³³ Tèni i pire nàmbaabii mpyi na yîri Yesu taan ke, ka Pyeri si jwo u á: «Wuu cyelentuŋi, wuu à pa naha ke, lir'à ɲwɔ sèl'e. Wuu vùnyɔ taanre kwòro, niŋkin sí n-pyi mu wogo, niŋkin sí n-pyi Musa wogo, niŋkin sí n-pyi Eli wogo.» Pyeri mpyi a puru jwumpe jwo uye ɲùŋɔ kurugo.

³⁴ Mà Pyeri yaha puru jwumpe na, ka ɲahaŋa si mpa pi tò. Mà ɲahaŋke yaha ku u pi tùni, ka pi i fyá. ³⁵ Ka meɲwuu si fworokuru ɲahaŋke e na: «Mii Jyaŋi u ɲye ŋge, mii à u cwɔɔnrɔ. Yii a núru u ɲwɔ na.» ³⁶ Lire meɲwuuni fworonkwooni kàntugo, Yesu baare e, cyelempyiibii saha ɲye a wà nya me. Nde pi à nya ke, ka pi i lire yaha piye funŋ'i, pi ɲye a yaaga jwo wà á lire tèni i me.

*Yesu à pyàŋi wà jína kòr'a yige u e
(Macwo 17.14-18; Marika 9.14-27)*

³⁷ Kuru canŋa nùmpaŋa, Yesu ná u cyelempyiibii nintigibii ɲaŋke na, ka supyikurumbwɔhɔ sí sà u ɲùŋɔ bê. ³⁸ Tire sùpyire shwɔhɔl'e, ka nàŋi wà si jwo fàŋha na: «Cyelentuŋi, mii na mu ɲáare, maa na jyaŋi kàanmucya. Uru niŋkinŋi u ɲye mii á. ³⁹ Jínaŋi wà u ɲye u e, u aha yîri u kurugo, u maha ŋkwúuli, jínaŋi maha u cúnŋɔ cúnŋɔ fàŋha na, u ɲwɔge maha bàafwɔhe yige, u maha u kàŋha sèl'e, maa nta a fworu u e. ⁴⁰ Mii à mu cyelempyiibii ɲáare pi jínaŋi kòr'a yige u e, ŋka pi ɲye a jà me.»

⁴¹ Ka Yesu si jwumpe lwɔ maa jwo: «Ei! Yii dánabaa sùpyiibii nimpyiibii, fo ɲaha tère e mii sí n-kwôro ná yii e ye? Mii sí yii kapyiŋkii kwú naye e sà nɔ fo ɲaha tère na ye? Ta ma ná ma jyaŋi i naha.»

⁴² Nyε mà pi yaha pi i filili ná pyàni i Yesu na, ka jínaŋi si pyàni cúnŋɔ cúnŋɔ fànha na maa u cyán nìŋke na. Nyε ka Yesu si fànha cyán jínaŋi na, maa u pyi u à fwo-ro pyàni i, maa u kan u tun'á.
⁴³ Sùpyire ti mpyi wani ke, Kile sífente mpyi a pire puni kàkyanhala.

*Yesu à jwo u kwùŋi kyaa na sahanŋi
 (Macwo 17.22-23; Marika 9.30-32)*

Karigii Yesu mpyi a pyi ke, cyire mpyi a sùpyire puni kàkyanhala. Mà pi yaha pur'e, ka u u yi jwo u cyelempyiibil'á: ⁴⁴ «Yii mpe jwumpe lóg'a tàra, li saha si mɔ mε, pi sí Supyaŋi Jyaŋi le cye e, pi i pi nyii wuuni pyi u na.» ⁴⁵ Nka cyelempyiibii nyε a mpyi a puru jwumpe yyaha cè mε, nahha na ye pu nwɔhe mpyi a nwɔhɔ pi na, pi mú sí mpyi na fyáge si u yíbe pu nwɔhe na.

*Sùpyaŋi u nyε nùŋufoo Kile yyére ke
 (Macwo 18.1-5; Marika 9.33-37)*

⁴⁶ Nyε ka nàkaana si mpa yíri cyelempyiibii ná piye shwɔhɔl'e, tire nùŋke ku mpyi na pire puni i jofoo u nyε nùŋufooŋi ye. ⁴⁷ Yesu à pa tire nàkaante nùŋke cè ke, maa pyàni wà lwó a yaha uye taan, ⁴⁸ maa jwo cyelempyiibil'á: «Shin maha shin u à nge pyàni cùmu lemε nwɔ mii kurugo ke, urufoo mú à mii cùmu lemε nwɔ. Ngemu ká mii cùmu lemε nwɔ ke, urufoo mú à mii tunvoonji cùmu lemε nwɔ. Nyε ngemu u à uye pyi yii puni kàntugo yyére wunji ke, uru u nyε yii puni nùŋufooŋi.»

*Ngemu ká mpyi u nyε wuu zàmpeŋ mε, uru na nyε ná wuu e
 (Marika 9.38-40)*

⁴⁹ Nyε ka Yuhana si jwo Yesu á: «Cyelentuŋi, wuu à nàŋi wà nyá u u jínabii kòre na yige sùpyire e ná mu mεge e, ka wuu u u sige li na, ɲaha na yε wuu wà bà mε.» ⁵⁰ Ka Yesu si u pyi: «Yii àha u sige li na mε, ɲaha na yε ŋgemu u ɲyε u ɲyε wuu zàmpeŋ mε, urufoo na ɲyε ná wuu e.»

⁵¹ Nyε tɛni i Yesu tɛefworon'à pa byanhara ŋge diɲyɛŋi i, s'a ŋkɛεge nìnyìŋi na ke, ka u u sàa li lwó uye funŋ'i si ŋkàre Zheruzalemu kànhe e, ⁵² maa tùnntunmii tùugo uye yyaha na, ka pire si ŋkàr'a sà nɔ Samari kànhe kà na, maa sunmbage tatirige cya Yesu mεε na kuru kànhe shiinbil'á. ⁵³ Nka kuru kànhe shiinbii ɲyε a ɲεε mε, ɲaha na yε Zheruzalemu i u mpyi na ŋkɛεge.

⁵⁴ Tɛni i u cyelemɲyibii pìi shuunni Yakuba ná Yuhana à pa yire lógo ke, maa jwo: «Kafoonji, mu sí wuu yaha wuu nage yige nìnyìŋi na wuu tìrige pi ɲuŋ'i wuu u pi shi bò mà?» ⁵⁵ Ka Yesu si yyaha kɛɛŋŋ'a le pi e maa pi faha sèl'e*. ⁵⁶ Lire kàntugo ka pi i ntòr'a kàre kànhe kabεε na.

*Mpii la ku ɲyε si ntaha Yesu fye e ke
(Macwo 8.19-22)*

⁵⁷ Mà pi niŋkaribii yaha, ka nàŋi wà si Yesu pyi: «Kafoonji, mii sí n-taha mu fye e ma tasheyi puni i.» ⁵⁸ Ka u u u pyi: «Wyigii na ɲyε sigepwuunbil'á, shèere mú sí ɲyε saɲcyεɛnr'á. Nka tashwɔŋgɔ ɲyε Supyaŋi Jyaŋi á mε.» ⁵⁹ Maa wabεε pyi: «Taha na fye e.» Ka uru si jwo: «Kafoonji, yyére, mii aha na

* **9:55** Sémebii pìi maha jwo: «Ka Yesu si yyaha kɛɛŋŋ'a le pi e maa pi faha sèl'e. Sòŋɲɔpeere ti ɲyε yii e amε ke, yii ɲyε a ti shi cè mε. Supyaŋi Jyaŋi ɲyε a pa si sùpyire shi bò mε, ŋka u à pa si pi múnahigii shwɔ.

tunji tò, mii sí n-ta n-pa n-taha mu fye e.» ⁶⁰ Ka Yesu si u pyi: «Kwùubii yaha pi a piye tùni, ñka mu wi ke, ta si maa sà a Kile Saanre kyaa yu.» ⁶¹ Ka wabere si jwo: «Kafoonji, mii la nyε si ntaha mu fye e, ñka na yaha si sà yi jwo na pyenge shiinbil'á fóló.» ⁶² Ka Yesu si u pyi: «Shin maha shin u à nùtuuge cù nùfaanji na, maa wí kàntugo ke, urufoo nyε a yaa ná Kile Saanre e mε.»

10

Yesu à tùnntunmii beetaanre ná ke ná shuunni tun pi sà a Jwumpe Nintanmpe yu

¹ Lire kàntugo Kafoonji Yesu à núr'a shiin beetaanre ná ke ná shuunni cwóonro u fyèñwòhòshiinbil'e, mà tun shiin shuunni shuunni uye yyaha na, kànyi puni ná cyeyi puni i u mpyi a yaa u tòro ke.

² Maa yi jwo pi á: «Sùmakwóog'à pêe, ñka sùmakwóonbil'à cyéε. Lire e ke yii kerεge foo náare, u u pìi bàra sùmakwóonbii na. ³ Mii à yii tun, yii a sì. Yii sí n-pyi sùpyire shwòhòl'e, mu à jwo mpàa pi nyε sige yaaya shwòhòl'e.

⁴ Yii àha wyéε lwó nde yiye ñuñ'i mε, yii àha boro lwó mε, yii àha tanhanyi yabere lwó mbàra yii tooyi wuyi na mε. Mà yii ñiñkaribii yaha, yii àha raa yyérelì kuni na s'a fwù pyi mε.

⁵ Yii aha jyè pyenge maha pyeng'e ke, yii jwumpe ñiñcyiimpe pu pyi “Kile u yyeñiñke kan yii á.” ⁶ Nyε sùpya ká nta kuru pyenge e, ñgemu u nyε na ñcáa yyeñiñke na ke, urufoo sí kuru yyeñiñke dùbábii ta. Ñka l'aha nta uru sùpya nyε kuru pyenge e mε, pire dùbábii sí n-kwôro yii á. ⁷ Pyenge ñkemu ká ñεε yii sunmbage na ke, yii tèn wani. Pi aha yalyire ná

yabyεere ntemu kan yii á ke, yii raa tire lyî, naha na ye báarapyiñi sàran'á yaa u kan u á. Yii àha raa sunmbage kèenni raa màre me.

⁸ Yii aha ñkàre kànha maha kànha na, ka pi i jεε yii na, maa yalyire ntemu kan yii á ke, yii i tire lyî.

⁹ Yii i kuru kànhe yampii cùuñɔ, yii i yi jwo kànhe shiinbil'á na Kile Saanre à byanhara pi na.

¹⁰ Ñka yii aha ñkàre kànha maha kànha na, ka pi i yii sunmbage cyé ke, yii jyè kuru kànhe pyenkuuñi i, yii i yi jwo pi á ¹¹ “Ali yii kànhe bambanji u à ta wuu tooyi na ke, wuu sí uru kwòro kwòro n-yaha yii na* . Ñka lire ná li wuuni mú i, yii li cè na Kile Saanre à byanhara yii na.”

¹² Mii sí yi jwo yii á, diñyεñi canñkwøge, nde li sí kuru kànhe shiinbii ta ke, lire sí n-waha mà tòro nde li sí n-pyi Sɔdɔmu kànhe shiinbii na ke.»

*Yesu à kànyi yà faha
(Macwo 11.20-24)*

¹³ Ka Yesu si núr'a jwo: «Yii Korazen kànhe shiinbii, yii wuun'à kèεge! Yii Betisayida kànhe shiinbii, yii wuun'à kèεge! Naha na ye kakyanhala karigii cyi à pyi wani yii yyére ke, kampyi Tiri kànhe ná Sidon kànhe e cyire mpyi a pyi, numε mpyi na sí pi ta pi à pi toronkanni kèenniε maa láha kapegigii na fo tèemɔni i, maa cafubɔrigii le mà pyi pi vaañyi, maa cwɔɔnre wu piye na†. ¹⁴ Lire l'à li ta, canñke Kile sí sùpyire puni sâra si ntàanna ná ti kapyiin'kil'e

* **10:11** Mà ma tooyi bambanji kwòro kwòr'a yaha kànha na»: lire jwøhe ku jye, wuu nàzhan à fworu yii karigil'e, yii jùñɔ tuguro ti.

† **10:13** Nde mpyi kyaa ndemu l'à li cyé na pi a piye cèεge pi kapegigii na ke.

ke, nde li sí yii ta ke, lire sí n-waha mà tòro Tiri ná Sidon kànyi† wuuni na.

¹⁵ Yii Kapere namu kànze shiinbii pi ke, yii na sônñi na yii sí n-kàre Kile yyére nìnyinji na be? Lire mpyi nyε με, yii sí n-sii n-tîrige fo ñìjke ñwəhə shiinbii cyage e.»

¹⁶ Lire kàntugo ka Yesu si núr'a jwo u túnntunmpil'á: «Ŋgemu ká ñen'a lógo yii ñwə na ke, l'à pyi mu à jwo mii ñwə na urufol'à lógo. Ŋgemu ká yii cyé ke, l'à pyi mu à jwo mii urufol'à cyé mú. Ŋgemu sí u à mii cyé ke, l'à pyi mu à jwo mii tunvoonji urufol'à cyé mú.»

¹⁷ Nyε ka pire túnntunmpii beetaanre ná ke ná shuunniñi si ñkàre mà sà tère pyi, ka pi funntanga wuubii si núr'a pa, maa jwo: «Kafoonji, mu mege cye kurugo, ali jínabil'à kúu wuu á.» ¹⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Mii à Sitaanniñi nya, u à yîri nìnyinji na nyaa niñkin, kilepini fiige, mà pa ñcwo ñìjke na.

¹⁹ Nyε mii à li síñi kan yii á, yii a ñaare wwòobii ná nóñgyahigii ñuñ'i, yii i wuu zàmpenni fànhe fwòonjo yiye tooy'e, yafyin si n-jà kapii pyi yii na με. ²⁰ Lire ná li wuuni mú i, yii àha funnyì táan na jínabil'à kúu yii á με, ñka yii pyi funntange e, ñaha kurugo ye yii mey'à séμε Arijinanji i.»

*Sùpya nyε a Kile cè Jyafoonji Yesu baare e me
(Macwo 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Lire tèenuuni i, ka Kile Munaani si Yesu funñke pyi k'à táan sèl'e, ka u u Kile kèe maa jwo: «Tufoonji Kile, nìnyinji ná ñìjke Kafoonji, mii fwù ñyε mu

† **10:14** Tiri ná Sidon na mpyi kànbwoyo shuunni ñjemu y'à cè ná kapegii mpyinji i ke (Ezayi 23.1-18; Ezekiyeli 26; Zhoueli 3.4-8; Amosi 1.9-10).

na, nahà na ye kani mu à ñwòhò yákilifeebii ná kaceempii na ke, mu à lire cyêe nàñkopyire na. Sèe wi, Tufoonji, mu à lire pyi mà tàanna ná ma nyii wuuni i.» ²² Lire kàntugo ka u u jwo sùpyir'á: «Mii Tuñi à karigii puni le mii cye e. Sùpya nyε a Jyafoonji cè Tufoonji baare e mε. Sùpya mú nyε a Tufoonji cè Jyafoonji baare e mε, fo Jyafoonji la ká mpyi si u cyêe ñgemu na ke.»

²³ Lire kàntugo ka Yesu si yyaha kêennε u cyelempyiibii kann'á maa yi jwo pi á: «Karigii yii na nahà ke, mpìi pi na cyire nahà ke, pire wuun'à ñwò. ²⁴ Mii sí yi jwo yii á, nde yii à nya maa ndemu lógo ke, Kile túnntunmii ñnyahamii ná saanlii ñnyahamii la mpyi si lire nya, si li lógo. Nka pi nyε a já a li nya maa li lógo mε.»

Bàtaage Yesu à jwo mà yyaha tí ná Samari shinji ñiñcenni i ke

²⁵ Canñka Kile Saliyañi cyelentunji wà à yîr'a yyére si Yesu pεε ñcú maa jwo: «Wuu cyelentunji, nahà mii à yaa mii u pyi si shìñi ñiñkwombaanji ta ye?» ²⁶ Ka Yesu si u pyi: «Nde l'à séme Kile Saliyañi Semεñi i ke, nahà mu à cè lire e ye?» ²⁷ Ka u u Yesu pyi: «Y'à séme Saliyañi Semεñi i na “Ma Kafoonji Kile kyaa táan may'á ná ma zòmbilini puni ná ma múnaani puni ná ma fànhe puni ná ma sònñore puni i. Mà bàra lire na, ma supyiñεεñi kyaa táan may'á bà mu kyal'à táan may'á mεŒ.» ²⁸ Ka Yesu si u pyi: «Mu ñwòshwòr'á ñwò. Mu aha já na lire pyi, mu sí shìñi ñiñkwombaanji ta.»

Œ 10:27 Duterεnomu 6.5, Levitiki 19.18

²⁹ Nka nàŋi la mpyi si tànga kan uy'á maa jwo: «Jofoo u nyε mii supyiŋεεŋi ye?» ³⁰ Ka Yesu si u jwɔ shwɔ ná bàtaag'e na:

«Nàŋi wà u ná yîri Zheruzalemu kànhe e na ŋkèεge Zheriko kànhe e. Mà u yaha kuni na, ka kakuumpyiibii pìi si jɔwo u na, maa u cyeyaayi puni cyán a shwɔ u na, maa u bwòn fo mà u bânnaaga a yaha kwùubii ná jyi wuubii shwɔhɔl'e, maa yîri u taan.

³¹ Lir'à bê ná Kile sáragawwuŋi w'e u u ma lire kuni i, ur'à pa nɔ nàŋi niŋcwuŋi na ke, maa fênn'a tòro u taan. ³² Nyε ka Kileŋaarebage bárapyiŋi wà si mpa a ntùuli lire kuni ninuuni i, uru na mpyi Levi tùluge shin, uru mú à pa nɔ nàŋi niŋcwuŋi na ke, maa fênn'a tòro u taan.

³³ Lire kàntugo ka Samari shinŋi wà kùshe wu si wá na ma lire kuni i mú. Ur'à pa nɔ nàŋi niŋcwuŋi na ke, ka u jùnaare si u ta. ³⁴ Ka u u file u na, maa u nɔyi wyεε yal'a pyi, maa u lwó a dùrugo u dùfaanŋke juŋ'i, maa ŋkàre ná u e nàmpwuunbii tatirige bage k'e, maa yaha u na. ³⁵ Kuru canŋa nùmpañja, maa bage sàraŋi wwù uye juŋ'i mà kan bage foon'á, maa yi jwo u á “Yaha ŋge nàŋi na, mu aha wyéε maha wyéε wwù u jùŋɔ taan ke, mii aha núr'a pa, mii sí uru puni nùruŋɔ mu na.”» ³⁶ Nyε Yesu à puru jwo ke, maa uru Saliyaŋi cyelentuŋi pyi: «Mpii shiin taanreŋi i, mu á, ŋgi u à ŋge nàŋi nimbannaŋi pyi u supyiŋεεŋi ye?» ³⁷ Ka u u Yesu pyi: «Nàŋi u à u jùnaara ta ke, uru u nyε u supyiŋεεŋi.» Ka Yesu si u pyi: «Ta sì, maa sà lire fiige pyi.»

Karigii cyi à Marita yyaha jî ke, cyire ná Mariyama wuuni jye niŋkin me

³⁸ Mâ Yesu ná u cyelempyiibii yaha jani na na ŋkèege Zheruzalému kânhe e, pi à sà nò kânhe kà na, maa sunmbage lèŋe ceeni wà yyére. Uru ceeni mege na mpyi Marita. ³⁹ Marita kântugo wuŋi wà na mpyi wani, uru mege mpyi Mariyama, ka uru si ntéen Kafooni Yesu taan marii u jwumpe núru. ⁴⁰ Lir'à Marita cyege ta k'à cwônro sushwôhobaaraŋi na, ka u u file Yesu na maa jwo: «Kafooni, taha mu bá u à mii còonŋi jya u à téen, maa mii kanni yaha mii i báaraŋi pyi me? U pyi u yîr'a na tège ke!» ⁴¹ Ka Kafooni si u pyi: «Marita, Marita, mu yyah'à wyère ná kari niŋyahagil'e maa cyi tég'a maye funŋo pen. ⁴² Nka kyaa niŋkin kanna li jye tòn wuuni mà tòro cyi sanŋkii puni taan, lire Mariyama à pyi. Sùpya si n-jà u láha lire mpyiŋi na me.»

11

Yesu à u cyelempyiibii taanna Kileŋarege pyiŋkanni na

(Macwo 6.9-13; 7.7-11)

¹ Canŋka Yesu mpyi na Kile jáare cyage k'e. U à kwò Kileŋarege na ke, ka u cyelempyaŋi wà si u pyi: «Kafooni, wuu taanna Kileŋarege pyiŋkanni na, bà Yuhana a u cyelempyiibii taanna ku na me.»

² Ka Yesu si u pyi: «Yii aha a si raa Kile jáare, yii jwo: “Tufooni, mu mege ku táan.

Ma pyi saanwa sùpyire puni jùŋo na.

³ Wuu canŋa maha canŋa njyŋi kan wuu á.

⁴ Wuu kapegigii yàfa wuu na,

ɲaha na ye wuu maha wuu shinɲεεbii wogigii puni
yàfani pi na.

Ma hà yaaga yaha ku wuu yyaha kêenne
kapegigil'á me.»

⁵ Nye maa núr'a pi pyi: «L'aha mpyi mu à jwo
cevoo na ɲye yii wà á, ka urufoo si yîr'a kàre ɲìɲìɲke
na uru cevoonɲi yyére, maa sà u bage kúu mà jwo
“Na cevoo, bwúuru ɲùɲyi taanre kan na á, ⁶ ɲaha
na ye mii à nàmɲɔɲɔ ta, yalyire sí naha mii u kan
u á me.” ⁷ Yii na sônɲi na uru cevoonɲi sí n-tèen bage
funɲke e si jwo “Ma hà zii mpa na yyaha fwóhɔɔ
me. Mii à bage tò a kwò, mii ná na pyilibii naha a
sinn'a kwò, mii saha naha na sì n-jà n-yîri bwúuru
kan mu á me” la? ⁸ Mii sí yi jwo yii á, u méε ká mpyi
u ɲye a yîr'a bwúuruɲi kan mu á yii cempe kurugo
me, u mekεgere* yyaha na, yaaga maha yaaga mu
ɲye na ɲcaa ke, u sí n-yîri kuru kan mu á.

⁹ Mii sí yi jwo yii á, yii a Kile ɲáare, u sí yii kan, yii
a ɲcaa, yii sí n-ta, yii a bàrage kúuli, ku sí múgo yii
á.

¹⁰ Naha kurugo ye shin maha shin u ɲye na Kile
ɲáare ke, Kile sí urufoo kan.

Ngemu u ɲye na ɲcaa ke, urufoo sí n-ta.

Ngemu ká a bàrage kúuli ke, ku sí múgo urufol'á.

¹¹ Jofoo u ɲye yii shwòhòl'e, ngemu u sí ɲεε wwò
kan u pyàɲ'á mà li ta fya u à ɲáare u á ye? ¹² Lire
ɲye me, mà nónɲyaa lwó a kan u á, mà li ta ɲkùcere
u à ɲáare ye?

¹³ Nye yii sùpyiibii pi à pi ke, cyage e yii maha já
a yacɲɲye kan yii pyiibil'á ke, yii ɲye a cè a jwo na

* **11:8** Pii maha jwo: «mu ɲyàhavyεenre».

yii Tuŋi u nyε n̄nyin̄i na ke, na ur'á bégel'a tòro yii taan si u Munaani le u n̄áarafebil'e mà?»

*Pyin̄kanni na Yesu maha jínabii kòre ke
(Macwo 12.22-30; Marika 3.22-27)*

¹⁴ Can̄ka Yesu mpyi na jínan̄i wà kòre na yige n̄an̄i w'e, uru jínan̄i mpyi a n̄an̄i pyi búbu. Tèni i jínan̄'a pa fworu u e ke, ka uru n̄an̄i si li jwə cū na yu. Sùpyire ti mpyi wani ke, ka li i pi puni kàkyanhala.

¹⁵ N̄ka p̄il'à jwo sùpyire shwəhəl'e, na jínabii n̄un̄ufoon̄i Belizebuli† u à s̄in̄i kan Yesu á, u u jínabii kòre na yige pifeebil'e. ¹⁶ P̄i la na mpyi si Yesu p̄εε j̄cū, maa jwo na u kani là pyi ndemu li sí li cyêe pire na na u à fworu Kile e ke.

¹⁷ N̄ka Yesu mpyi a pi funzənn̄əre cè maa yi jwo pi á: «K̄ire maha k̄ire li nyε na liye t̄unni ke, lire maha mpa jya. Pyεngε maha pyεngε shiin̄ ká ȳiri piye kurugo ke, kuru maha mpa jya mú.

¹⁸ Ná yii na s̄on̄ni na jínabii n̄un̄ufoon̄i Belizebuli f̄an̄he cye kurugo mii nyε na jínabii kòre na yige sùpyire e, nyε Sitaann̄in̄i báarapyiibii ká ntáa maa piye t̄unni, pi saanre si n-kwə mà? ¹⁹ Yii aha jwo na mii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná Belizebuli f̄an̄he e, lire sann̄i i ke, ȳii shiin̄bii pi nyε na pi kòre ke, ná jofoo u f̄an̄he e pire maha pi kòre yε? Yii shiin̄bii yabilimp̄ii pi sí jwumpe pyi pu cwo yii n̄un̄'i. ²⁰ N̄ka mii aha a jínabii kòre na yige pifeebil'e ná Kile f̄an̄he e, lir'á li cyêe na Kile Saanre à n̄o yii na mà kwə.

† **11:15** Belizebuli: Sitaann̄in̄i mεge kà ku nyε ku ki.

21 Yii li cè na fànhajyahagafoo ká kàshikwònyaaya lwó a tèn u pyenge jwóge na marii ku sañcwónni sigili, sùpya si n-já u yaage kà lwó mε. 22 Nka waberε ká mpa jcwó pyengefoo na, ηgemu u à fànha tò u na, maa já u na ke, pyengefoo cyege mpyi a taha kàshikwònyaayi njemu na ke, urufoo sí yire shwò u na, si u cyeyaayi cyán zhwò u na, si ntáa.

23 Shinji u nyε u nyε ná mii i mε, urufoo nyε mii zàmpeñ, ηgemu u nyε u nyε na mii tère na sùpyire wàa tiye na mε, urufoo na ti jùñjò kyánge.

(Macwo 12.43-45)

24 Jína ká fworó sùpya e, u maha sà jaara síwage yyaha kurugo, maa tatεenge cya. U aha mpyi u nyε a kà ta mε, u maha jwó “Mii sí núru raa wà na tayirige e.” 25 Nyε u aha núr'a pa urufoo ta baga fiige ηkemu k'à pwó maa ku funηke bégel'a jwó ke, 26 u maha núr'a kàr'a sà jínahii baashuunni lwó a bâra uye na, mpíi pi à pi mà tòro u yabiliñi na ke, maha mpa jyè urufol'e. Lire ká mpyi, urufoo pyiñkanni nivónn'a si nâara a pi mà tòro nijjyeeni na.»

Shinji wuuni l'à jwó ke

27 Nyε mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka ceenji wà si jwumpe lwó sùpyire shwòhòl'e maa jwó u á: «Ceenji u à mu si maa mu byé ke, uru wuun'à jwó de!» 28 Ka Yesu si ceenji pyi: «ηgemu u nyε na Kile jwumpe núru, marii pu kurigii jaare ke, urufoo wuun'à sàa jwó.»

Yesu tayyéreg'à fànha tò Zhonasi woge na, ηka sùpyire nyε a u jwómεeni cù mε
(Macwo 12.38-42)

²⁹ Sùpyir'à pa bínni mà Yesu kwûulo ke, ka u u jwo: «Nte sùpyir'à pi. Ti la na nyε mii u kakyanhala kani là pyi si ncyêe ti na ndemu l'à li cyêe na mii à fworò Kile e ke. Nka nde l'à pyi Kile túnntunji Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha sì n-pyi n-cyêe ti na mε. ³⁰Ndel' à pyi Zhonasi na ke, lir' à li cyêe Ninive kànhe shiinbii na na Kile u mpyi a u tun. Lire pyinƙanni na, nde li sí n-pa Supyaŋi Jyaŋi ta ke, lire li sí li cyêe nte sùpyire na na Kile u à u tun.

³¹ Canŋke Kile sí sùpyire puni sâra si ntàanna ná ti kapyiinƙil'e ke, saancwoŋi u mpyi Sheba k̀ini nùŋɔ na ke, uru sí n-pa n-yîri n-yyére, si nte sùpyire cêεge, naha na yε uru saancwoŋi mpyi a yîri diŋyεŋi nùŋke kà na, mà sà saanŋi Solomani yákilifente jwumpe lógo. Mà li ta wà na nyε naha, ŋgemu u yáƙili u à pêe Solomani wuŋi na ke, ti sí nyε a ŋen'a lógo uru n̄wɔ na mε.

³² Kuru canŋke, Ninive shiinbii mú sí n-pa n-yîri n-yyére, si nte sùpyire cêεge, naha na yε Zhonasi mpyi a sà Kile jwumpe jwo Ninive shiinbil' á ke, pi à pi toronƙanni kêεnŋε. Mà li ta wà na nyε naha, ŋgemu u tayyérege k' à fànha tò Zhonasi woge na ke, nte sùpyire sí nyε a ŋen'a ti toronƙanni kêεnŋε mε.»

Bêenmpe sêe wumpe kani
(Macwo 5.15; 6.22-23)

³³ Ka Yesu si núr'a jwo: «Wà nyε na fùkina m̀ini si u le ncyígile cere n̄wɔh'i mε. Nka u maha dùrugo yaage kà n̄uŋ'i, bà u si mpyi s'a bêenmpe yige bage jyifeebil' á mε. ³⁴Sùpyaŋi nyiigii cyi nyε u bêenmpe. Ŋgemu u nyii cyi à n̄wɔ ke, urufoo puni maha mpyi bêenmpe e mú. Ŋgemu wogigii sí cyi à kèεge ke,

urufoo puni mú maha mpyi numpini i. ³⁵ Lire e ke yii yiye kàanmucya a wíi, yii bèenmpe kà bú ñkwò nta numpire mε. ³⁶ Yii nyiigii ká ñwò sèe sèl'e, làmpañi bèenmpe sí yii pyi yii a ñaa yii a ñcwúu kuni i.»

*Yesu à Farizhεεnbii ná Saliyañi cyelentiibii cêεε
(Macwo 23.1-36; Marika 12.38-40)*

³⁷ Mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Farizhεññi wà si sà u yyere na u pa lyí uru yyére, ka u u ñεε. Tèni i pi à ñjyñi kwúulo si raa lyí ke, ³⁸ ka li i Farizhεññi kàkyanhala, ñaha na ye u à li kàanmucya mà li ñya na Yesu ñye a u cyeyi jyè mà tàanna ná Yahutuubii làdaabil'e, maa nta na lyí mε.

³⁹ Kafoonji Yesu à li ñya l'à Farizhεññi kàkyanhala ke, maa pi pyi: «Yii Farizhεεnbii pi ke, yii maha yii yajigiyi kántuyi jyí na fñiñi, mà li ta yii funñy'à ñí nàñkaage ná pege karigii na. ⁴⁰ Yii na ñye sñconyo! Kilenji u à yaage kántuge yaa ke, uru mú bà u à ku funñke yaa mà? ⁴¹ Yii nàñkaage ná pege yaha, yii raa yii cyeyaayi kaan fòñfeebil'á. Lire ká mpyi, yii sí n-pyi fyinme sùpyii.

⁴² Yii Farizhεεnbii pi ke, yii wuun'à kèεge! Naha na ye yii maha yii nànyeyi ná kanyeyi yafwòhòfwòhòre sannte puni yáhañi wwù, yii sí ñye na katiigii pyi, maa Kile kyaa táan yiy'á mε. Mà li ta lire l'à yaa li pyi yii kapyiini ññcyiini, yii i nta a cyi sanñkii bâra lire na. ⁴³ Yii Farizhεεnbii pi ke, yii wuun'à kèεge! Naha na ye yii aha ñkàre Kile Jwumpe kàlambayi i, bwompe tatεenyi yii maha ñcaa. Sùpyire tabinniyyi i yii la maha mpyi sùpyire s'a yii père s'a yii shéere. ⁴⁴ Yii wuun'à kèεge! Yii

na nyε mu à jwo fanɲjyeye, sùpyire maha ɲaare na ntùuli ɲjemu ɲuɲ'i piye pàama ke.»

⁴⁵ Mâ Yesu yaha puru jwumpe na, ka Kile Saliyaɲi cyelentuɲi wà si jwo: «Cyelentuɲi, mpe jwumpe saha nyε Farizhɛɛnbii kanni wumɔ mà dɛ! Mu na wuu cyere mú dɛ!» ⁴⁶ Ka Yesu si u pyi: «Yii Kile Saliyaɲi cyelentiibii wuun'à kèege mú, ɲaha na yε yii à Kile Saliyaɲi pyi tuguro sùpyire ɲuɲ'i, pi sî n-jà ntemu lwó mɛ. Yii yabilimpîi mú sí nyε na ɲεεg'a pi tège ti ɲjwòɲi na, ali nimbilere mɛ. ⁴⁷ Yii wuun'à kèege! ɲaha na yε yii tulyey'à Kile tûnntunmpîi mpiimu bò tèecyiini i ke, yii à pire kwònhigii yaa na faanre. ⁴⁸ Lire l'à li cyêe na kapegigii yii tulyey'à pyi ke, na cyir'à bê yii á, ɲaha na yε pir'à Kile tûnntunmpîi bò. ɲka yii pi ke, yii na pi kwònhigii faanre. ⁴⁹ Kile à tɛɛn u yákilifente e maa jwo “Mii sí raa na tûnntunmpîi pîi tunni pi á, pi sí pîi bò si pi sanmpîi kyérege.” ⁵⁰ Lire kurugo Kile tûnntunmpîi pi à bò mà lwó fo tèecyiini i ke, Kile sí n-pa yii ná yii tulyeyi cêege pire kyaa na, ⁵¹ mà lwó Abeli mbòɲi na, fo mà sà nɔ Kile tûnntunɲi Zakari mbòɲi na, Zakari pi à bò Kileɲaarebage sèecyage ná sárayi tawwuge shwòhɔl'e ke. Sèɛɲi na mii sí yi jwo yii á, Kile sí yii ná yii tulyeyi cêege tire boore puni kurugo.

⁵² Yii Kile Saliyaɲi cyelentiibii, yii wuun'à kèege! ɲaha kurugo yε kuni li maha sùpyire pyi t'à Kile jwumpe cè ke, yii à para pi yaha lire kuni i. Yii yabilimpîi nyε na lire kuni ɲaare mɛ, mpii la ku nyε s'a li ɲaare ke, maa pire tɛgele kwòɲ.»

⁵³ Nyε puru jwumpe puni kàntugo, ka Yesu si fworo uru Farizhɛɛɲi bage e na ɲkèege. Ka

Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizhεεnbii lùyiri wuubii si yibi yi shiŋi puni taha u na. ⁵⁴ Pi mpyi na lire pyi si nta u pεε ɲcú u ɲwəshwəəre cye kurugo.

12

Yesu à u cyelempyiibii yeε na pi àha fyɛnmε tò wwomə na mε
(Macwo 10.26-27)

¹ Lire tēni i, ka supyikuruŋə nimbwəhə si mpa bínni Yesu taan fo na piye fwòŋi. Pi mpyi a shiin kampwəhii lada kwò. Ka Yesu si jwumpe sii u cyelempyiibii na maa jwo: «Yii a yiye kàanmucaa, yii àha fyɛnmε tò wwomə na Farizhεεnbii fiige mε. Pi na ɲye bwúuruŋi yîrigeyirige yaani fiige lire ndemu li maha mbyimpe niɲcwənhəmpe yîrige sùpyaŋi pàama ke. ² Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à ɲwəhə ke, cyire puni sí n-pa raa ɲaa. Kyaa maha kyaa li ɲye numpini i ke, lire là mú sù n-kwôro ɲcèmbaa mε. ³ Lire l'à li ta, yii aha jwumə maha jwumə ɲwəh'a jwo numpini i ke, puru sí n-lógo canɲke e, yii aha jwumə maha jwumə jwo katilwəhəre e yii bayi kùruɲcwəngil'e ke, puru sí n-pa raa jáare katanɲyi ɲuŋ'i.»

Wuu a fyáge Kile na, wuu ɲye a yaa wuu kyaa tég'a wuyε funŋə pεn mε
(Macwo 10.28-31)

⁴ Ka Yesu si núr'a jwo: «Yii pi ɲye mii ceveebii ke, mii sí yi jwo yii á, ɲgemu u ɲye u sù n-jà yaage kabεε pyi sùpyaŋi na u mbòŋi kántugo mε, yii àha raa fyáge uru yyaha na mε. ⁵ Yii à yaa yii a fyáge ɲgemu yyaha na ke, uru u ɲye Kile, ɲaha na ye uru u maha já a sùpyaŋi wà nafugombaage e u

bonkwooni kàntugo. Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii a fyáge Kile na.

⁶ Tá zíziine kanjkuro maha mpére daashii shu-
unni kanna me? Nka Kile à yaha ti puni ninkin
ninkinji na, marii ti saɲcwənni sigili. ⁷Yii pi ke, yii
li cè na yii kan'à waha Kile na mà tòro tire zíziine
niɲyahara na. Ali nùnjooore ti nyε yii nùnyi i ke, Kile
à tire puni pèεge cè. Lire kurugo yii àha nùru kyaa
tège yiye funɲo pen me.»

*Mà nyε Supyaŋi Jyaŋi Yesu na, lire nyε me mà cyé
u na*

(Macwo 10.32-33, 12.32, 10.19-20)

⁸ Ka Yesu si nùr'a jwo: «Mii sí yi jwo yii á, shin
maha shin ká yyére li na sùpyire nyii na na uru
na nyε Supyaŋi Jyaŋi wu ke, Supyaŋi Jyaŋi mú sí
n-yyére li na Kile mèlekεebii nyii na na urufoo na
nyε uru wu. ⁹Nka ηgemu ká mii cyé sùpyire nyii
na ke, mii mú sí urufoo cyé Kile mèlekεebii nyii
na. ¹⁰Sùpya ká nyé Supyaŋi Jyaŋi jwumpe na, lire
kapiini sí n-jà yàfa urufoo na. Nka ηgemu ká Kile
Munaani mege kèεge ke, lire kapiini sì yàfa urufoo
na me.»

¹¹ Pi aha mpa a yii cyáan na ɲcwôre na ηkèεge
Kile Jwumpe kàlambayi nùɲufeebii, lire nyε me
kìni yyaha yyére shiinbii ná yukyaabii yyére tènì
ndemu i ke, jwumpe yii sí n-jwo pi i ɲcè na yii na
nyε sèenji nùɲ'i ke, yii àha puru kani tège yiye funɲo
pen me, ¹²naha na ye lire tènì yabilinji i, jwumpe
yii à yaa yii jwo ke, Kile Munaani sí puru tîrige yii
funɲ'i.»

*Nàfuunji sèe wuŋi kani ná karigii cyi nyε cyi nyε a
yaa cyi sùpyaŋi funŋɔ pɛn mε
(Macwo 6.19-34)*

¹³ Mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka nàŋi wà si jwo u á sùpyire shwɔhɔl'e: «Wuu cyelentuŋi, mii la nyε maa yi jwo mii yyahafoon'á na u wuu tuŋi kɔɔge táa, u u na nàzhan woge kan na á.» ¹⁴ Ka Yesu si u pyi: «Ei! Nà wà we! Jofoo u à mii tìŋε mà pyi yii kacwɔnrɔŋi, lire nyε mε yii tuŋi kɔɔge táafoonji yε?»

¹⁵ Nyε Yesu à uru nàŋi jwɔ shwɔ amuni ke, maa yi jwo u lógofeebi pun'á: «Yii a yiye kàanmucaa, yii àha nàfuunji lage yaha ku tatεengε fô yii na mε. Naha kurugo yε sùpyaŋi nàfuunji mée ká nyaha fo mà sà mpyi u tayahaga na jcaa na ŋkànre, yii li cè na uru nàfuunji sù n-jà urufoo sige kwùŋi na mε.»

¹⁶ Mà tàanna ná puru jwumpe e, ka Yesu sí bàtaaga jwo pi á na: «Nàfuufoonji wà u ná mpyi ná kεεge e, kuru kεεge yafaayi mpyi na jwɔge u á sèl'e. ¹⁷ Canŋka ka u u ntéen maa funŋke cya maa jwo uye funŋ'i “Mii sàha naha na kapyii cè mε, jaha na yε tayahaga nyε mii niŋjyee sùmaŋi na mε.” ¹⁸ U à funŋke kyáala a kwò ke, maa jwo “Nde mii sí n-pyi ke, lire li nyε, mii sí na bwònhigii jya, si núru nimbwòhii faanra, si na sùmaŋi ná na yaayi sanjyi puni le cyire e. ¹⁹ Lire ká mpyi, mii sí n-jwo naye funŋ'i, na mii à yyee niŋyahagii njyi bégel'a yaha naye mε na. Mii saha sù raa naye kànre mε, s'a lyí s'a byii si mpyi funntange e kanna.” ²⁰ Nyε uru nàfuufoon'á puru jwo uye funŋ'i mà kwò ke, ka Kile si jwo u á “Mu funŋɔ baa shinŋi! Nke numpilage yabiliŋi i, mu sí n-kwù. Yaayi mu à bégel'a yaha maye mε na ke, jofoo u sí n-pyi ná

yire e ye?”

²¹ Nye amuni li mú nye, shin maha shin u nye na nàfuunji caa na bínnini nge di nye ni i uye me na, mà li ta nàfuu nye urufol'á Kile yyére me, urufoo sí n-pa n-kwù n-yíri u taan nge nàfuufoonji fiige.»

²² Nye ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Lire e mii sí yi jwo yii á, yalyire yii sí raa lyî ná vāan̄nyi yii sí raa leni ke, yire tan̄kanni kà yii fun̄ṅɔ pɛn me. ²³ Naha kurugo ye sùpyan̄ji múnaani tayyéreg'á fānha tò yalyire na, ka u cyeere tayyérege mú si fānha tò vāan̄nyi na. ²⁴ Yii san̄cyɛɛnre kàanmucya ke! Ti nye na faa pyi me, ti nye na sùma kwùun me, sùma tabegege mú nye t'á me. Nka Kile maha ti n̄wɔ caa. Tá yii nye a pwɔrɔ san̄cyɛɛnre na sèl'e me? ²⁵ Funmpɛɛnre sí n-jà yii jofoo pyi u jà a nimbilere bâra u sh̄ni canmpyaagii na ye?»

²⁶ Nye kampyi funmpɛɛnre sì n-jà yafyin bâra yii sh̄ni canmpyaagii na me, naha na yii à yaayi san̄nyi kani tɛg'a yiye fun̄ṅɔ pɛn ye? ²⁷ Yafwɔhɔfwɔhɔyi yi maha fyîn sige e maa yafyɛɛnre nisinante yaa ke, yii sôn̄ṅɔ yire kyaa na ke! Yi nye na báara pyi me, yi mú nye na kòonɔ p̄inni me. Nka saan̄ji Solomani ná u nàfuufente puni i, u vāan̄den̄ke kà lemɛ nye a jà a n̄wɔ mà n̄ke yafwɔhɔfwɔhɔge kà nin̄kin yafyɛnre kwɔ me. ²⁸ Yafwɔhɔfwɔhɔyi yi nye sige e nin̄jaa, ná nùmpañ̄ja yi sí n-le nage e ke, Kile ká yire lemɛ pyi p'á n̄wɔ amuni, yii nye a li cè na nàkaana baa Kile sí vāan̄nyi kan̄ yii á mà? Yii dán̄iyar'á cyére de!

²⁹ Yii yalyire ná yii yabyɛɛre tan̄kanni nye a yaa li tatɛenge fô yii na me. ³⁰ Mpii pi nye pi nye a dá Kile na me, pire pi maha fun̄nyi pɛn ná yire yaayi kani

i tèrigii puni i. Yii sí pi ke, yaaga maha yaaga kyaa li nyε yii na ke, yii Tuŋi Kile à yire puni cè. ³¹ Mà jwo yii kwôro yii a yire yaayi caa ke, yii yacyage niŋcyiig'à yaa ku pyi Kile Saanre. Lire ká mpyi, u sí yire yaayi sanŋyi kan yii á.»

³² Ka Yesu si núr'a jwo u cyelempyiibil'á: «Yii na nyε mu à jwo mpàkuruŋo nimbilere, ŋka yii àha raa fyáge mε, naha na ye l'à táan yii Tuŋi Kile e mà yii le u Saanre e. ³³ Yii yii cyeyaayi pére, yii i uru wyérenŋi tég'a fòŋofeebii tège. Yii nàfuu tabegege niŋcεnŋe yaa yiye mεε na niŋyiŋi na, ŋkemu ku nyε ku nàfuuŋi sì n-kwò mε. Nàŋkaalii ná ntɔɔn nyε kuru cyage e si ŋkwò u kèεge mε. ³⁴ Yii li cè, cyage e sùpyanŋi nàfuuŋi nyε ke, wani u sònŋore maha mpyi.»

*Báarapyiŋi niŋcεnŋi ná báarapyiŋi nimpinŋi kani
(Macwo 24.36-51)*

³⁵ Ka Yesu sí núr'a jwo u lógofeebil'á: «Yii yii báarapyi vaaŋyi le yii i bégele tèrigii puni i. Yii i yii làmpaabii mîn'a yaha tèrigii puni i. ³⁶ Yii pyi mu à jwo báarapyii mpiimu pi à bégel'a tèn pyεnge e, na pi nùŋufoonŋi tèepani sigili, u aha yîri cikwɔɔnre cyage e, mà pa tère o tère e, maa mpa pyεnge ŋwɔge kúu ke, pi i yîr'a ku múgo u á. ³⁷ Nyε nùŋufoonŋi ká mpa báarapyiibii mpiimu ta ŋóɔmbaa ke, pire wuuni sí ŋwɔ. Sèenŋi na mii sí yi jwo yii á, lire ká mpyi, nùŋufoonŋi sí uye pwɔ si nŋyi yaa ŋkan báarapyiibii puni niŋkin niŋkinŋ'á, pi lyí. ³⁸ Lire e ke nùŋufoonŋi'à pa niŋinŋe na yo, u à pa ŋkùpecyiini na yo, u aha mpa báarapyiibii mpiimu ta ŋóɔmbaa ke, pire wuuni kɔni sí ŋwɔ.

39 Yii li cè na kàmpyi bage foonji mpyi maha nàŋkaanji tèepani cè, u mpyi maha sí ȳεε u yaha u kakyaare pyi mε. 40 Lire e ke yii mú à yaa yii bégel'a kwôro, ȳaha na ȳε tēni i Supyaŋi Jyaŋi sí nūru n-pa ke, yii ȳȳε a lire cè mε.»

41 Yesu à puru jwo ke, ka Pyeri si u pyi: «Kafoonji, mu à ŋke bàtaage jwo mà ȳyaha tíi ná wuu kanni i laa, sùpyire puni kyaa li?»

42 Ka Yesu si u pyi: «Báarapyiŋi na, ȳùŋufoon'á dá pi sanmpii shwôhól'e, u yákiliŋi mú s'à pēe ke, uru báarapyiŋi shiŋi ȳùŋufoonji maha yaha u u pyenge karigii cwôonre, maa ȳȳiŋi kaan báarapyiibii sanmpil'á u tèekanl'e. 43 ȳȳε báarapyi maha báarapyi ȳùŋufoo, u à pa u ta u u báaraŋi niȳcēnȳi pyi amuni ke, uru wuuni sí ȳwô. 44 Sēenȳi na mii sí ȳi jwo yii á, uru báarapyiŋi ȳùŋufoonji sí u pyenge karigii puni ȳùŋufente le u cȳe e.

45 ȳka báarapyiibii kacwônrōŋi ŋgemu ká a sōnȳi uȳe funȳi'na uru ȳùŋufoonji sí mō lire kùluni i, maa wá na u báarapyiȳεεbii bwùun, maa uȳe yaha ȳȳȳiŋi ná mbyaŋi laage e, maa sinmpe byii na ȳcwo ke, 46 canȳke ku ȳȳε uru báarapyiŋi ȳȳε a tēen ná k'e ná tēni li ȳȳε u ȳȳε a sōnȳi ná l'e mε, u ȳùŋufoonji sí n-pâa n-pa. Kapii maha kapii u à pyi ke, ȳùŋufoonji sí u kyérege cȳire puni na, mp̄ii pi ȳȳε pi ȳȳε Kile kuni i mε, si u ná ȳire sàraŋi pyi niŋkin.

47 Báarapyiŋi u à ȳùŋufoonji ȳȳii wuuni cè maa mpyi u ȳȳε na li pyi mε, uru báarapyiŋi bwôonre nizhwôore sí ȳyaha dε! 48 ȳka báarapyiŋi u ȳȳε u ȳȳε a u ȳùŋufoonji ȳȳii karigii cè mε, maa ntòr'a wurug'a kapyimbaala pyi ndemu l'à yaa ná bwônr'e ke, urufoo sì bwônrō niȳyahara shwô mε.

Amuni li mú nyɛ, Kile à yaaya niɲyahaya kan ɲgemu á ke, u maha yaaya niɲyahaya cya urufol'á. U aha kariii niɲyahaniyahagii le ɲgemu cye e ke, u sí urufoo yíbe kariii niɲyahaniyahagii kyaa na mú.»

*Sùpyire sí n-láhala tiye na Yesu kurugo
(Macwo 10.34-36)*

⁴⁹ Ka Yesu sí núr'a jwo: «Mii à pa mpa nage le ɲiɲke na. Mii la mpyi numɛ si ku ta k'à mîn'a kwò. ⁵⁰ Nka mii à yaa mii u mbyîgime yyefuge e fɔlɔ, mu à jwo bà sùpyaɲi ká a ɲko si batize pi maha u mbyîgime lwòhe e pyiɲkanni ndemu na mɛ. Mii funvwugo wuɲi u nyɛ na cyire karigii canmpyige sigili.

⁵¹ Yii àha raa sônɲi na mii à pa si mpa jwum-abenke le sùpyire ná tiye shwòhòl'e ɲiɲke na mà dɛ! Mii sí yi jwo yii á, mii à pa mpa mbèmbaanɲi le sùpyire ná tiye shwòhòl'e. ⁵² Lire kurugo mà lwó numɛ na, shiin kan̄kuro sí n-pyi pyɛnyi y'e, pi sì n-bê mɛ. Shiin taanre sí n-wwò s'a shiin shuunni tùnni, shiin shuunni sí n-wwò s'a shiin taanre tùnni. ⁵³ Pyɛnyi y'e, tufoonɲi sí n-yîri jyafoonɲi kurugo, jyafoonɲi mú sí n-yîri tufoonɲi kurugo. Nufoonɲi sí n-yîri pworofoonɲi kurugo, pworofoonɲi mú sí n-yîri nufoonɲi kurugo. Nacwonɲi sí n-yîri napworonɲi kurugo, napworonɲi mú sí n-yîri nacwonɲi kurugo.»

*Kacyeenkii ɲcèɲi
(Macwo 16.2-3)*

⁵⁴ Supyikuruɲke ku mpyi wani ke, ka Yesu si núr'a jwo kur'á: «Yii aha kilenɲi ɲya u à wwò

cannacwumpe* e, yii maha jwo na zàha sí n-pa, nàkaana baa ku mú maha mpa. ⁵⁵ Kafεεge ká a fwu na yíri wòro kùl'e, yii maha jwo na kafuge sí n-pêe nijjaa dε! Amuni li mú maha mpyi. ⁵⁶ Yii pi à fyinmε tò wwomɔ na ke, yii à jà a cyire karigii puni tèepyinḱii cè, ka nahà si li ta ḱcyii cyi ḱyε na mpyi yii shwòhɔl'e numε ke, yii ḱyε a jà a cyire cè mà yε?

(Macwo 5.25-26)

⁵⁷ Naha na kani yii à yaa yii pyi ke, yii ḱyε a jà a lire cè yiy'á si li pyi pyinḱanna nijcennε na mà yε?

⁵⁸ Wà ha mu yyere fànhe e, ka yii i wá na ḱkèεge wani, mu à yaa mu u jwumabenε cya fwɔfwɔ ná urufol'e kuni na, bà u si mpyi u àha ma le yukyaanji cye e, uru si ma le u báarapyinji cye e, pi i ma le kàsunji i mε. ⁵⁹ Mii sí yi jwo mu á, mu aha mpyi mu ḱyε a lire pyi mε, mu sì n-sì n-fworo wani ná mu ḱyε a urufoo fwooni tò feefee mà yε!»

13

Yii à yaa yii toronḱanni kèεnḱε

¹ ḱyε mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka sùpyire tà si mpa Galile kùluni shiinbii pii mbò jwo u á. Fànhafoonji Pilati u mpyi a pì tun pi à sà pire bò Kileḱaarebage e mà pi yaha pi i sárayi wwû.

² Ka Yesu si pi pyi: «Nte sùpyire ti nte pi à bò amε ke, yii na sòḱḱi na pire kapegigii nimpyiinḱii cyi mpyi a ḱyaha mà tòro Galile kùluni shiinbii sanmpii wogigii na bε? ³ Lire bà mε, ḱka mii sí yi jwo yii á, ná yii ḱyε a yii toronḱanni kèεnḱε mε, yii puni mú sí n-kwû. ⁴ Silowe batɔnge

* **12:54** Izirayeli kini i, kannacwumpe e zàhe nijyahaga maha yíri.

k'à keb'a cwo Zheruzalɛmu kànhɛ shiinbii kɛ ná baataanrenji mpiimu ɲuŋ'i mà bò ke, yii na sônŋi na pire kapegigii nimpyiŋkii cyi à ɲyaha mà tòro Zheruzalɛmu kànhɛ shiinbii sanmpii wogigii na bɛ? ⁵ Lire bà mɛ, ŋka mii sí yi jwo yii á, ná yii ɲyɛ a yii toroŋkanni kêɛnŋɛ mɛ, yii puni mú sí n-kwú.»

⁶ Nyɛ ka Yesu si bàtaaga jwo pi á na: «Nàŋi wà na mpyi ná ɛɛɛɛn cikɔɔge e. ɛɛɛɛn cire shwɔhɔl'e fizhiye cige na mpyi wani. Cikɔɔge foo mpyi maha si na kuru cige kàanmucaa u aha ŋkwò a yasɛɛ ta ku na. Nka u shèe maha shèe, u mpyi maha sà yafyin ta ku na mɛ. ⁷ Ka u u yi jwo u báarayiŋ'á “Wíi, cyi yyeɛ taanre cyi ɲyɛ ɲcyii, mii na ma na ŋke cige kàanmucaa kampyi k'à yasɛɛ yaa, mii sí sì tà ta ku na mɛ. Ku kwòŋ à wà, ɲaha na yɛ ku ɲyɛ cikɔɔge cire sannte shwɔhɔl'e kaɲwɔɔ baa.” ⁸ Ka báarayiŋi si u pyi “Mii ɲùŋufooŋi, mii na li caa mu á, maa ku yaha ku ɲiɲyee pyi, mii sí ku ɲùŋke tùgo n-kwúulo si ŋkyàra le ku taan. ⁹ Lire ká mpyi, ka ku u yasɛɛ pyi yyeela, ku sí n-yaha wani. Nka k'aha mpyi ku ɲyɛ a yasɛɛ pyi mɛ, maa nta a ku kwòŋ.”»

Yesu à dàfoo cùuŋɔ canŋɔŋke e

¹⁰ Nyɛ Yahutuubiicanŋɔŋke k'e, Yesu mpyi na sùpyire kâlali Kile Jwumpe kàlambage k'e. ¹¹ Sùpyire shwɔhɔl'e ceenji wà na mpyi wani, jínaŋi wà mpyi u e, uru jínaŋi mpyi a yyeɛ kɛ ná baataanre pyi u e, maa dàŋi yampe yaha u na, fo mà u pyi u saha ɲyɛ na jà a tíl'a yyéɛ mɛ. ¹² Nyɛ Yesu à u ɲya ke, maa u yyere maa jwo u á: «Ceewe, mu yamp'á láha mu na ɲiɲjaa.» ¹³ U à puru jwo ke, maa u cyeyi taha u na, lire tèenuuni i, ka ceenji tùbuŋi si ntíl'a sànhana, ka u u Kile kêe.

14 Nyε tēni i Kile Jwumpe kàlambage nùŋufooŋ'à Yesu nya u à ceenji cùuŋɔ canŋɔŋke e ke, ka li i u lùuni yîrige sèl'e, ka u u jwumpe lwó maa jwo sùpyir'á: «Cibilaage e, yii à yaa yii a báaraŋi pyi canmpyaa baani funŋ'i, lire e ke yii a ma, yii a cicuumpe caa cyire canmpyaagil'e, ŋka canŋɔŋke e bà mε!» 15 Ka Kafooŋi Yesu si u pyi: «Yii pi à fyìnme tò wwomɔ na ke, jofoo u nyε yii shwɔhɔl'e ŋgemu u nyε u nyε na u n̄iyi, lire nyε mε u dùfaan̄nyi sàŋre canŋɔŋke e maa yi kan y'à bya mà yε?» 16 Ná yii maha jà a lire pyi, ŋge ceenji sí u nyε Ibirayima tùluge shin ke, ka Sitaann̄i si u cù a pwɔ, fo yyee kε ná baataanre e, ka ŋaha si li ta tire pwɔɔre kà ŋjà zànha ndáha uru ceenji na canŋɔŋke e mà yε?» 17 Nyε Yesu à puru jwo ke, ka u zàmpɛɛnbii puni si silege. Ŋka sùpyire sannte puni mpyi funntange e Yesu kabwɔh̄gii nimp̄yiŋkii puni kurugo.

*Kile Saanre maha s̄i nimbilere maa mpêre
(Macwo 13.31-33; Marika 4.30-32)*

18 Nyε ka Yesu si núr'a kàlaŋi sogo maa jwo: «Kile Saanre nyε mu à jwo ŋaha bε? Ná ŋaha shi i mii sí ti tàanna bε? 19 Ti na nyε mu à jwo mutaridi cige yasεε, nàŋi wà a sà ntemu nùgo u cikɔoge e ke. Kuru cige pyàŋi maha yîlege, ŋka u aha fyîn, cige maha lyεge fo maha mpa mpyi cibwɔhɔ, san̄cyεɛnr'a si wá na ti shèere yaa ku ŋkɛŋyi i.»

20 «Ná ŋaha shi i mii sí Kile Saanre tàanna sahan̄ki yε? 21 Ti na nyε bwúuruŋi yîrigeyirige yaani fiige. Ceewe ká li nimbilere le farini mbyìme n̄iŋyaham'i mà cwɔnhɔ, li maha puru mbyìmpe n̄iŋcwɔnhɔmpe puni yîrige.»

Nùmpañke tata kuni na nyε mu à jwo tajyijwə nimbilere

(Macwo 7.13-14, 21-23)

²² Nyε lire kàntugo ka Yesu si ntòro ná jani i, na nkèεge Zheruzalεmu kànhe kàmpanñke na. U ninKarenji mpyi na Kile jwumpe yu sùpyir'á kànbwoyi ná kànpyεere na. ²³ Ka nàñi wà si u pyi: «Kafoonji, tá nùmpañta tafeebii sí nyaha bε?» Ka Yesu si pi pyi: ²⁴ «Yii fànha le yii i jyè tajyijwəge nimbileni i, jaha na yε mii sí yi jwo yii á, tēni là na ma shinjyahara la sí n-pa n-pyi si jyè kuru tajyijwəge e, ñka pi si n-pa jà mε. ²⁵ Tēni i bage foo sí n-pa n-yîri si bage tò si ku shwôhə ke, lire ká yii ta cyínnji na, yii sí raa bage kúuli s'a ñko “Kafoonji! Nwəge múgo wuu á.” Lire ká mpyi, Kafoonji sí n-jwo yii á na uru nyε a yii cè mε. ²⁶ Lire tēni i, yii sí raa ñko “Ko wuu ná mu à tēl'a lyî maa bya sijncyan kε! Mu mú s'à Kile jwumpe jwo wuu á wuu kànhe pyenkuunji i, ka mu u núr'a jwo na mu nyε a wuu cè mà?” ²⁷ Yii aha puru jwo, u sí nuru yi taha yii á na uru nyε a yii cè mε, na yii yîri uru taan, yii kapimpyiibii.

²⁸ Nyε mà yii yaha cyínnji na, yii aha mpa yii tulyeyi Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba ná Kile túnntunmpii puni nya Kile Saanre e tēni ndemu i ke, yii nàvunnə wuubii sí raa myahigii súu s'a ñkjànhigii kùru. ²⁹ Sùpyire tà mú sí raa yîri diñyēñi nùnyi sicyεereñi na, si mpa jyè Kile Saanre e, si lyî. ³⁰ Lire tēni i, sùpyire ti nyε numε kàntugo yyére ke, tire tà sí n-pa n-pyi yyaha yyére. Mpii pi nyε numε yyaha yyére ke, pire pìi mú sí n-pa n-pyi kàntugo yyére.»

*Yesu à jwo Zheruzalɛmu kànhɛ kyaa na
(Macwo 23.37-39)*

³¹ Nyɛ lire tɛni yabiliŋi i, ka Farizhɛɛnbii pɛi si file Yesu na, maa yi jwo u á: «Mu à yaa mu u fworɔ nde kùluni i feefee, ma a sì cyage kabɛr'e, ɲaha na yɛ saanŋi Erɔdi wá na mu caa raa bùu.» ³² Ka Yesu si pi pyi: «Yii a sì, yii i sà yi jwo Erɔdi cwofoon'á, na mii naha na jínabii kòre na yige pifeebil'e marii yampii cùuŋi ɲcyii canmpyaagii shuunniŋi i, cyire ká ntòro, canntanrewoge e mii báaraŋi sí n-kwò. ³³ Mii à yaa mii u cyire canmpyaagii taanrenŋi pyi si sà na báaraŋi fùnnɔ Zheruzalɛmu kànhɛ e. Naha kurugo yɛ Kile túnntunŋi wà tufige ɲyɛ a yaa u bò cyage kabɛr'e Zheruzalɛmu kàntugo mɛ.»

³⁴ Ka Yesu sí nùr'a jwo: «Ei! Zheruzalɛmu shiinbii, yii Zheruzalɛmu kànhɛ shiinbii, yii pi maha Kile túnntunmpii wà ná kafaayi i maha bùu ke, y'à tooyo ɲiɲahaya kwò, mii la mpyi si yii bínni yiye e, s'a yii kàanmucaa, bà ɲkùnuŋi maha u pyire bínni tiye e maa bùru ti ɲuŋ'i mɛ. ɲka yii ɲyɛ a ɲɛɛ lire e mɛ. ³⁵ Ku ke numɛ! Kile sí cye wwû yii kànhɛ taan si yii yaha yiye kanna na. Mii sí yi jwo yii á, yii ɲyiini saha sì n-tègɛ mii na mɛ, fo canŋke yii sí n-pa raa ɲko “ɲgemu u ɲyɛ na ma Kafoonŋi Kile mɛgɛ na ke, Kile u jwó le ur'á*.”»

14

Yesu à yaŋi wà cùuŋɔ canŋɔŋke k'e sahanŋi

¹⁻² Nyɛ Yahutuubiicanŋɔŋke k'e, Farizhɛɛnbii ɲùŋufoonŋi wà mpyi a Yesu yyere na u sà lyí uru yyére, ka Yesu si ɲɛɛ. Sùpyire ti mpyi wani uru

* **13:35** Zaburu 118.26

shinbwonji pyenge e ke, nàñi wà yaŋgwu na mpyi tire shwəhəl'e, puru yampe mpyi a u cyeere cyeyi yà pyi y'à fwə fwə. Ka pi i wá na Yesu kàanmucaa kampyi u sí jεε uru yañi cùuŋə canŋəŋke e.

³ Ka Yesu si jwumpe lwó maa Kile Saliyañi cyelentiibii ná Farizheenbii yíbe: «Mà tàanna ná wuu Saliyañi i, wà à yaa u jà a yaŋa cùuŋə canŋəŋke e la*?» ⁴ Ka pi i fyâha, pi wà jye a jεn'a u jwə shwə mε. Ka Yesu si u cyeyi taha yañi na maa u cùuŋə, maa u pyi u a sì pyenge.

⁵ Lire kàntugo ka Yesu si núr'a pi yíbe: «Jofoo u jye yii shwəhəl'e, ná urufoo jyañi, lire jye mε u nùñi wà ká jcwə bèenn'i mà bē ná canŋəŋke e, urufoo sí jεε u yaha wwùmbaa ye?» ⁶ Pi jye a jεn'a u jwə shwə mε.

Nùnjirire ná nùzogore kani

⁷ Jye Yesu à pa li kàanmucya mà li jya na Farizhenñ'à sùpyire ntemu yyere ke, na bwompe tatεenyi kurugo pi puni jye na fī ke, ka u u ŋke bàtaage jwo pi á:

⁸ «Sùpya ká mu yyere cikwənrə na, ka mu u shà, ma hà zà ntèen yatεenji puni yyaha yyére woge e mε. Naha kurugo ye u aha nta u à shinbwonji wà yyere ŋgemu u à fānha tò mu na ke, ⁹ uru ká mpa, ka yii yyerefooñi si mu pyi, na ma yīri maa kuru yatεenŋke kan uru shinbwon'á, mu silege wuñi u sí n-yīri n-sà n-tèen fo kàntugo yyére yatεenŋke e. ¹⁰ Lire e mii sí yi jwo yii á, pi aha yii wà yyere lire kataanni fiige na, mu aha shà, sà ntèen yatεenji puni kàntugo yyére woge e. Lire ká mpyi, mu

* **14:3** Farizheenbii u sŋnəŋkanni i, shinñi u jye na múnaa tawwugo caa ke, uru kanni wà sí n-jà n-tège canŋəŋke.

yyerefooŋi ká li nya na mu à yaa ná yatεεηke yyaha yyére woge e, maa sà mu pyi “Na cevoo, yíri ma a ma naha, yatεεηke yyaha yyére woge e.” Lire tēni i, mu nūŋke sí n-yîrige ma lyiηεbii shwǎhǎle.

¹¹ Lire e yii li cè, shin maha shin u à uye dùrugo ke, Kile sí urufoo tîrige, ŋka shin maha shin u à uye tîrige ke, Kile sí urufoo dùrugo.»

¹² Nyε nàŋi u mpyi a Yesu yyere na u sà lyî uru yyére ke, ka Yesu si yi jwo ur'á: «Mu aha a ŋko si sùpyii yyere pi pa lyî mu yyére canŋke e, lire nyε mε numpilage e, mu sùpyire niŋjyerere nyε a yaa ti pyi mu ceveebii ná mu sîηεbii ná mu cìmpyiibii ná mu tεεηεebii nàfuufēebii mε. Naha kurugo ye pire mú sí n-jà mu yyere canŋka, nde mu à pyi pi á ke, si lire fwooni tò mu á. ¹³ Ŋka mu aha sí raa kataan pyi, mu à yaa mu u fòŋǎfeebii ná cwǎhǎmǎfeebii ná òshiyifeebii ná fyinmpii yyere. ¹⁴ Lire ká mpyi, mu wuuni sí ŋwǎ, mp̄ii pi à tí ke, Kile ká pire ñè a yige kwùŋi i canŋke ŋkemu i ke, kacēnni mu à pyi tîre sùpyire na ke, u sí lire fwooni tò mu á, nahana ye pi nyε a mpyi a jà a mu kacēnni fwooni tò mu á mε.»

Lyimbwooni bàtaage

(Macwo 22.1-10)

¹⁵ Nyε Yesu lyiηεbil'à puru jwumpe lógo ke, ka pi wà niŋkin si jwumpe lwó maa jwo u á: «Mpii pi sí n-jyè Kile Saanre e si lyî ke, pire wuun'à ŋwǎ!»

¹⁶ Ka Yesu si uru nàŋi ŋwǎ shwǎ ná bàtaag'e na:

«Canŋka nàŋi wà u ná ŋjyì niŋyahawa shwǎhǎ, maa shinnyahara yyere pi sà lyî uru yyére.

¹⁷ Tèelyiin'à pa nǎ ke, ka u u u báarapyiŋi tun u sà sùpyire yyere pi pa lyî. ¹⁸ Ŋka pi pun'à kariii mεγε

le maa ꞑcyé karaga uru ꞑjyìꞑi talyige e. Shincyiꞑi báarapyiꞑ'á ywere ke, ka uru si yi jwo u á “Sà yi jwo ma ꞑùꞑufooꞑ'á na u uye sanꞑa yaha na á, mii à kεεεε shwə, mii à yaa mii u sà ku kàanmucya.”

¹⁹ Ka báarapyiꞑi si ꞑkàr'a sà wabεε ywere, ka uru si u pyi “Sà yi jwo ma ꞑùꞑufooꞑ'á na u uye sanꞑa yaha na á, mii à nupyahii kε shwə, mii s'á yaa mii u sà cyi taanna faaꝼi na.”

²⁰ Ka u u núr'a kàr'a sà wabεε ywere, ka uru mú si u pyi “Sà yi jwo ma ꞑùꞑufooꝼ'á na mii à ceewe fúru numε. Lire kurugo mii si n-jà n-shà mε.”

²¹ Nye ka báarapyiꝼi si núr'a pa puru jwumpe yyaha jwo u ꞑùꝼufooꝼ'á. Ka u lùuni si yîri, maa jwo báarapyiꝼ'á na u fyâl'a sà fòꝼfèebii ná cwə̀hə̀mə̀fèebii ná dīshiyifèebii ná fyinmpii ywere, sùpyire tabinniyi ná pyenkuuꝼi i, u a ma.

²² Nye báarapyiꝼ'á sà pire ywere ke, maa jwo u ꝼufooꝼ'á “Mii ꝼufooꝼi, mii à mu túnnture pyi ꝼka tatεenyε niꝼgaya saha na naha dε!” ²³ Ka ꝼufooꝼi si u pyi “Sà ma a ꝼaare ma a mâre kumbwoyi ná kεεkuubil'e, ma a fànha le ma a sùpyire kárama t'a ma, bà tatεenyi sanꝼyi si mpyi si ꝼi mε.

²⁴ Mii sí yi jwo yii á, sùpyire t'á ywere yyecyiꝼge na, ka ti i ꝼcyé paꝼa ke, pire wà cye si n-jyè mii ꝼjyìꝼi i mε.”»

*Pyiꝼkanni na wà sí n-jà n-pyi Yesu cyelempya ke
(Macwo 10.37-38)*

²⁵ Canꝼka mà Yesu yaha ꝼani na, supyikuruꝼə nimbwə̀hə̀ mpyi a taha u fye e. Ka u u yyaha kēεꝼꝼε pi á, maa jwo: ²⁶ «Shin maha shin la ku ꝼyε si mpyi mii cyelempya ke, ná urufoo ꝼyε a mii kyaa táan uy'á mà tòro u tuꝼi ná u nuꝼi ná u cwonꝼi ná u

pyìbii ná u sìñεεbii na, maa mii kyaa táan uy'á, ali mà tòro u yabilinji na με, urufoo ñye a yaa ná mii cyelempyigire e με. ²⁷ Shinñi la ku ñye si mpyi mii cyelempya ke, urufoo u taha mii fye e, pi méε mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. Lire baare e urufoo ñye a yaa ná mii cyelempyigire e με.

²⁸ Jofoo u ñye yii shwǎhǎl'e, ná urufoo la ñye si batǎngǎ faanra, u sì n-tèen si funñke kyaala fǎlǎ, si li kàanmucya kampyi u sí n-pa n-jà ku faanra n-kwǎ mà ye? ²⁹ Ná urufoo ñye a lire pyi με, maa ku ñwǎ cǔ na faanre, kàntugo ka bage sanñke si u jà faanraga, mpìi pi na ntùuli marii ku ñaa ke, pire sí raa urufoo cyàhali, ³⁰ s'a ñko: “Aa! Nge nàñ'ǎ u bage ñwǎ cǔ na faanre, ka ku u mpa u jà faanraga.”

³¹ Amuni li mú ñye, l'aha mpyi mu à jwo saanji wà na ñko raa kàshi kwùun u saanñεεñi wà na ná u kàshikwǎonbii kampwǎhii keñi i (10.000). Tá u sí n-tèen si funñke kyaala si ñcè kampyi u kàshikwǎonbii sí n-jà u zàmpεññi kàshikwǎonbii kampwǎhii benjaaganji (20.000) tòn με? ³² Nka u aha li kàanmucya mà li ñya na u sì n-jà uru saanji na με, u sí n-wyèεε sìsurufoo tùugo u sà jwumabenε cya u á.

³³ Nye amuni li mú ñye, yii ñgemu ká mpyi u ñye a kàntugo wà u cyeyaayi puni na με, urufoo sì n-jà n-pyi mii cyelempya με.

*Yesu wuubii ñye suumǎ ná bèenμε fige
(Macwo 5.13; Marika 9.50)*

³⁴ Suumpe na ñye yacεññε. Nka pu tìpoompe ká fworu p'e, ñaha ku sí n-jà pu pyi pu táan sahanñki ye? ³⁵ Pu saha sì n-jà là ñwǎ ññke na με, pu mú sì n-jà n-pyi ñkyàra με. Pu sí n-wà cyíññi na.

Nye shin maha shin la ku nye si kariy yyaha cè ke, urufoo u niŋgyigii pεε, u raa núru.»

15

Mpàŋi nimpinniŋi bàtaage (Macwo 18.12-14)

¹ Nye canŋka, mεpεnge shiinbii pìi niŋyahamii mu à jwo múnalwǎre shwofeebii mpyi a pa bínni Yesu taan s'a u jwumpe núru. ² Nye Farizhεεnbii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibil'à lire nya ke, ka pi i wá na ŋkunni piye shwǎhǎl'e na: «Naha na ŋge nàŋ'à ŋεn'a mεpεnge shiinbii yaha pi i bǎrali u na, fo maha bínnini na lyî ná pi e ye?»

³ Nye Yesu à pi kunuŋke lógo ke, maa ŋke bàtaage jwo pi á na:

⁴ «Joofo u nye yii shwǎhǎl'e, kampyi mpàa ŋkuu (100) pi nye urufol'á, ka wà niŋkin si mpînni, tá urufoo maha pi sanmpii beecyεεere ná ke ná baacyεεereŋi (99) yaha waber'á sige e, maa sà a nimpinniŋi caa fo u aha nya mε? ⁵ U aha u cya a nya tēni ndemu i ke, u funntanga wuŋi sí u lwó nde yacige e, ⁶ si mpa pyεnge. U aha mpa ná u e, u sí u ceveebii ná u tεεŋεεebii yyere si jwo “Yii a ma, wuu u mpa múguro siŋcyan. Mii mpàŋi u mpyi a pînni ke, mii à u nya.”

⁷ Mii sí yi jwo yii á, amuni li mú nye, kapimpyiŋe niŋkin ká u toroŋkanni kēεŋε, funntange ku maha mpyi niŋyiŋi na uru kanni kurugo ke, kur'à pēe sèl'e. Kuru funntange fiige nye na mpyi niŋyiŋi na, shiin beecyεεere ná ke ná baacyεεere (99) kurugo mε, pire mpiimu pi nye na sōŋŋi na pir'à tíi na pire saha nye a yaa pi pi toroŋkanni kēεŋε mε.»

Wyérefyinñi nimpinnini bàtaage

⁸ Ka Yesu si núr'a bàtaage kabere jwo na:

«Ceenji ngire u nyε, kampyi wyérefyinñi daashii ke u nyε u á, ka nin̄kin si ncwo mà p̄inni bage e, na u si lùuni táan si làmpa m̄ini si bage kùrun̄cwongii puni yaa mpwó, si u cya fo si u nya mà ye? ⁹ U aha u nya tēni ndemu i ke, u sí u pucyaabii ná u cijneebii yyere si yi jwo pi á “Yii a ma, wuu u mpa múguro siñcyan. Mii wyérefyinñi u mpyi a p̄inni ke, mii à u nya.” ¹⁰ Lire pyin̄kanni na, mii sí yi jwo yii á, kapimpyin̄e nin̄kin ká u toron̄kanni kēen̄e, kuru maha mpyi funntanga nimbwóh̄o Kile mèlekεebil'á n̄nyin̄i na.»

Jyafoonji nimpinnin̄i bàtaage

¹¹ Nyε ka Yesu sí núr'a bàtaage kabere jwo pi á na: «Nàn̄i wà u ná mpyi ná jyaa shuunni i. ¹² Can̄ka ka jyafoonji nimbileni si jwo tufoon'á “Baba, mii nàzhann'á yaa u pyi ngemu yii koōge ke, yii ku táa yii i uru kan na á!” Nyε ka tufoonji si nyε, maa u nàfuun̄i táa u jyaabii shuunnin̄i shwóh̄al'e. ¹³ Canmpyal'á tòro ke, ka jyafoonji nimbileni si u cyeyaayi puni pére, maa fwor'a kàr'a sà ntēen̄ kiritōonni l'e ná u wyérefyinñi i. Mà u yaha wani, ka u u cye le n̄un̄o baa karigil'e na mpyi, fo mà pa nk̄wò u nàfuun̄i na.

¹⁴ Tēni i u à u nàfuun̄i kēeg'a kwò feefee ke, ka lire mú si bē ná katibwóh'e k'á cwo lire k̄ini na. Ka ngahañi si li n̄wò cū na u taa. ¹⁵ Y'á pa u yyaha jà ke, ka u u nk̄ar'a sà jyè báarañi i lire k̄ini shin̄i wà á, ka uru si nk̄ar'a sà u yaha sige e, u u caabii n̄ahe. ¹⁶ Katege kurugo, u la mpyi maha mpyi s'a caabii yalyire lyî. N̄ka wà mpyi maha tà kaan u á mε.

17 Nye mà u yaha pur'e, ka u u mpa sônṅo uye funṅ'i canṅka maa jwo “Báarapyii ninyahamii na nyε mii tun'á wuu kini i, pi puni na lyí na ntinni fo na cyeyi wwû nyiṅi i. Nka mii wi ke, katege ku ṅke ku u ṅko raa mii bùu naha. 18 Nde mii sí n-pyi numε ke, lire li nyε nde: mii sí núru raa wá na tuni yyére, sí sà yi jwo u á na mii à kapii pyi Kile na, maa kapii pyi u na. 19 U saha nyε a yaa u mii cû u pyà fiige mε, ṅka u à yaa u mii cû mu à jwo u báarapyi.”

20 Nye u à funṅke kyaala a kwò ke, maa kuni lwó na ṅkèεge u tuni yyére. Mà u yaha u sàha ṅkwò a nò pyenge na mε, ka tufooni si u nimpani nya tatōnge e, ka u nùṅpaare si u ta, ka u u fê a jyafooni nùṅbê, maa sà u pûr'a cû mà ta uye na. 21 Ka jyafooni si jwo u á “Baba, mii à kapii pyi Kile na, maa kapii pyi mu na dε! Mu saha nyε a sàa yaa mu u mii cû ma pyà fiige mε.”

22 Ka tufooni si u báarapyiibii yyere maa jwo “Yii fyâl'a sà vāanntinmbwoyi puni nisinanṅke lwó yii pa le u na, yii i kampefegeni wà le u na, yii i tanhanṅi yà le u na, 23 yii i sà kàcwōge nùṅi nṅcēnṅi cû, yii pa bò, wuu u lyí wuu u múguro sèl'e. 24 Naha kurugo ye mii jyanṅi u ṅge ke, mii mpyi a li yaha na u à kwû, ṅka u nyii wun'á pa, u mpyi a pînni, ṅka mii à u nya sahanṅi.” Ka múguroṅi si ṅwò cû pi á.

25 Lir'à pyi mà uru nàṅi jyanṅi ninyenṅi ta sige e. Nye tēni i u à yîri sige e na ma mà pa byanhara pyenge na, na yatire tūnmpe núru, maa kwòhōkwòhōbii naa ke, 26 ka u u báarapyiṅi wà yyere mà yibe, nde li nyε pyenge e ke, si lire cè. 27 Ka báarapyiṅi si u pyi “Mu kàntugo wunṅi u à pa, lire e yii tun'á wuu pyi wuu à sà kàcwōge nùṅi nṅcēnṅi

cû mà pa bò, ñaha na ye uru jyañi niñcɛnɛ wu à núr'a pa.”

²⁸ Yyaha wuñ'à puru lógo ke, ka u lùuni si yîri, u ñye a ñen'a jyè pyɛnge e mɛ. Ka tufoonji si fwor'a pa si mpa u fòonɔ si ndèɛ pyɛnge e. ²⁹ Ka jyafoonji si jwumpe lwó maa jwo tufoon'á “Cyì yyee jùuli cyì ñye ñcyii mii na báarañi pyi yii á biliwe fiige ye? Canɗa niñkin, yii sàha mii tun, ka mii i ñcyé mɛ. Nka ali sikabilini nintiini yii ñye a li kan mà ñya mii ná na ceveebil'á wuu u múguro siñcyan mɛ. ³⁰ Nka mu jyañi u à mu nàfuuñi lwó a sà ñkèɛge cibahani i ke, ur'à pa ke, ka mu u kàcwøge nùñi niñcɛnɛ cû mà bò u na.”

³¹ Ka tufoonji si jwumpe lwó maa jwo jyafoonji niñjyeñ'á “Mii jyañi, ma hà lire waha maye na mɛ, mii ná mu u ñye ñaha tɛrigii puni i ke, ko mii cyeyaayi puni ñye mu wuyo ke! ³² Wuu mpyi a li yaha na mu kàntugo wuñ'à kwû, ñka u ñyii wuñ'à núr'a pa. U mpyi a pînni ñka wuu à núr'a u ñya. Lire e ke wuu à yaa wuu pyi funntange ná múguroñi i.”»

16

Báarapyiñi siñcyiime wuñi bàtaage

¹ Nye Yesu à núr'a bàtaage kà jwo u cyelempyi-ibil'á na: «Nàfuufoonji wà u ná mpyi a báarapyi lwó a yaha u u u karigii cwøonre. Kàntugo, ka nàfuufoonji si mpa a nùru sùpyire ñwø na, na u báarapyiñi wá na u cyeyaayi kèɛge. ² Ka u u báarapyiñi pyi “Mii à lógo na mu na mii cyeyaayi kèɛge, ñaha k'à pa ná lire e be? Nye bégele ma a ma báarañi pyiñkanni yyaha jwo na á, ñaha na ye mu báarañi sí n-kwò niñjaa.”

³ Ka báarapyiŋi si jwo uye funŋ'i "Mii ñùŋufooŋ'à jwo na mii báaraŋi sí n-yyére niŋjaa. Nyé naha mii sí raa n-pyi bé? Faapyi fánha nyé mii i mé. Na ñáare na lyí, kuru sílege mú sí nyé mii na. ⁴ Nyé nde mii sí n-pyi ke, mii naha a li cè numé. Mii aha lire pyi, mii ñùŋufooŋi ká mii yaha tèni ndemu i ke, sùpyire sannte sí mii màra pi pyenyi i."

⁵ U ñùŋufooŋi fwòhigii mpyi mpiimu na ke, ka u u pire yyer'a yíbe niŋkin niŋkin maa shincyiiŋi pyi "Mii ñùŋufooŋi jùuli u nyé mu na yé?" ⁶ Ka u u jwo "U sìŋcèrii ŋkuu (100) fwoo li nyé mii na." Ka báarapyiŋi si u pyi "Tèen fwòfwò, maa ma fwòhigii sémeŋi lwó, maa yi kêenŋ'a séme na u sìŋcèrii beeshuunni ná ke fwoo li nyé mu na."

⁷ Maa núr'a wabere yíbe "Mu de? Mu fwooni nyé jùuli yé?" Ka uru si jwo "Sùmapyanŋi bərii ŋkuu (100)." Ka báarapyiŋi si u pyi "Tèen, maa ma fwòhigii sémeŋi lwó, maa yi kêenŋ'a séme na u sùmapyanŋi bərii beecyere (80) fwoo li nyé mu na."

⁸ Uru báarapyiŋi méé nyé u à u ñùŋufooŋi nàfuunŋi kèege ke, ñùŋufooŋ'à u kêe, naha na yé u à yákili ta maa u nùmpañke yaa. Nyé mpii pi nyé numpini i ke, pire maha pi ná piye shwòhòŋi karigii cwòonre ná yákilifente e pyiŋkanni ndemu na ke, mii à ŋke bàtaage jwo pire kyaa na si ntège yii yere, yii mpiimu pi nyé bèenmpe e ke, bà yii si mpyi si yii nùmpañke bégele mé.»

Wà si n-jà raa báare ñùŋufée shuunn'á mé

⁹ Nyé ka Yesu si núr'a jwo: «Yii àha nàfuunŋi yaha yii karigii puni yyaha yyére mé, lire nyé a tí mé. Yii a cevee caa yiye na ná u e, lire ká mpyi, yii canmpyaagii ká ŋkwò ŋge diŋyeni i tèni ndemu i

ke, Kile sí yii lèŋe u pyenge e, yii sí n-pyi wani fo tèekwombaa.

¹⁰ Shinŋi u maha kapyere pyi ná fyìnm'i ke, urufoo mú maha kabwàhigii pyi ná fyìnmpe e. Nka shinŋi u nyɛ u nyɛ na kapyere pyi ná fyìnm'i mɛ, kabwàhii méɛ ká le urufoo cye e, u nyɛ na cyi pyi ná fyìnmpe e mɛ.

¹¹ Yii aha mpyi yii nyɛ a jà a ŋge diŋyɛŋi nàfuuŋi báara ná fyìnmpe e mɛ, nàkaana baa Kile mú sì nyɛ sèè nàfuu le yii cye e mɛ.

¹² Yaage ku nyɛ sùpyaŋi wabere wogo ke, yii aha mpyi yii nyɛ a kuru báara ná fyìnmpe e mɛ, ŋke Kile à bégel'a yaha yii yabilimpìi mɛɛ na ke, nàkaana baa, u mú sì nyɛ kuru kan yii á mɛ.

¹³ Yii li cè na báarapyiŋi sì n-sì n-jà raa báare ñùŋufee shuunn'á mɛ. Lire ká mpyi, u sí ñùŋufooŋi wà kyaa táan uy'á, si u sanŋi kyaa pɛn uy'á. U mú sí n-kúu wà na, si kántugo wà u sanŋi na. Nyɛ amuni li nyɛ, nàfuuŋi lag'à tateɛngɛ fô yii mpiimu na ke, yii sì n-jà n-pyi Kile báarapyii mɛ.»

(Macwo 11.11-13; 5.31-32; Marika 10.11-12)

¹⁴ Nyɛ Farizhɛɛnbil'à puru jwumpe puni lógo ke, ka pi i wá na Yesu fwóhɔre, naha na yɛ nàfuuŋi kani mpyi a pɛe pi á. ¹⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii pi ke, yii maha yiye pyi mu à jwo yii à tíi sùpyire nyii na, mà li ta Kile à yii zòompìi cè. Yii li cè, yaage k'à pɛe sùpyire nyii na ke, kur'à pɛn Kile á.

¹⁶ Nyɛ MusaSaliyaŋi ná Kile túnntunmpii sanmpii jwump'à kwôro tooy'e fo mà pa nɔ Yuhana Batizelipyiŋi tɛni na. Mà lwó Yuhana Batizelipyiŋi na, Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tíi ná Kile Saanre e ke, puru na yu sùpyir'á. Sùpyire puni la

mú si nyε si fànha le si jyè tire saanre e*. 17 Yii li cè na nìnk'à mpìnni tãaŋa a tòro Kile Saliyaŋi jwumbilini là nin̄kin mpìnni na.

18 Shin maha shin ká u cwɔŋi yaha maa ceen̄i wabere lèŋe ke, urufol'à jacwəɔ pyi. Shin maha shin u à ciyahawa lèŋe ke, urufoo mú à jacwəɔ pyi.»

Kanhamafoon̄i Lazari ná nàfuufoon̄i bàtaage

19 Ka Yesu si núr'a bàtaage kà jwo sùpyir'á na: «Nàfuufoon̄i wà na mpyi wani, u mpyi maha v̄aan̄yi nisinaŋyi loŋgara wuyi leni, maa u nyii karigii pyi, maa u nyii njyìŋi lyí can̄ŋa maha can̄ŋa.

20 Kanhamafoon̄i wà nizinniwe mpyi maha mpyi uru nàfuufoon̄i pyenge jwəge na. Uru n̄aŋi cyeere puni mpyi n̄ɔyɔ, u mege mpyi Lazari†. 21 U la mpyi maha mpyi s'a uru nàfuufoon̄i njyìpaanyi caa raa lyí, ŋka u mpyi maha yi taa me. M̄a b̄ara lire na, p̄wuunbii mpyi maha mpa a u n̄ɔyi laali.

22 Ka kanhamafoon̄i si mpa ŋkwû, ka Kile mèlekεebii si mpa u lwó a kàr'a sà yaha Ibirayima taan Arijin̄aŋi i. Lire k̄antugo ka nàfuufoon̄i mú si mpa ŋkwû, ka pi i sà u tò. 23 M̄a nàfuufoon̄i yaha kyaage e n̄iŋke jwəhɔ shiinbii cyage e, u à wíl'a Lazari nya Ibirayima taan tatəŋge e Arijin̄aŋi i.

24 Nyε ka nàfuufoon̄i si Ibirayima yyere fànha na “Mii tun̄i Ibirayima, n̄ùnaara ta na na, maa Lazari pyi u sà u kampeeni fyinme lwəhe e, u pa ntég'a na ŋk̄əŋge jìŋe. Naha kurugo ye kyaage

* **16:16** P̄i maha jwo: «Shin maha shin la ku nyε si jyè ke, urufol'à yaa u fànha le u u puru jwumpe cù ná cyeyi shuun̄niŋi i.» † **16:20** Lazari mege jwəhe ku nyε Kile u nyε tegef̄oon̄i.

e mii naha naha ŋke nage e ke, kur'à pêe sèl'e!"
²⁵ Ka Ibirayima si u pyi "Na pyà, mu à yaa mu u li cè na mu à ma tìŋi puni pyi ntàanŋi kanni na. Ŋka Lazari sí wi ke, ur'à u tìŋi puni pyi kanhare e. Numε, Lazari ŋye naha yyeŋiŋke e, mu sí ŋye yyefuge e. ²⁶ Mà bâra lire na, kacycwycugunɔ na ŋye wuu ná yii shwəhəl'e. Lire kurugo wà sì n-jà n-yîri naha wuu yyére, si ŋkàre yii yyére mε. Wà mú sì n-jà n-yîri wani yii yyére, si mpa naha wuu yyére mε."

²⁷ Ŋye ka nàfuufoonŋi si jwo "Mii tunŋi Ibirayima, l'aha mpyi amuni, mii na mu jáare, ma a Lazari tun diŋyeŋi i, mii tunŋi pyenge e. ²⁸ Sìŋee kanŋkuro na ŋye wani mii kàntugo. Lazari yaha u sà pi yeε, bà pi si mpyi pi àha ŋkwɔ mpa ŋke yyefuge e naha mε."
²⁹ Ka Ibirayima si nàfuufoonŋi pyi "Kile tùnntunŋi Musa ná Kile tùnntunmpii sanmpii jwumpe na ŋye pi á, pi à yaa pi ŋee pire jwumpe na." ³⁰ Ka nàfuufoonŋi si jwo "Mii tunŋi Ibirayima, lire kanni sì n-jà pi pyi pi lógo mε, ŋka wà ha ŋè a fwordo kwùŋi i maa ŋkàr'a sà jwo ná pi e, lire e pi sí pi toronŋkanni kèenŋe." ³¹ Ka Ibirayima sí núr'a u pyi "Pi aha mpyi pi ŋye a ŋee Kile tùnntunŋi Musa ná Kile tùnntunmpii sanmpii jwumpe na mε, ali wà méε ká ŋè, maa ŋkàr'a sà jwo ná pi e, pi sì ŋee urufoo jwumpe na mε."»

17

*Wà ŋye a yaa u wà òùŋɔ kyán Kile na mε
 (Macwo 18.6-7, 21-22; Marika 9.42)*

¹ Cannka Yesu à jwo u cyelempyiibil'á: «Karigii cyi maha sùpyañi jùṅṅ kyán Kile na ke, cyire mpyimbaa nyε a sii με. Nka ṅgemu ká mpyi kaṅuṅṅ maa sùpya jùṅṅ kyán Kile na ke, urufoo wuun'à kèεge!

² Li bá sí n-pwórṅ urufol'á pi kafaabwəḥṅ pwṅ u yacige e, pi i u wà baṅi i, mà tòro u nde nàṅkobilini là ninṅin jùṅṅ kyán. ³ Lire e ke yii a yiye kàanmucaa.

Mu cìmpworonṅi ká mu mùmpenme pyi, u yyere maa u yeε. U aha mu yeεge lógo, maa toronṅanni kèenṅε, mu à yaa mu u yàfa u na lire kani i. ⁴ Cannke ninṅinṅi i, mu cìmpworonṅi ká mu mùmpenme pyi mà sà nta fo tooyo baashuunni, tṅṅṅ maha tṅṅṅ u a sì mpa uye mpinni kan mu á, mu à yaa mu u yàfa u na cyire karigii puni i.»

⁵ Ka Yesu túnntunmpii si u pyi: «Kafoonṅi, nyε lire sannii ke, là bâra wuu dányañi na.» ⁶ Ka Kafoonṅi si pi pyi: «Sèenṅi na mii sí yi jwo yii á, yii dányañi mée n'a mpyi a cyéε mutaridi bile fiige, yii mpyi na sí n-jà ṅke cibwəhe pyi ku kò kuy'á, ku u sà ṅcúru baṅi i, ku mú mpyi na sí lire pyi.»

Báarapyiṅi nyε a yaa ná ṅkèenṅi waber'e me

⁷ Ka Yesu si núr'a jwo: «L'aha mpyi mu à jwo báarapyi na nyε yii wà á, ka u u yîri faa sige e, lire nyε me yatṅṅre tanahage e mà pa, tá urufoo sí ṅεε báarapyiṅi pyi u tíl'a tēen u u lyí la? ⁸ Tá urufoo sì báarapyiṅi pyi u vāanṅwəḥṅyi wwú, u u shwəḥṅ a kan uru u lyí si bya, lire kántugo báarapyiṅi si nta a lyí si bya me? ⁹ Báarapyiṅi mée ká u tayyerege ṅi, u nyε a yaa ná ṅkèenṅi waber'e me!

¹⁰ Amuni li mú nyε, báaraṅi Kile à kan yii á ke, yii aha uru pyi a kwṅ, yii li cè na yii nyε a yaa ná ṅkèenṅi

waber'e mε. Naha kurugo yε nde yii mpyi a yaa yii pyi ke, lire yii à pyi.»

Yesu à tògofee ke cùuŋɔ

¹¹ Nye mà Yesu nin̄kareŋi yaha Zheruzalemu kànhe e, u mpyi na ñkèege Samari kùluni ná Galile wuuni tεgeŋkuuŋi i. ¹² U à sà byanhara kànhe kà na, ka tògofee ke si wá na u ñuŋɔ bēni, maa ntēen laage e, ¹³ maa jwo ná u e fānha na: «Yesu! Cyelentuŋi! Nùŋaara ta wuu na!» ¹⁴ Yesu à pi ñya ke, maa pi pyi: «Yii a sì, yii sà yiye cyêe Kile sáragawwuubii na.» Maa pi nin̄karibii yaha, ka pi i ñcùuŋɔ.

¹⁵ Nye pi wà nin̄kin a uye ñya u à cùuŋɔ ke, maa núru na Kile kēre fānha na, na ma. ¹⁶ U à pa nɔ Yesu na ke, maa nin̄kure sín u taan maa yyahe cyígile ñiŋke na maa fwù kan u á sèl'e. Uru nàŋi na mpyi Samari shin. ¹⁷ Ka Yesu si jwumpe lwɔ maa jwo: «Tá shiin ke bà mii à cùuŋɔ mε? Taa pi sanmpii baacyεereŋi ñye ke? ¹⁸ Nge nàŋi u ñye u ñye Yahutu mε, uru kanni baare e, sùpya ñye a ta mp̄ii shiin keŋi i, si núru n-pa fwù kan Kile á mà?» ¹⁹ Maa yi jwo nàŋ'á: «Yíri ma a sì, mu dáníyan'á mu cùuŋɔ.»

*Yii bégele yii a Yesu cannuruge sigili
(Macwo 24.23-28, 37-41)*

²⁰ Nye lire kántugo, ka Farizhεenbii si Yesu yíbe Kile Saanre tēesiini kyaa na, ka u u pi pyi: «Kile Saanre sí n-pyi, ñka ti sì n-pyi yawiige, ²¹ sùpyire sí raa ñkemu cyêre piye na s'a ñko “Yii wíi, ti te naha!” lire ñye mε “Ti te meŋi i!” mε. Yii li cè na Kile Saanre ñye yii shwɔhɔl'e.»

²² Maa jwo u cyelempyiibil'á: «Tèni là na ma, canŋke Supyaŋi Jyaŋi à yaa u pa ke, yii la sí n-sii

n-pyi kuru canŋke ku wyèr'a nɔ, ŋka ku sì nɔ lire tɛni i mɛ. ²³ Sùpyire sí n-pa raa ŋko “U naha naha!” lire ŋyɛ mɛ “U wá mɛ yyére!” Ŋka yii àha ntaha pi ŋwɔh'i, si ŋkàre wani mɛ. ²⁴ Bà sùpyire puni maha kileŋini ŋya l'à yíri diŋyɛŋi ñùŋke kà na, maha sà fworò ñùŋke sanŋke na mɛ, amuni Supyaŋi Jyaŋi sí ŋya u cannuruge.

²⁵ Ŋka mà jwo kuru canŋke ku nɔ ke, u à yaa u kyaala sèl'e, sùpyire ñiyahara sí u cyé.

²⁶ Ŋyɛ Supyaŋi Jyaŋi tɛnuruni ká byanhara, karigii cyi mpyi na mpyi Nuhu tìŋi i ke, cyire shiŋi sí raa n-pyi. ²⁷ Nuhu tìŋi i, sùpyire mpyi na lyî, marii byii, maa cyeebii lèŋi, marii pi pyilibii kaan nàmbaya na, fo mà sà nɔ canŋke Nuhu a jyè bakwɔɔge e, ka lùbwooni si sùpyire sannte puni shi bò ke.

²⁸ Ŋyɛ amuni Loti tɛni i sùpyire mú mpyi. Pi mpyi na lyî, maa byii, marii zhwoŋi ná pɛrɛmpe pyi, maa cire cɛnmi, maa bayi faandre. ²⁹ Ŋka canŋke Loti à fworò Sɔdɔmu kàhe e ke, ka nage ná ŋkìrigiŋi si fworò ñiyiŋi na zànpya fiige, mà wu kàhe sùpyire na, maa pi shi bò, ³⁰ ŋyɛ canŋke Supyaŋi Jyaŋi sí nùru uye cyêe sùpyire na ke, amuni kuru canŋke sí n-pâa pi e.

³¹ Kuru canŋke ká nɔ, mà ŋgemu ta u bage kàtanŋke ŋuŋ'i ke, urufoo kà nùru ntîge si yaaga lwó bage e mɛ, u tíl'a tîge u a fí. L'aha mpyi mà ŋgemu ta kɛrɛge e ke, urufoo kà nùru raa ma pyɛngɛ mɛ. ³² Nde l'à Loti cwɔŋi ta ke, yii sônŋɔ lire na kɛ! ³³ Shinŋi u ŋyɛ na li caa u ñiyjaŋi si ŋwɔ ke, urufoo nùmpañke sí n-kèɛge. Ŋka shinŋi u à u ñiyjaŋi kèɛge miì kurugo ke, urufoo sí nùmpañja ta.

³⁴ Mii sí yi jwo yii á, lire tènei ká bê ná numpilage e, mà shiin shuunni ta pi à sínni yasinninɛ ninɔkin na, wà sí n-lwó si u sanɔi yaha. ³⁵ L'aha cyee shuunni ta pi i sùma sùu sɔncyan, wà sí n-lwó si u sanɔi yaha. [³⁶ L'aha mpyi mà nàmbaa shuunni ta kerege e, wà ninɔkin sí n-lwó si u sanɔi yaha.]»

³⁷ Nyɛ ka cyelempyiibii si Yesu yíbe: «Kafoonɔi, taa lire sí n-pyi ke?» Ka u u pi pyi: «Cyage e yakwugo nyɛ ke, wani cinmpunɔyi nyɛ na bínnini.»

18

Yukyaanɔi nintiimbaanɔi bàtaage

¹ Ka Yesu si bàtaaga jwo u cyelempyiibil'á maa li cyêe pi na na pi à yaa pi kwôro Kileɔnarege na tèrigii puni i, pi àha sàa le mɛ. ² U à jwo pi á: «Yukyaanɔi wà u mpyi kànhe kà na, u mpyi na fyáge Kile na mɛ, u kuro mú sí mpyi sùpya e mɛ. ³ Lenkwucwoɔni wà mú na mpyi kuru kànhe e, sùpyanɔi wà mpyi a u mùmpɛnɛnɛ pyi. Uru lenkwucwoɔni mpyi maha sè uru yukyaanɔi yyéere tèrigii puni i, bà u si mpyi si u ná uru nàɔni láha piye na mɛ. ⁴ Ceen'á mɔ uru zhà maa nùrunɔi i, ɔaha na ye yukyaanɔi la mpyi sè lire pyi mɛ. Ka ceenɔi si li wyèɛnɛ u ɔwəh'i, fo u à pa jwo uye funɔi' i “Mii mée nyɛ mii nyɛ na fyáge Kile na mɛ, maa mpyi mii kuro nyɛ sùpya e mɛ, ⁵ ná nge lenkwucwoɔni s'á mii yyaha fwóhəɔ mə nɔ nke cyage e, mii sí u ná uru nàɔni láha piye na. Ná lire nyɛ a pyi mɛ, mii sè yyenɔnɛ ta u ɔyii na mɛ.”»

⁶ Puru jwuɔkwooni kàntugo, ka Kafoonɔi Yesu si u cyelempyiibii yíbe: «Yii à uru yukyaanɔi nintiimbaanɔi jwumpe lógo ke! ⁷ Nyɛ ná u s'á uru ceenɔi tànga kan, Kile nɔncwənrɔibii pi nyɛ Kile ɔwəh'i

marii u jáare pílaga bâra canŋa na ke, Kile sí n-sìi pire tànga kan. Yii li cè u à lùuni bò ná pi e. ⁸ Mii sí yi jwo yii á, Kile sí tànga kan pir'á wahawaha. Nŋka lire ná li wuuni mú i, Supyaŋi Jyaŋi cannuruge ká nɔ̀ j̀ŋke na, tá u nyɛ a yaa u pa dánafee ta ku na mɛ?»

Farizhenŋi ná múnalwɔ̀re shwofoonjɛ bàtaage

⁹ Lire kàntugo ka Yesu si núr'a bàtaage kabɛɛ jwo mà yyaha tíi ná sùpyiibii píl'e, mpiimu pi nyɛ na piye sɔ̀nŋi na pir'à tíi maa piye p̀wɔ̀ŋɔ̀ sùpyire sannte na ke. U à jwo: ¹⁰ «Shiin shuunni pi ná ŋkàre Kileŋaarebage e zà Kile jáare. Wà na mpyi Farizhen, u sanŋi sí nyɛ múnalwɔ̀re shwofoo. ¹¹ Mà pi yaha Kileŋaarebage e, ka Farizhenŋi sí yîr'a yyéɛ u mɛge cyage e, maa Kile jáare na “Kile, mii à fwù kan mu á, jaha na ye mii à p̀wɔ̀rɔ̀ sùpyire sannte na, mpiimu pi nyɛ na nàŋkaage pyi, marii jacwɔ̀re pyi, mà bâra kapegigii sanŋkii shinjɛ puni na ke. Mii à p̀wɔ̀rɔ̀ ŋge múnalwɔ̀re shwofoonjɛ na mú. ¹² Cibilaaga maha cibilaaga, mii maha canmpyaa shuunni sún le. Yaaga maha yaaga mii à ta ke, mii maha yire puni yáhanjɛ wwû.”

¹³ Múnalwɔ̀re shwofoonjɛ wi ke, ka uru si yîr'a yyéɛ tatɔ̀nge e Kileŋaarebage funŋke e, maa j̀ŋke sɔ̀go, maa mɛjwuuni tîrige maa jwo “Kile, mii na mu jáare, maa l̀ŋiŋɛ wà ma lùuni na, jaha na ye mii nyɛ kapimpɛyɛ.”

¹⁴ Nyɛ mii sí yi jwo yii á, Kile à múnalwɔ̀re shwofoonjɛ kapegigii yàfa u na, ka u u núr'a kàre pyɛngɛ. Nŋka Farizhenŋi wi ke, uru u kapegigii nyɛ a yàfa u na mɛ. Yii li cè na shin maha shin u à uye

pêe ke, Kile sí urufoo tîrige. Ngemu u à uye tîrige ke, Kile sí urufoo dùrugo.»

*Yesu à jwó le nàḅkopyire tà á
(Macwo 19.13-15; Marika 10.13-16)*

¹⁵ Lire kàntugo ka pi i mpa ná pyìibii pìl'e Yesu yyére, bà u si mpyi si cyeyi taha pi na, si jwó le pi á mε. Cyelempyiibil'à lire nya ke, mpìi pi à pa ná pyìibil'e ke, ka pi i pire faha. ¹⁶ Ka Yesu si pyìibii file uye na, maa jwo: «Yii àha pi sige na na mε. Yii li cè na sùpyiibii pi nyε mpìi pyìibii fiige ke, Kile Saanre nyε pire woro. ¹⁷ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, ḅgemu ká mpìi u nyε a nyen'a uye tîrige pyà fiige mε, urufoo sì n-sii n-jà n-jyè Kile Saanre e mε.»

*Nàfuufooḅi kani
(Macwo 19.16-30; Marika 10.17-31)*

¹⁸ Nyε canḅka, Yahutuubii yyaha yyére shinḅi wà à Yesu yíbe: «Cyelentuḅi niḅcennji, nahha shi mii à yaa mii u pyi si shḅi niḅkwombaanji ta be?» ¹⁹ Ka Yesu si u pyi: «Naha na mu nyε na mii yiri niḅcennji yε? Kile kanni baare e, sùpya nyε a jwó mε. Mu à sòḅḅo lire na la? ²⁰ Mu à Kile Saliyanji kurigii cè mà kwò “Ma hà zínni ná wabεε cwo e mε, ma hà sùpya bò mε, ma hà nàḅkaaga pyi mε, ma hà vini ntaha wà na mε, ma tunji ná ma nuḅi pèe*.”» ²¹ Ka nàḅi si Yesu pyi: «Cyelentuḅi, mii na cyire karigii puni pyi fo mà mii yaha nàḅkocyεεere e.»

²² Nyε uru nàḅ'à puru jwo ke, ka Yesu si u pyi: «Yaaga niḅkin saha à mu fò, ta sì ma a sà ma cyeyaayi puni péε, ma a yi wyérenji taa taa

* **18:20** Ekizodi 20.12-16, Duterenomu 5.16-20

fòṅṅafeebii na. Lire ká mpyi, mu sí nàfuu ta Kile yyére. Ma a nta a pa ntaha na fye e.»

²³ Tèni i uru nàṅ'á puru jwumpe lógo ke, ka li i mpɛn u e, ṅaha na ye nàfuubwòhò foo u mpyi u wi. ²⁴ Yesu à u ṅya u à yyahe tanha ke, maa jwo u á: «Nàfuufeebii jyìm'á sàa pɛn Kile Saanre e. ²⁵ Nwòhòṅi jyìm'á táan múɛnnɛṅi wyiini i mà tòro nàfuufooni u jyè Kile Saanre e.»

²⁶ Nyɛ mpɛi pi à puru jwumpe lógo ke, ka pire si jwo: «Lire sannɛ i ke, jofoo u sí n-jà nùmpañṅa ta bɛ?» ²⁷ Ka Yesu si pi pyi: «Kani l'á sùpyire jà ke, lire nyɛ na Kile jìni mɛ.»

²⁸ Ka Pyɛri si jwumpe lwó maa Yesu pyi: «Wuu de? Wuu à kàntugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e.» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Sèṅi na mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à ṅɛn'a kàntugo wà u pyenge, lire nyɛ mɛ u cwòṅi, lire nyɛ mɛ u cìmpyibii, lire nyɛ mɛ u sifeebii, lire nyɛ mɛ u pyibii na Kile Saanre kurugo ke, ³⁰ urufoo sí pire fiigii niṅyahamii ta mà u yaha naha diṅyɛṅi i, sí shìṅi niṅkwombaanjɛ ta diṅyɛṅi niṅpaṅi i.»

*Yesu à jwo u kwùṅi ná u ṅèṅi kyaa na sahaṅki
(Macwo 20.17-19; Marika 10.32-34)*

³¹ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyibii ke ná shuunnɛṅi yyére maa yi jwo pi á: «Wuu niṅkaribii pi mpɛi Zheruzalɛmu kànhe e. Kyaa maha kyaa Kile túnntunmpil'á séme Supyaṅi Jyaṅi kyaa na ke, cyire puni sí n-tòro cyi jwuṅkanni na. ³² U sí n-le Kilecembaabii cye e, pire sí raa u fwóhòre, s'a u cyere, s'a ntilwòhe wàa u na, ³³ si u bwòn ná kàsòrigil'e, si u bò. Nka u kwùṅi canmpyitanrewuuni, u sí ṅè.»

34 Cyelempyiibil'à puru jwumpe lógo, ñka pi mpyi a já a pu ñwòhe cè mε, ñaha na ye pu ñwòhe mpyi a ñwòhò pi na.

Yesu à fyinnanji wà nyii múgo

(Macwo 20.29-34; Marika 10.46-52)

35 Nyε Yesu ná u cyelempyiibii ñinƙaribii Zheruzalemu kànhe e, pi à sà byanhara Zheriko kànhe na ke, ka pi i fyinnanji wà ta u à tèn kuni ñwòge na na sùpyire ñáare.

36 Sùpyire màhan'á jyè u ñinƙyigigil'e ke, ka u u yíbe: «Ñaha na sùpyire nyε na ñge màhanji pyi amε ye?» 37 Ka pi i yi jwo u á na Nazareti kànhe shinji Yesu u nyε na ntùuli. 38 Fyinnan'á puru lógo ke, maa jwo fànha na: «Dawuda Tuluge Shinji Yesu, ñùñaara ta na na!» 39 Mpii pi mpyi yyaha yyére ke, ka pire si u faha na u fyâha. Ñka u nyε a ñen'a fyâha mε, maa là bâra u jwuñkanni na: «Dawuda Tuluge Shinji, ñùñaara ta na na!»

40 Ka Yesu si yyére, maa pi pyi pi u cû a pa. Pi à pa ná u e ke, ka Yesu si u yíbe: 41 «Ñaha mu la nyε mii u pyi mu á ye?» Ka fyinji si u pyi: «Kafoonji, mii la nyε si núru s'a ñaa.» 42 Ka Yesu si u pyi: «Ta ñaa, mu dáníyan'á mu cùuñɔ.» 43 Lire tèneuuni i, ka fyinji si ntíi na ñaa, maa ntaha u fye e, maa Kile kêe. Sùpyir'á lire ñya ke, maa Kile kêe mú.

19

Yesu ná múnalwòore shwofoonji Zanƙe kani

1 Nyε mà Yesu yaha u u ntùuli Zheriko kànhe e, 2 ñanji wà na mpyi wani kuru kànhe e, u mεge mpyi Zanƙe. Múnalwòore shwofeebii ñùñufoonji wà u mpyi u wi. Nàfuufoo u mpyi u wi. 3 U la mpyi

si Yesu nya, si ncè sùpyanji u nyε u wi ke. Nka u mberenji ná sùpyire nyahañi kurugo, u nyε a jà a Yesu nya mε. ⁴ Ka u u fê a kàre yyaha yyére, maa sà dùgo sikoməri cige e, kuni jwəge na, bà li si mpyi Yesu ká mpa a ntùuli ku jwəh'i, si u ta nya mε. ⁵ Yesu à pa nə kuru cyage e ke, maa jùñke yîrig'a wíi cige e, maa jwo: «Zaηke, fyâl'a tîge naha, naha na yε mii à yaa mii u sunmbage lèηε mu pyεnge e niηjaa.»

⁶ Ka Zaηke si fyâl'a tîge maa Yesu jùñə bê ná funntange e maa ηkàre ná u e pyεnge e. ⁷ Sùpyire puni ti mpyi wani maa lire nya ke, ka li i mpen pi e, fo pi na ηkunni piye shwəhəl'e, marii ηko: «ηge nàñ'á kàr'a sà sunmbage lèηε ηge kapimpyinji pyεnge e.»

⁸ Nka mà pi yaha tire jwoore na, Zaηke niηjyeren'á kwôro Kafoonji Yesu taan, maa yi jwo u á: «Kafoonji, mii sí na cyeyaayi puni taaga niηkin kan fòñəfeebil'á. Yaaga maha yaaga mii à cyán a shwə sùpyire na ke, mii sí yire yaayi puni figii sicyεere kan kan pi á.»

⁹ Ka Yesu si jwo: «Zhwon'á nə ηke pyεnge na niηjaa, naha na yε ηge nàñi mú na nyε Ibirayima tùluge shin. ¹⁰ Mii sí yi jwo yii á, mpii pi à pînni ke, Supyanji Jyanji à pa mpa pire cya si pi shwə.»

Báarapyibii bàtaage
(Macwo 25.14-30)

¹¹ Mà sùpyire yaha ti i núru Yesu jwə na, pi à pa byanhara Zheruzalēmu kànhe na ke, ka Yesu si li kàanmucya mà li nya na sùpyire sònñər'á taha li na na Kile Saanre sí n-sìi lire tēni yabilinji i. Lire kurugo u à ηke bàtaage jwo pi á ¹² na:

«Fànhafoonji wà jya u ná mpyi na ñkèege kiritòonl'e, bà lire kìni saanbwàhe si mpyi si u tìñe mpyi saanwa, u u nùr'a pa ntèen u yabilinji kìni shiinbii jùñò na me.

¹³ Mà jwo u lire kùluni tòoge lwó ke, u à u báarapyii ke yyere, maa wyérefyinni tòonyò ke kan pi puni nin̄kin nin̄kin á, maa pi pyi na pi à cwòhònte pyi ná u e, pi i tòn ta u na, mà jwo uru u nùr'a pa ke.

¹⁴ Ñka uru ñge nàñi kyaa mpyi a táan u kìni shiinbil'á me. U karenkwooni kàntugo, ka pi i tùnntunmii tun saanbwòh'á, maa yi jwo u á na pire la ñye u u ñge nàñi tìñe pire jùñò na me. ¹⁵ Ñka lire ná li wuuni mú i, saanbwòh'á u pyi saanwa, ka u u nùr'a pa u kìni i. U à pa ke, maa u báarapyiibii yyere, mpiimu á u nin̄karenji mpyi a wyérenji kan ke, si ñcè kampyi pi à tòn ta u na. ¹⁶ Ka báarapyiñi nin̄cyiñi si mpa maa jwo “Kafoonji, wyérenji mu mpyi a kan mii á ke, mii à cwòhònte pyi ná u e, mà u fiigii ke tòn ta.” ¹⁷ Ka saanji si yi jwo uru báarapyiñ'á “Fwù faa na. Mu na ñye báarapyi nin̄cenn̄e. Ná mu s'à pyi dánasupya kapyere e, mii sí mu tìñe n-pyi jùñufoo kànyi ke jùñò na.”

¹⁸ Ñye ka báarapyiñi shònwuñi si mpa maa jwo “Ñùñufoonji, wyérenji mu mpyi a kan mii á ke, mii à cwòhònte pyi ná u e mà u fiigii kan̄kuro ta.” ¹⁹ Ka saanji si yi jwo ur'á mú “Mii sí mu tìñe kànyi kan̄kuro jùñò na.”

²⁰⁻²¹ Ka báarapyiñi wabere si mpa maa jwo “Ñùñufoonji, wyérenji mu mpyi a kan mii á ke, u we, mu yyahafyagar'à mii ta, ka mii i u le a pwò vàn̄ñke k'e, mà bégele, ñaha na ye mu à kyán, mu cyege ñye a yaage ñkemu yaha me, mu maha kuru

lwó, mu nyε a kerεge ηkemu nûgo mε, mu maha kuru sùmanji kwòn.”²² Ka saanji si yi jwo u á “Mu nyε báarapyi niηcεnηε mε. Jwumpe mu à jwo mii na ke, mà tàanna ná pur'e, mu ná ndemu l'à yaa ke, mii sí lire pyi mu na. Mu à cè na mii na nyε supyikyanga, na mii nyε a yaage ηkemu yaha mε, mii maha kuru lwó, mii nyε a kerεge ηkemu nûgo mε, mii maha kuru sùmanji kwòn.”²³ Nyε mu à yire puni cè, naha na mu sí nyε a mpyi a já a mii wyérenji yaha wyérenji bwùnni na mà ye? Kampyi mu mpyi a lire pyi, mii à núr'a pa ke, mii mpyi na sí u ná u tònñi ta.”

²⁴ Mpii pi mpyi ná saanji i wani ke, ka saanji si yi jwo pir'á “Yii na wyérenji shwò ηge báarapyiñi na, yii kan báarapyiñi niηcyiñ'á, ηgemu u à cwòhante pyi mà u wyérenñke figii ke ta ke.”²⁵ Ka pi i saanji pyi “Kafoonji, wyérenji u nyε uru báarapyiñ'á ke, ur'à nyaha mà kwò.”²⁶ Ka saanji si pi pyi “Yii lógo! Shin maha shin u nyε ná yaage e ke, kà sí n-bâra urufoo woge na. Nka shin maha shin cyengaya wu u nyε ke, yaaga si n-kan urufol'á mε. Nimbileni urufoo bá na sònñi uye cye e ke, lire sí n-shwò u na.”²⁷ Nyε numε, mii zàmpeenbii pi mpyi na li kòre bà mii si mpyi mii àha bú mpyi saanwa pire nùñò na mε, yii pi cù a yige naha, yii i pi bò na nyii na.”»

Saanji Yesu à jyè Zheruzalemu kànhe e

(Macwo 21.1-11; Marika 11.1-11; Yuhana 12.12-19)

²⁸ Nyε Yesu à puru jwumpe puni jwo ke, maa ntòro sùpyire yyaha na na ηkèεge Zheruzalemu kànhe e. ²⁹ Tèni i pi à sà byanhara Bεtifajye ná

Betani kànyi na, Olivye cire ñan̄ke taan ke, ka Yesu si u cyelempyiibii pìi shuunni tun, ³⁰ maa pi pyi: «Kànhe ku ñye yii yyaha na ke, yii a sì k'e. Yii sí sà pi ta pi à dùfaan̄jaaga pwɔ wani, sùpya sàha ñkwò a dùgo ku na mà ñya mɛ. Yii i ku sàha, yii a ma yii pa ñkan na á. ³¹ Wà ha yii yíbe na “Naha na yii ñye na ku sàre ye?” yii i urufoo pyi “Ku kyaa li ñye Kafoon̄i na.”»

³² Ka cyelempyiibii mú shuunni si ñkàre. Jwuñkanni na Yesu mpyi a yi jwo pi á ke, ka pi i sà yi ta amu. ³³ Tèni i pi à wá na dùfaan̄ke sàre ke, ka ku feebii si jwo: «Hɛn! Naha na yii ñye na ku sàre ye?» ³⁴ Ka pi i pi pyi: «Ku kyaa li ñye Kafoon̄i na.» Ñye pi à yire jwo ke, ka dùfaan̄ke feebii si pi yaha pi à ku sàha a kàre.

³⁵ Ka pi i mpa ná kuru dùfaan̄ke e Yesu yyére, maa pi vaañyi yà taha ku na, maa Yesu pyi u à dùgo ku na. ³⁶ Ka pi i wá na ñkèege. Mà pi ñin̄karibii yaha, ka sùpyire si wá na ti vaañtin̄nyi yà wwú na mpìli Yesu yyaha na kuni i*. ³⁷ Pi mpyi a byanhara Zheruzalɛmu kànhe na mà kwò. Pi à nɔ Olivye cire ñan̄ke tatigige e ke, ka u fyèñwòhòshiin̄bii puni funntanga wuubii si li ñwɔ cù na Kile kêre fàha na Yesu kakyanhala karigii kurugo, pi à cyire ñcyiimu ñya ke. ³⁸ Pi mpyi na yu fàha na:

«Saan̄i ñimpañi u ñge Kafoon̄i Kile mɛge na ke,
Kile u jwó le u á!

Kilen̄i u ñye ñinyin̄i na ke,
uru u ñye yyen̄in̄kefoo!

Kile mɛge ku kêe ñinyicyeyi puni i!†.»

* **19:36** Saan̄i pi ñye na mpère ke, pi maha nde kani pyi si u bê (2 Saan̄bii 9.13). † **19:38** Zaburu 118.26

³⁹ Nyε Farizhεεnbii pi mpyi sùpyire shwòhòl'e ke, ka pire pìi si Yesu pyi: «Cyelentunji, ma cyelempyi-ibii faha, bà pi si mpyi si fyâha με.» ⁴⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Mii cyelempyiibii μέε κά fyâha, nje kafaayi sí raa ηkwúuli pi cyaga.»

Yesu à μεε sú Zheruzalemu kànhe shiimbii kurugo

⁴¹ Nyε pi à sà byanhara Zheruzalemu kànhe ηwòge na, ka Yesu si kànhe nya ke, maa μεε sú ku shiimbii kurugo maa jwo: ⁴² «Kuni i yyeηinke ηyε na ntaa ke, kàmpyi yii mpyi a lire lwó a wíi, li mpyi na sí n-táan mii i nijjaa δε! Nka lir'à ηwòhò yii na numε.

⁴³ Nyε canηa na ma, yii zàmπεεnbii sí n-pa n-cwo yii na, si yii kwúulo kaηcinne fiige, si kàsògò le ntaha yii kwúulo, si yii fεnrε kàmpanηyi puni na. ⁴⁴ Pi sí yii kànhe jya si ku ηkununyi puni waraga feefee, si yii puni bò, naha na ye Kile à pa yii ntègeηi μεε na, ηka yii ηyε a li cè ná u e με.»

Yesu à cwòhòmpii kàr'a yige Kileηaarebage ntàani na
(Macwo 21.12-17; Marika 11.15-19; Yuhana 2.13-22)

⁴⁵ Lire kàntugo ka Yesu si ηkàre Kileηaarebage ntàani na. Mpii pi mpyi pεrempe na wani ke, maa pire kòrò†. ⁴⁶ Maa yi jwo pi á: «“Mii bage sí n-pyi Kileηaarebaga.” Yire y'à séme Kile Jwumpe Semεηi i. Nka yii pi ke, yii à ku kέεηη'a pyi “nàηkaalii

† **19:45** Yahutuubii pi mpyi maha yíri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyéρεηi fare Kileηaarebage wunji na. Lire pyiηkanni na, wyéρεηwòge ku mpyi a yaa k'a sàrali Kileηaarebage e ke, pi mpyi maha ja a kuru sàra, maa núr'a ja a ntège pyi. Yatòore ti maha yaa ti ja a pyi sàraga ke, pérempyiibii mpyi maha tire péreli pir'á. Pi mpyi maha ti lwòore dùrugo.

tabinnigaš.”» ⁴⁷ Yesu mpyi maha Kile jwumpe yu Kileñaarebage ntàani na canja maha canja. Ka Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Kile Saliyañi cyelentiibii ná yyaha yyére shiinbii si wá na pyiñkanna caa si u bò. ⁴⁸ Nka u cùñkanni mpyi a pi funñɔ wwòonɔ, ñaha na ye u jwumpe mpyi a sùpyire puni ñùmbogigii shwɔ a ta.

20

*Pi à Yesu yíbe u fànhe tatage kyaa na
(Macwo 21.23-27; Marika 11.27-33)*

¹ Canjka mà Yesu yaha u u sùpyire kâlali maa Jwumpe Nintanmpe yu t'á Kileñaarebage ntàani na, ka Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Kile Saliyañi cyelentiibii ná Yahutuubii kacwɔnrribii si shà u yyére, ² maa u yíbe: «Ná kuni ndire e mu na ñcyii karigii pyi ye? Jofoo u à kuni kan mu á, mu u a cyi pyi ye?»

³ Ka Yesu si pi pyi: «Mii mú sí yii yíbe, ⁴ jofoo u mpyi a Yuhana tun u pa a sùpyire batizeli ye? Kile laa sùpyire?» ⁵ Ka pi i ñkàr'a sà piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u sí n-jwo na ñaha na wuu sí ñye a ñeñ'a dá u na mà ye? ⁶ Wuu sí ká jwo na sùpya u mpyi a u tun, sùpyire sí wuu wà n-bò ná kafaayi i, ñaha na ye pi pun'à dá na Yuhana na mpyi Kile tùnntunñɔ.»

⁷ Pi à piye taanna a kwò ke, maa núr'a kàr'a sà Yesu pyi: «Shinñi u mpyi a u tun ke, wuu ñye a cè me.» ⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Nyε l'aha mpyi amuni, ñge u à kuni kan mii á, mii u a ñcyii karigii pyi ke, mii mú sè uru cyéε yii na me.»

§ 19:46 Ezayi 56.7, Zheremi 7.11

ΕρεZen kɔɔge faafeebii bàtaage
(Macwo 21.33-46; Marika 12.1-12)

⁹ Lire kàntugo ka Yesu si bàtaaga jwo sùpyir'á. U à jwo: «Nàñi wà u ná ερεZen cikɔɔgo yaa, maa faafee lwó a yaha k'e, u ná pire s'a ku yasεere táali piye na, maa nta a kàre kùlutɔɔnl'e mà sà mɔ wani.

¹⁰ Nyε ερεZenñi yasεere tèekwɔɔnn'à pa nɔ ke, ka u u u báarapyiñi wà tun faafeebil'á u sà uru nàzhan ερεZenñi shwɔ, u a ma. Nka uru tùnntunñ'á nɔ pi na ke, ka pi i u cù maa u bwòn, maa u cyengaya wuñi kòr'a tũgo.

¹¹ Ka cikɔɔge foo si núr'a báarapyi shɔnwu tun pi á, ka pi i uru bwòn maa u cyahala, maa uru cyengaya wuñi kòr'a núruñɔ mú.

¹² Ka u u núr'a shin tanrewu tun pi á. Ka pi i sà uru cù, maa u bwòn mà bânnaaga, maa u yiye cikɔɔge kàntugo.

¹³ Nyε ka cikɔɔge foo si ñkànha a jwo “Naha mii sí n-pyi numε be? Jyañi ninñkinñi u nyε mii á, ná u kyal'á táan mii á ke, mii sí uru tun pi á. Shwɔhɔl'e, pi aha uru nya, pi sí n-sílege uru na.” ¹⁴ Nka faafeebil'à cikɔɔge foo jyañi nya ke, maa wá na yu piy'á “Cikɔɔge foo koolyñi u nyε ñge. Yii a wá, wuu u bò, kɔɔge sí n-ta n-pyi wuu wogo.” ¹⁵ Nyε u à pa nɔ pi na ke, ka pi i u cù a wà cikɔɔge kàntugo maa u bò.»

Yesu à puru jwo ke, maa sùpyire yíbe: «Naha cikɔɔge foo sí n-pyi ye? ¹⁶ Nàkaana baa, u aha mpa, u sí pi puni bò si cikɔɔge kan piiberil'á.»

Nyε sùpyir'à puru lógo ke, maa jwo: «Ei! Kile u wuu shwɔ lire shiñi na de!»

¹⁷ Ka Yesu si pi wíi wíi maa jwo: «Y'à séme Kile Jwumpe Semεñi i na:

“Bafaanribil'à cyé kafaage nkemu na ke,
kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage
mbłini na*.”

Di puru jwumpe jwòhe nyε yε?

¹⁸ Nyε shin maha shin u à cwo kuru kafaage
jwò' i ke, urufoo sí n-kyεεεε n-kyεεεε, kuru kafaage
sí ká jcwò shin maha shin jwò' i ke, ku sí urufoo
cwònhòno.»

¹⁹ Nyε Yesu à puru jwumpe jwò amuni ke, ka
Kile sàragawwuubii jwòufèebii ná Kile Saliyanjì cye-
lentiibii si wá na jcaa si cye taha u na, si u cú lire
tèenuuni i, jaha na yε pi mpyi a cè a jwò na u à nke
bàtaage jwò a wà pire na. Nka pi mpyi na fyáge
sùpyire na. ²⁰ Nyε ka pi i wá na Yesu kàanmucaa,
maa cwòfèebii jwò yaha pi à kàr'a sà piye pyi sèeshiin
si kànhaña cyán u na, si nta u cú u jwòjwumpe
kurugo, si u le Jwòmu shiinbii fànhafoonjì u jwò kuru
cyage e ke, uru cye e.

*Pi à Yesu yíbe múnalwòore njkanjì kya na
(Macwo 22.15-22; Marika 12.13-17)*

²¹ Nyε pire cwòfèebil'à sà nò Yesu yyére ke, maa
jwò: «Wuu cyelentunjì, wuu à li cè na mu jwumpe
ná mu kàlanjì'à tíi, mu jwò na fyáge sùpya na ma
kàlanjì tapyige e mε. Jwumpe mu sí jwò na yu mà
yyaha tíi ná Kile kuni i ke, puru na jwò sèe. ²² Wuu
sí mu yíbe, wuu à yaa wuu a múnalwòore kaan
Jwòmu Saanbwòhe Sezari á la?»

²³ Ka Yesu si ntíl'a li cè pi e, na cwòfèe pi jwò pi pi,
maa pi pyi: ²⁴ «Yii wyérebile cyé na na wee.» Pi à
là cyé u na ke, ka u u pi pyi: «Jófoo nànjà ná u mεεε
ku jwò nge wyérenjì na yε?» Ka pi i jwò: «Saanbwòhe

* **20:17** Zaburu 118.22

Sezari.» ²⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Nyε yii a Sezari wuŋi kaan Sezari á, yii raa Kile wuŋi kaan Kile á.»

²⁶ Nyε pire cwòfeebii nyε a já a jwumə ninŋkin ta Yesu jwə na sùpyire nyii na, mpe pu sí n-pa ná l'e pi já a u cû mε. Yesu jwəshwəəre mpyi a pi tεgele ta fo pi à fyâha fyi.

*Sadusiibil'à Yesu yibe kwùubii jèŋi kyaa na
(Macwo 22.23-33; Marika 12.18-27)*

²⁷ Nyε Sadusiibii pi maha jwo na kwuŋεε nyε nùmpañja mε, pire pìl'à file Yesu na maa jwo: ²⁸ «Wuu cyelentuŋi, Kile tùnntunŋiMusa à mpe jwumpe séme wuu Saliyaŋi i na “Nò ká ceewe lèŋε, maa ŋkwû, mà u ta u nyε a pyà ta u na mε, u cəəŋŋ'à yaa u ceenŋi lèŋε zànbangara na, u u pyi si u na, u yyahafoonŋi ninŋkwuŋi mεge na.”

²⁹ Nyε sɪŋεε baashuunni na mpyi wani, pi puni ninjyeni mpyi a ceewe lèŋε maa ŋkwû, u nyε a pyà ta u na mε, ³⁰ ka sɪŋεεŋi shənwuŋi si ceenŋi lwó maa ŋkwû mà u yaha pyàtambaa. ³¹ Ka tanrewuŋi wuuni mú si mpyi amuni fo mà sà ŋkwò pi baashuunniŋi na. Pire sɪŋεεbii pun'à uru ceenŋi ninŋkinŋi lèŋ'a círi, maa ŋkwû, pi wà nyε a pyà ta u na mε. ³² Pire puni kàntugo, ka ceenŋi mú si mpa ŋkwû. ³³ Nyε ná pire nàmbaa baashuunniŋi puni s'à uru ceenŋi lèŋ'a círi, kwùubii jèŋi ká bú nta sée, pi aha bú jè canŋke ŋkemu i ke, pi ŋgir'á ceenŋi sí n-kan ye?»

³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Ŋge diŋyεŋi i, nàmbaabii na cyeebii lèŋi, cyeebii sí i nàmbayi jyè, ³⁵ ŋka sùpyire t'à yaa ná diŋyεŋi nimpaŋi i, ná Kile sí ti jè n-yige kwùŋi i ke, tire e, nàmbaabii sè cyee lèŋε mε, cyeebii mú sè nàmbaya jyè mε. ³⁶ Pi sí n-kwôro shì na fo tèekwombaa, si mpyi Kile mèlekεebii fiige. Ná Kile

s'à pi jè a yige kwùñi i lir'à li cyêe na pi à pyi Kile pyi.

³⁷ Kile tûnntunñi Musa sémenji mú à yi fñiñ'a jwo wuu á na kwùubii maha jèni. Tèni i Kafoonji Kile à jwo ná Musa e tahe nage woge taan ke, u à jwo “Mii u nyε Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba u Kilenji†.”

³⁸ Nyε puru jwump'à li cyêe na pire mpïi nyii wuu pi nyε wani Kile yyére. Sùpyire nyii woore ti maha Kile père, kwùubii kyaa bà mε. Kile yyére, sùpyire puni nyii wuu pi nyε.»

³⁹ U à puru jwo ke, ka Kile Saliyanji cyelentiibii pïi si file u na, maa jwo: «Cyelentuñi, mu naha a jwumpe cè de!» ⁴⁰ Lire kântugo wà saha nyε a jæn'a Yesu yíbe mε.

Kile Nijcwənrəñi nyε Dawuda Tuluge Shin kannamε

(Macwo 22.41-46; Marika 12.35-37)

⁴¹ Nyε ka Yesu si jwumpe lwó, maa jwo: «Mpii pi maha jwo na Kile Nijcwənrəñi na nyε Dawuda Tuluge Shin ke, jaha yii na sōññi pur'e bε? ⁴² Jwumpe Dawuda à jwo Zaburu sémenji i ke, yii sōñño puru na mú. U à jwo:

“Kafoonji Kile à jwo mii Kafoonji á,
‘Ta ma a pa ntèen na kàniñε cyεge na,

⁴³ fo mii aha mu zàmpεenbii le
mu tooyi jwəh'i†.’ ”

⁴⁴ Ná Dawuda na Kile Nijcwənrəñi yiri “Kafoonji” lir'à li cyêe na Dawuda Tuluge Shin kannamε, u Kafoo mú wi, sèe bàl'à?»

† 20:37 Ekizodi 3.6 ‡ 20:43 Zaburu 110.1

*Yesu à Kile Saliyaŋi cyelentiibii faha
(Macwo 23.1-36; Marika 12.38-40)*

⁴⁵ M̀a s̀p̀yire yaha ti i ǹuru Yesu ɲwə na, u à yi jwo u cyelempyiibil'á: ⁴⁶ «Yii a yiye k̀aanmucaa, yii àha ɲkwò mpyi Kile Saliyaŋi cyelentiibii fiige mε. M̀a v̀aanntinmbwoyi le na ɲaare, lire l'̀a t̀aan pi á. S̀p̀yire tabinniyi i, pi la maha mpyi pi a pire p̀ere pi raa pire shéere. Pi aha shà Kile Jwumpe k̀alambayi i, lire ɲyε mε wà ha pi yyere kataan ɲjyi na, bwompe tateɲnyi pi maha ɲcaa. ⁴⁷ M̀a bàra lire na, pi maha lenkwucyebii cyeyaayi puni shuu pi na ná pi ɲwətanyi i. Pi maha Kile ɲáare na m̀oni, s̀p̀yire ɲyiɲyage na. Lire kurugo nde li sí n-pa pi ta ke, lire sí n-waha s̀èl'e.»

21

*B̀̀nyɛŋi lenkwucwoŋ'̀a pyi ke
(Marika 12.41-44)*

¹ ɲyε Yesu à pa wíl'a ǹafuufeebii p̀i ɲya pi i ma na pi b̀̀nyɛŋi leni u yalenke e. ² Lenkwucwoŋi kanhamafooni wà mú mpyi a pa b̀̀nyɛ pyi ná daashipyara shuunni i. ³ Ka Yesu si u l̀ogofeebii pyi: «S̀eeni na mii sí yi jwo yii á, ɲge lenkwucwo f̀oŋfooni'̀a b̀̀nyɛŋi ɲgemu pyi ke, ur'̀a f̀anha tò pi sanmpii puni wuŋi na. ⁴ ɲaha na yε pi sanmpii pun'̀a wwú pi cyeyaayi ɲiɲyahayi i, m̀a kan Kile á. ɲka ɲge lenkwucwoŋi kanhamafooni wi ke, u ɲ̀oŋo wyéɲni puni u à kan Kile á, canɲke yalyire lwəere mú bá ɲyε u á mε.»

*Yesu à jwo na Kileɲaarebage sí n-jya
(Macwo 24.1-14; Marika 13.1-13)*

⁵ Lire kàntugo ka pìi si jwo ná Yesu i Kileñaarebage kyaa na na k'à faanra ná kafaayi nisinaanyi i, maa sùpyire bùnyε yaayi niŋkanyi tég'a ku wiime táan. Ka Yesu si pi pyi: ⁶ «ŋke basinaŋke yii nyε na ñan'ame ke, canña na ma, ku puni sí n-sìi n-pwòn n-cyán, si ku ŋkununyi puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yiye na.»

⁷ Ka pi i Yesu pyi: «Wuu cyelentuŋi, ñaha tère e cyire karigii sí n-pyi ye? Cyi tèpyiini ká nɔ, ñaha ku sí li cyée wuu na ye?»

⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye kàanmucaal! Yii àha sùpya yaha u yii wurugo mε. Yii li cè na shinnyahara sí mii mεge le piye na, si mpa jwo na Kile Niŋcwònròŋi kyaa l'à jwo ke, na pire pi nyε ure. Pi sí n-pa raa ŋko sùpyir'á na diŋyεŋi tèekwoon'à byanhara. Nka yii àha ntaha pi fye e mε.

⁹ Yii sí n-pa raa kàshiyi ná nyàhangurugunji kyaa núru, lire kà yii funŋɔ pen mε. Yii li cè na cyire karigii mpyimbaa nyε mε, ŋka lire bà li nyε diŋyεŋi tèekwooni mε.

¹⁰ Supyishiŋi wà sí n-pa n-yîri n-sà n-cwo wà na, kîni là sí n-pa n-yîri n-sà n-cwo là na. ¹¹ Niŋke sí n-pa raa ñcyèenni cyeyi y'e s'a kakyaare pyi sèl'e, yampimpe ná katege sí n-pyi cyeyi y'e, fyagara yaayi ná kakyanhala kacyeenŋkii yaayi mú sí n-pa raa ñaa niŋyiŋi i.

¹² Nka mà jwo cyire karigii cyi sîi cyi a mpyi ke, pi sí raa yii kyérege, s'a yii cwôre s'a ŋkèege Kile Jwumpe kàlambayi i, si nta raa yii cèege s'a yii tùni kàsuni i. Pi sí raa yii yiri saanbii ná fânhafeebii yyére. Pi sí raa cyire puni pyi yii na mii mεge kurugo. ¹³ Lire sí n-pyi tère niŋcennee yii á yii jà yii

a mii kyaa yu pi á. ¹⁴ Lire e ke jwumpe yii sí n-jwo si ntège pi jùŋɔ bê ke, yii àha puru kani tège yiye funŋɔ pɛn mɛ. ¹⁵ Naha kurugo ye mii yabilinji u sí puru tírige yii funŋ'i, si yákili niŋcɛnŋe kan yii á, bà yii si mpyi si jwumpe jwɔge yaha yii zàmpeɛnbii na mɛ. ¹⁶ Yii sifeebii ná yii sìnɛɛbii ná yii c̀̀nmpyiibii ná yii ceveebii sí raa yii leni cye e, pi i yii pii bò. ¹⁷ Yii kyaa sí n-pɛn sùpyire pun'á mii mɛge kurugo. ¹⁸ Nka lire ná li wuuni mú i, ali yii wà jùŋjuŋɔ niŋkin sì n-s̀̀i n-p̀̀inni mɛ. ¹⁹ Lire kurugo yii yiye waha yii i nt̀̀ɛn Kile kuni i. Lire ká mpyi, yii sí n-shwɔ.

²⁰ Nyɛ yii aha mpa zàmpeɛnbii nya pi à Zheruzalɛmu kànhe kwûulo ná pi kàshicyeyi i t̀̀eni ndemu i ke, yii i nt̀̀ɛn ná l'e ku t̀̀eejyaan'à byanhara. ²¹ Lire t̀̀eni ká nɔ, mà shin maha shin ta Zhude kùluni i ke, pìrefee pi a fî, pi a wá janyi kàmpanŋke na. L'aha mpiimu ta Zheruzalɛmu yabilinji i ke, pìrefee pi fê a fwooro kànhe e. L'aha mpiimu ta sige e ke, pìre kà núru piye ta raa ma kànhe e mɛ. ²² Naha kurugo ye cyire canmpyaagil'e, Kile sí Zheruzalɛmu shiinbii sàra si nt̀̀aanna ná pi kapyiinkil'e. Lire mpyinji cye kurugo jwumpe Kile t̀̀unntunmpil'à sémɛ ke, puru sí n-fũŋɔ. ²³ Cyire canmpyaagii sí n-waha lahigiifée ná pyìnɛɛbii na sèl'e. Yii li c̀̀ɛ, Kile lùuni sí n-ỳ̀iri k̀̀ini s̀̀upyire taan sèl'e, yyefugo nimbwɔhɔ ku sí n-pyi k̀̀ini i. ²⁴ Pi zàmpeɛnbii sí n-pa niŋyahara bò pi e ná kàshikwɔŋŋwɔɔyi i, si pi niŋyahamii c̀̀u ŋkàre bilere na diŋye yyaha kurugo. Supyishinji sannji sí n-pa Zheruzalɛmu jya, si fànha cyán ku na, fo sí n-pa nɔ Kile nyii t̀̀eni na.

*Yesu sí núru n-yîri nînyîni na si mpa
(Macwo 24.29-31; Marika 13.24-27)*

²⁵ Lire kântugo kakyanhala kacyeenkii sí n-pa raa n-pyi canja nyiini ná yinke ná worigil'e. Sumpe lûbwøhe sí n-pa raa fuuli raa yîri s'a tûnmpe pyi sèl'e. Puru tûnmpe sí supyishîni puni pyi u a fyáge sèl'e. ²⁶ Kawaani li sí n-pa dijnyeni ná u funṅøyaayi ta ke, lire funmpεenre sí pîi bò. Yii li cè nînyîni yaayi sí n-pa n-cúnṅø n-cúnṅø n-yîri yi tatεenyi i.

²⁷ Nyε lire tèni i, pi sí Supyaṅi Jyaṅi nimpaṅi nya nahanyi i, ná sífente ná sînampe tεgεε baa wumpe e.

²⁸ Yii aha cyire karigii nya cyi à sîi na mpyi tèni ndemu i ke, yii i yii nùnyî yîrige, yii i yyahayi le nînyîni i, naha na yε tèni i Kile sí yii shwø ke, lire tèn'à byanhara.»

*Yii a kacyeenkii kàanmucaa
(Macwo 24.32-35; Marika 13.28-31)*

²⁹ Nyε ka Yesu si yyecyeenε pyi na: «Yii fizhiye cige ná cire sannte puni kàanmucya a wíi kε! ³⁰ Yii aha mpa ti nya ti i fûnni, yii maha ntèen ná l'e na nùṅwøh'à byanhara. ³¹ Lire pyinṅanni na, yii aha mpa cyire karigii nya cyi i mpyi, yii i ntèen ná l'e na Kile Saanre tèn'à byanhara. ³² Sèṅi na mii sí yi jwo yii á, mpii pi à dá mii na ke, pire sí cyire karigii nya tapyige e*. ³³ Nînyîni ná jinke sí n-pa n-tòro, ṅka mii jwumpe sí n-kwôro fo tèekwombaa.

³⁴ Yii a yiye kàanmucaa! Yii àha yii sònṅøre taha lyimbwooni ná sinmbyaani ná ṅge dijnyeni yaayi

* **21:32** Pîi maha jwo: «nde tèni shiinbii sí cyire karigii nya tapyige e.»

ɲcyanɲi na fo mii cannuruge ku pa n-pâa yii e mɛ. Bà fyanɲi maha mpâl'a uye ɲya cwoŋi i mɛ, ³⁵ amuni mii cannuruge sí n-pâa diɲyeɲi sùpyire puni i. ³⁶ Lire e yii àha sâa le mɛ, yii kwôro Kileɲarege na tèrigii puni i, bà yii si mpyi si fânha ta, si shwɔ kawaagii nimpaanɲkii na, si jà ɲjyére Supyanɲi Jyanɲi yyahe taan mɛ.»

³⁷ Canɲke e Yesu mpyi maha Kile jwumpe yu sùpyir'á Kileɲaarebage e, ɲka numpilage e, ɲanɲke pi maha mpyi Olivye cire ɲanɲke ke, u mpyi maha ɲkâr'a sà shwòn wani. ³⁸ Nyèsɔɔge na, sùpyire puni mpyi maha ɲkàre Kileɲaarebage e, maha sà a núru u ɲwɔ na.

22

Zhudasi à bégele si Yesu le cye e

(Macwo 26.1-5, 14-16; Marika 14.1-2, 10-11; Yuhana 11.45-53)

¹ Nyɛ Yahutuubii mpyi maha kataanni là pyi, pi mpyi maha lire mɛge pyi bilerenɲkwoŋi kataanni, lire ɲyɛ mɛ bwúuruɲi ɲɲjirigembaanɲi kataanni. Lire kataann'à pa byanhara ke, ² ka Kile sáragawwuubii ɲùɲufeebii ná Kile Saliyanɲi cyelentiibii si wá na pyiɲkanna caa si Yesu ɲwɔhɔ mbò, ɲaha na ye pi mpyi na fyáge sùpyire na.

³ Nyɛ Zhudasi pi maha mpyi: «Isikariyoti» ke, Sitaanniɲi mpyi a sònɲɔpeere tà tírige uru funɲ'i. Yesu túnntunmpii ke ná shuunniɲi wà u mpyi u wi. ⁴ Nyɛ ka u u yîr'a kâr'a sà jwo a ɲwɔ ná Kile sáragawwuubii ɲùɲufeebii ná Kileɲaarebage saɲcwɔnsigibii ɲùɲufeebil'e, bà u si mpyi si pyiɲkanna ta si Yesu le cye e mɛ. ⁵ Ka lire si ntáan pi e sèl'e, ka pi i wyéɛ ɲwɔ jya u á. ⁶ Nyɛ ka u u ɲɛɛ,

maa li jwɔ cû na pyiŋkanna caa si Yesu le pi cye e, sùpyire pàama.

Kataanni njyìŋi karigii cwɔɔnrɔŋi kani

(Macwo 26.17-25; Marika 14.12-21; Yuhana 13.21-30)

⁷ Nye bwúuruŋi nijjirigembaaŋi kataanni tooy'e, canŋke Yahutuubii mpyi a yaa pi yatɔre tà pyi sáraga pi bilereŋkwoŋi kurugo ke, ⁸ ka Yesu si Pyeri ná Yuhana tun maa yi jwo pi á: «Yii a sì, yii sà kataanni njyìŋi karigii cwɔɔnrɔ.» ⁹ Ka pi i Yesu yíbe: «Taa mu la nye wuu u sà li karigii cwɔɔnrɔ ke?»

¹⁰ Ka u u pi pyi: «Yii aha sà nɔ kàŋhe tajyiŋwɔge na, yii sí n-bê ná nàŋi w'e, u à lwɔhɔ kucwoo tugo. Yii i ntaha u fye e fo u aha sà jyè pyenge ŋkemu i ke. ¹¹ Yii aha sà nɔ wani, yii i yi jwo pyengefoon'á, na yii cyelentuŋ'à jwo yii sà u yíbe, na bage ŋkire e uru ná u cyelempyiibii sí kataanni njyìŋi lyí ye. ¹² Yii aha kuru yibige pyi, uru nàŋi sí batɔnge nìnyibabilini là cyêe yii na, l'à bégel'a jwɔ sèl'e. Kuru bage e, yii sí kataanni njyìŋi karigii cwɔɔnrɔ.»

¹³ Nye ka Pyeri ná Yuhana si ŋkàr'a sà yi ta Yesu jwuŋkanni na. Ka pi i kataanni njyìŋi karigii cwɔɔnrɔ wani.

Wwoŋeŋge njyìŋi

(Macwo 26.26-30; Marika 14.22-26; 1 Kɔrenti Shiinbii 11.23-25)

¹⁴ Nye tèelyiin'à nɔ ke, ka Yesu ná u tũntunmpii ke ná shuunniŋi si njyìŋi kwúulo na lyí. ¹⁵ Ka u u yi jwo pi á: «Mii à sàa li lwɔ naye funŋ'i fo tèemɔni i si zii nde kataanni njyìŋi lyí ná yii e, si nta ŋkyaala.

¹⁶ Mii sí yi jwo yii á, mii saha sì n-sii ŋge njyìŋi fiige

lyî me, fo canŋke Kile sí u kalyiini nùŋke pyi ku fùŋŋo u Saanre e ke.»

¹⁷ Lire kàntugo ka u u fùŋŋcwokwuu lwó ná ερεzen sinm'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa jwo cyelempyiibil'á: «Yii ερεzen sinme shwɔ a táa yiye na, yii bya. ¹⁸ Mii sí yi jwo yii á, mà láha niŋjaa na, mii saha sì ερεzen sinme bya me, fo Kile Saanre tēni ká nɔ.»

¹⁹ Lire kàntugo ka Yesu si bwúuruŋi lwó, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwòn kwòn a kan u cyelempyiibil'á, maa jwo: «ŋge bwúuruŋi u nyε mii cyeere, t'à kan yii kurugo ke. Yii a nde pyi, yii raa yiye funŋo cwo na na.» ²⁰ Nyε pi à kwò njiŋi na ke, ka Yesu si fùŋŋcwokwuuni lwó, ερεzen sinme mpyi l'e, maa jwo cyelempyiibil'á: «Nde fùŋŋcwokwuuni li nyε Kile tunmbyaare nivɔnnte, t'à le ná yii e mii sìshange niŋgunke cye kurugo ke.

²¹ Nka lire ná li wuuni mú i, yii li cè, ŋgemu u sí n-pa mii le cye e ke, urufoo cyεge na naha ná mii woge e njiŋi yaage e. ²² Sèŋi na, Kile à li lwó Supyaŋi Jyaŋi u bò. Nka ŋgemu u sí n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'à kèεge!»

²³ Nyε Yesu cyelempyiibil'à yire lógo ke, ka pi i wá na piye yíbili na jofoo u nyε pire shwɔhɔl'e, ŋgemu u sí nyε n-pa lire kapiini shiŋi pyi ye.

Jwuŋyahama à yíri cyelempyiibii shwɔhɔl'e na jofoo u nyε pire shwɔhɔl'e nùŋufoŋi ye

²⁴ Lire kàntugo ka jwuŋyahama si mpa yíri cyelempyiibii shwɔhɔl'e. Puru jwuŋyahampe nùŋke ku mpyi na jofoo u nyε pire shwɔhɔl'e nùŋufoŋi ye. ²⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii li cè, naha niŋke na, saanbii maha fàhe pyi k̀ini sùpyire juŋ'i.

Mpii ɲuŋ'i pi sí ɲye na kuru fànhe pyi ke, pi la maha mpyi pire s'a pi kêre s'a ŋko na pi na ɲye sèeshiin. ²⁶ Nka yii wuuni ɲye a yaa li pyi amuni mɛ, yii puni yyaha yyére shinŋ'à yaa u pyi yii puni kàntugo yyére shinŋi. Ngemu la ku ɲye si mpyi yii puni ɲùŋufoonji ke, urufol'à yaa u uye pyi yii puni báarapyi.

²⁷ Báarapyiŋi u maha ɲjyŋi sore u ɲùŋufoon'a si ntèen maa lyî kannna ke, pire shiin shuunniŋi i, ŋgire u ɲye yyaha yyére shinŋi ye? Tá ŋge u à tèn marii lyî kannna ke, uru bà mɛ? Nka mii wi ke, mii ɲye báarapyi yii shwɔhɔl'e.

²⁸ Yii pi ke, yii à kwôro ná mii i na yyefuge tèrigil'e. ²⁹ Lire kurugo bà mii Tuŋi à mii tìŋ'a pyi saanwa mɛ, amuni mii mú sí yii tìŋe n-pyi saanlii. ³⁰ Lire e yii sí n-pa lyî si bya ná mii i, mii Saanre e. Yii sí n-pa n-tèn saanre tateɛnyi y'e, s'a Izirayeli tùluyi ke ná shuunniŋi shiinbii kêenŋi.»

Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u ɲye a uru cè mɛ

(Macwo 26.31-35; Marika 14.27-31; Yuhana 13.36-38)

³¹ Lire kàntugo ka Yesu si jwo Simɔ Pyeri á: «Simɔ! Simɔ! Sitaanniŋi à li cya si yii ɲyàha ŋgùrugo, bà sùmapyaŋi maha ɲyàha a wùrugo tafwɔge e ntanh'e mɛ. ³² Nka mii à Kile ɲáare mu kurugo, bà mu si mpyi si ŋkwôro Kile kuni i mɛ. Mu aha maye cêege ma kapyiini na, si núru raa ma mii yyére tèni ndemu i ke, ma a màban le ma cìmpyiibii dánafebil'e.» ³³ Ka Simɔ Pyeri si Yesu pyi: «Kafoonji, l'à pyi kàsujyire yo, l'à pyi kwù yo, mii à bégele cyire puni mɛɛ na ná mu i.» ³⁴ Ka Yesu si u pyi: «Pyeri,

mii sí yi jwo mu á, ninjaa ñkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a nò tooyo taanre na na mu nyε a mii cè mε.»

³⁵ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyiibii pyi: «Tèni i mii à yii tun, maa yii pyi na yii àha wyéε ná boro ná tanhanyi yaberε lwó mbâra yii tooyi wuyi na mε, tá yaaga kul'à yii ta bε?» Ka pi i u pyi: «Yaaga kuu nyε a wuu ta mε.» ³⁶ Ka Yesu si jwo: «Numε, wyéε na nyε yii ñgemu á ke, urufoo u u lwó, yii ñgemu u nyε ná bor'e ke, urufoo u li lwó, ñgemu u nyε kàshikwónḡwḡ baa ke, urufoo u u vāanttinḡke pér'a tég'a là shwḡ. ³⁷ Naha kurugo yε mii sí yi jwo yii á, Kile túnntunmpil'à jwumpe mpemu séme mii kyaa na ke, puru tēefunḡn'à byanhara. Y'à séme na “Pi à u cū kapimpyiḡe fiige*.” Nde l'a séme mii kyaa na ke, lire tēepyiin'à byanhara.» ³⁸ Ka cyelempyiibii si jwo: «Kafoonji, kàshikwónḡwḡhii shuunni cyi ḡcyii.» Ka Yesu si pi pyi: «Yi à ta†.»

*Yesu à Kile ḡáare Zhetisemani cikḡḡe e
(Macwo 26.36-46; Marika 14.32-42)*

³⁹ Nyε lire kàntugo, ka Yesu si yîri wani mà kàre Olivye cire ḡanḡe na, bà u mpyi maha ntēe na li pyi mε. Ka u cyelempyiibii si ñkàre u fye e. ⁴⁰ Pi à sà nò kuru cyage e ke, ka Yesu si pi pyi: «Yii a Kile ḡáare bà yii si mpyi si fànha ta Sitaanninji na, u àha ñkwḡ yii sòn ḡà kapii na mε.»

⁴¹ Yesu à puru jwo ke, maa yîri cyelempyiibii taan, maa laaga nimbilere le u ná pi shwḡhól'e, maa ninḡkure sín, maa Kile ḡáare. ⁴² U Kileḡarege e, u à jwo: «Tufoonji, kampyi mu sí ḡεε, na shwḡ ḡke kyaage lwḡhe mbyanji na. Nka ma hà na ḡyii

* **22:37** Ezayi 53.12 † **22:38** Pii maha jwo: «Ka Yesu si pi pyi “Cyire ká mpyi na sí n-jà yo!”»

wuuni pyi mε, ma nyii wuuni pyi.» [⁴³ Nye lire tɛni i, ka Kile mɛlɛkenji wà si yîri nînyînji na, maa màban le u e. ⁴⁴ Yesu yákilînji mpyi a wùrugo sèl'e, ka u u núr'a là bâra Kileɲarege na, fo u fùnmp'à kɛɛnɲ'a pyi sîshan na ɲcwo ɲîɲke na.]

⁴⁵ U à kwò Kileɲarege na ke, maa yîr'a kàre u cyelempyiibii cyage e, mà sà pi nàvunɲɔ wuubii ta pi à ɲóó. ⁴⁶ Maa pi ɲè, maa jwo: «Di k'à ta a jwo, ka yii i ɲóó ye? Yii yîri, yii i Kile ɲáare, bà li si mpyi Sitaannînji kà ɲkwò yii sòn ɲgà kapii na mε.»

Yesu ɲcùnji kani

(Macwo 26.47-56; Marika 14.43-50; Yuhana 18.3-11)

⁴⁷ Nye mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka pi i wíl'a supyikurunɲɔ ɲya ku u ma. Zhudasi u mpyi Yesu cyelempyiibii kε ná shuunnînji wà ke, uru u mpyi a ku yyaha cù. Pi à pa na ɲɔ Yesu na ke, ka Zhudasi si file u na, maa u pûr'a cù, maa u shéere.

⁴⁸ Ka Yesu si jwo: «Zhudasi, uru fwùnji mu à pyi si Supyanji Jyanji le cye e kε!»

⁴⁹ Nye Yesu cyelempyiibil'à pa li ɲya ná Yesu tacunke e pi à pa ke, ka pi i Yesu yîbe: «Kafoonji, wuu kàshikwɔnɲwɔhigii lwó pi mεε na la?» ⁵⁰ Ka pi wà ninjin si ntíl'a u kàshikwɔnɲwɔge tɛg'a Kile sáragawwuubii ɲùɲufembwɔhe báarayînji kàniɲe ninɲenke kwòn a cyán. ⁵¹ Ka Yesu si jwo: «Yii kakyaare ɲwɔ yaha!» U à yire jwo ke, maa nàɲi ninɲenke lwó a sogo.

⁵² Lire kàntugo Kile sáragawwuubii ɲùɲufeebii ná Kileɲaarebage saɲcwɔnsigibii ɲùɲufeebii ná Yahutuubii kacwɔnribii pi mpyi a pa Yesu tacunke e ke, ka u u yi jwo pi á: «Yii à pa mii fye e

ná kàshikwònḡwòoyi ná kàbiiyi i, si mpa ḡcû mu à jwo kakuumpyi u ḡye mii, ⁵³ mà li ta, tèni i mii mpyi maha mpyi ná yii e canḡa maha canḡa Kileḡaarebage e ke, yii ḡye a yaaga pyi mii na mε. Nḡka nde tèni na ḡye yii ná numpinifoo† wuu.»

Pyeri à jwo na uru ḡye a Yesu cè mε

(Macwo 26.57-58, 69-75; Marika 14.53-54, 66-72; Yuhana 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Nye ka pi i Yesu cû a kàre Kile sáragawwuubii ḡḡufembwòhe pyenge e. Mà pi niḡkaribii yaha, ka Pyeri si ntèen laage e, marii si pi fye e, fo mà sà jyè pyenge e. ⁵⁵ Pi mpyi a na le, na ware ntàani niḡke e, ka Pyeri si mpa ntèen pi shwòhòl'e.

⁵⁶ Nye báarapyicwoḡi wà à pa Pyeri nintεenḡi ḡya nage taan ke, maa u yal'a wíi, maa jwo: «ḡge nàḡi na ḡye Yesu fyèḡwòhòshiinbil'e.» ⁵⁷ Ka Pyeri si yi kyáala: «Ceewe, mii ḡye a u cè mε.»

⁵⁸ Lire kàntugo ka nàḡi wà si Pyeri wíi maa jwo: «Mu mú na ḡye Yesu fyèḡwòhòshinnḡi wà.» Ka Pyeri si jwo: «Sèe bà mε!»

⁵⁹ Nye tèr'à pyi ke, ka wabεε si núr'a yi jwo a waha na: «Nàkaana baa, ḡge nàḡi na mpyi ná Yesu i, ḡaha na ye Galile kùluni shin u ḡye u wi.» ⁶⁰ Ka Pyeri si u pyi: «Mii nàha a mu jwumpe yyeshage cè mà dε!»

Nye mà Pyeri yaha puru na, ka ḡkùpoḡi si ntíl'a mεε sú. ⁶¹ Ka Kafoḡi Yesu si yyaha kèenḡe maa Pyeri wíi. Ka u funḡke si ḡcwo Kafoḡi jwumpe niḡjwumpe na na: «Mà jwo ḡkùpecyiini li mεε sú niḡjaa ke, lire sí mu ta mu à jwo a nò tooyo taanre na na mu ḡye a mii cè mε.»

† 22:53 Sitaannḡi u ḡye numpinifoo.

⁶² Nyε ka Pyεri si fworο pyεnge e, maa sà mεε sú sèe sèl'e.

Pi à kàre ná Yesu i Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shiinbii yyére

(Macwo 26.59-68; Marika 14.55-65; Yuhana 18.19-24)

⁶³ Nyε mp̄ii pi mp̄yi na Yesu kàanmucaa ke, ka pire sí wá na u fwóhore, maa u bwùun. ⁶⁴ Maa u yyahe pwɔ, maa u yíbe: «Mu nyε a jwo na mu na nyε Kile túnntunṅɔ mà? Nge u à mu bwòn ke, uru mεge yyere wuu á!» ⁶⁵ Maa jwuṅjwumbaampe pabεε niṅyahama jwo u na.

⁶⁶ Nyε nyèg'à pa múgo ke, ka Yahutuubii kacwɔnr̄ibii ná Kile sáragawwuubii ṅ̀ṅufeebii ná Kile Saliyaṅi cyelentiibii si piye bínni, maa ṅ̀kàre ná Yesu i pi yukyaala kurun̄ke yyére. ⁶⁷ Maa u yíbe: «Kile Niṅcwɔnr̄oṅi u nyε mu la? Yi yyaha jwo wuu á.» Ka u u pi pyi: «Mii mεε ká yi jwo yii á, yii sí n-dá yi na mε. ⁶⁸ Mii sí ká yii yíbe, yii sí jεε mii ṅ̀wɔ shwɔ mε. ⁶⁹ N̄ka mà lwó numε na Supyaṅi Jyaṅi sí n-sà n-t̄εen Kile Siṅifoo kàniṅε cyεge na.»

⁷⁰ Nyε Yesu à yire jwo ke, ka pi puni si u pyi: «Lire sann̄i i ke, Kile Jyaṅi u nyε mu la?» Ka u u pi pyi: «N̄je yii à jwo ke, yire yi nyε yi yi.» ⁷¹ Ka pi i jwo: «Wuu saha nyε a t̄ige wà ṅ̀wɔjwumɔ kurugo mε, naha na yε wuu yabilimpil'à lógo u ṅ̀wɔ na mà kwɔ.»

23

Pi à kàre ná Yesu i fànhafooṅi Pilati yyére

(Macwo 27.1-2, 11-14; Marika 15.1-5; Yuhana 18.28-38)

¹ Nye ka pi puni si yîri sijcyan, maa ñkàre ná Yesu i fânhafoonji Pilati yyére*. ² Pi à sà nò wani ke, maa fin'a taha Yesu na Pilati á na: «Wuu à sà ñge nàñi ta u u sùpyire ñùñò kyáñge, na pi ñye a yaa pi a múnalwáore kaan saanbwáhe Sezari á me. U à jwo na uru u ñye Kile Nijcwánrónji, na uru na ñye saanwa.» ³ Ka Pilati si Yesu yíbe: «Yahutuubii saanji u ñye mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu aha jwo amuni yo.» ⁴ Ka Pilati si jwo Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná sùpyire sannt'á: «Mii nàha tìgìre cyaga ta ñge nàñi na, ñkemu ku sí n-pa ná l'e u bò me.» ⁵ Ka pi i núr'a yi jwo a waha Pilati á: «U wá na sùpyire ñùñò kyáñge ná u jwumpe e Yahutuubii kùluni puni i, mà lwó Galile kùluni na, fo mà pa nò naha wuu na.»

Pi à kàre ná Yesu i saanji Erōdi yyére

⁶ Tèni i Pilati à yire lógo ke, maa pi yíbe na Galile kùluni shin u ñye ñge nàñi la. ⁷ Ka pi i u pyi: «Ǿn.» Ka Pilati si pi pyi: «Yii a sì ná u e, saanji Erōdi yyére, ñaha na ye uru u ñye Galile kùluni ñùñò na, ñka u ñye Zheruzalemu kàñhe e ñcyii canmpyaagil'e.»

⁸ Nye pi à sà nò ná Yesu i saanji Erōdi yyére ke, ka li i ntáan Erōdi i sèl'e, ñaha na ye u mpyi a Yesu kyaa lógo tèemōni i, u la mpyi Yesu si kakyanhala kani là pyi uru ñyii na. ⁹ Lire kurugo Erōdi à yibi yi nijyahaya pyi u na. Nka u ñye a yafyin jwo me. ¹⁰ Nye lir'à Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii mú ta pi à kàre wani Erōdi yyére. Ka pire si wá na sêre Yesu na, maa kafinare shiñi puni fini u na. ¹¹ Ka Erōdi ná u sòrolashiibii si Yesu fwóhōrō maa u faha sèl'e. Maa vāanntinñe

* **23:1** Fânhafoonji Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kàsujyiñi wà bò.

nisinanja le u na, maa pi pyi pi à núr'a kàre ná u e Pilati yyére.

¹² Pilati ná Erōdi mpyi a bēni mε. Nka mà lwó kuru canjke na, pi à pyi cevee.

*Yesu kataanmp'à cwənr'a yaha u mbòji na
(Macwo 27.15-26; Marika 15.6-15; Yuhana 18.39--19.16)*

¹³ Pi à núr'a sà nɔ ná Yesu i Pilati yyére ke, ka Pilati si bínn'a tèn ná Kile sáragawwuubii jùnjufēebii ná Yahutuubii yyaha yyére shiínbii ná Yahutuubii sanmpil'e, ¹⁴ maa jwo: «Yii à pa ná nge nàñi i naha mii yyére, maa jwo na u wá na sùpyire jùñɔ kyáŋge. Nka mii à u yíbe yii puni jyi na, yaaga maha yaaga yii à jwo a taha u na ke, mii jye a kuru kà zò ta u na mε. ¹⁵ Erōdi mú sí jye a tígire cyaga ta u na mε, lire kurugo u à u núrūñ'a tùugo naha wuu á. Mii á, nge nàñi kōni jye a kyaa pyi ndemu li sí n-pa ná l'e u bò mε. ¹⁶ Lire kurugo mii sí na sòrolashiibii pyi, pi u bwòn si u cye yaha.»

[¹⁷ Jye yye maha yye, Yahutuubii bilereñkwoñi kataanni i, Pilati mpyi maha kàsujyiñi wà cye yaha, lire na mpyi kalyee.] ¹⁸ Ka sùpyire puni si bínn'a jwo fànha na: «Nge nàñi bò, maa Barabasi cye yaha!» ¹⁹ Mà li ta, Barabasi mpyi a jyàhanjgurugunji wà pyi kànhe e, maa booro pyi, lire kurugo pi mpyi a u cū a tò kàsunji i.

²⁰ Pilati la mpyi si Yesu cye yaha, lire e u à núr'a pi yíbe. ²¹ Ka pi i sêe maa jwo: «U kwòro cige na! U kwòro cige na!»

²² Ka Pilati si núr'a jwumpe lwó tontanrewogo maa jwo: «Kapiini ndire nge nàñ'á sàa pyi bε? Mii

nàha à jùṅṅ ta ṅkemu ku sí u pyi u bò mε. Lire e ke mii sí sòrolashiibii pyi pi u bwòn si u cye yaha.»

²³ Ka pi i núr'a sêe fànha na: «U kwòro cige na!» Nye pi màhaṅ'à pa Pilati yyaha já ke, ²⁴ ka u u jεε maa pi jyii wuuni pyi.

²⁵ Pi mpyi a Pilati jáare na u nàṅi ṅgemu cye yaha, mà li ta uru nàṅi mpyi a jyahāṅgurugunji ná boore pyi ke, ka Pilati sí uru cye yaha. Nde pi à cya u á Yesu kyaa na ke, maa lire pyi pi á.

Pi à Yesu kwòro cige na

(Macwo 27.32-56; Marika 15.21-41; Yuhana 19.17-30)

²⁶ Mà sòrolashiibii yaha pi i ṅkèεge ná Yesu i tabonke e, pi à círi ná nàṅi w'e u à yíri sige e, u mεge mpyi Simo, Sireni kànhe shin u mpyi u wi. Ka pi i Yesu kworokworocige kárama a tèγε u jṅṅ'i, maa u pyi u à taha Yesu fye e.

²⁷ Supyikurunṅ nimbwòho mpyi a taha pi fye e na ṅkèεge mú. Cyeebii pìi na mpyi pi e, nāvunṅke mpyi a pire pyi pi i myahii súu Yesu kurugo. ²⁸ Ka Yesu si yyaha kέεṅε maa pire cyeebii wíi maa jwo: «Zheruzalemu kànhe cyeebii, yii àha raa mεε súu mii kurugo mε. Yii a mεε súu yii ná yii pyìibii kurugo. ²⁹ Naha kurugo ye cijirinyi yi jye yi sàha pyi si mà nya nta raa ṅko mà pyi kan pi à ṅwòr'a nya mε, tèni là na ma, sùpyire sí n-pa raa ṅko, pire wuun'à jwò. ³⁰ Lire tèni i, sùpyire sí raa ṅko nanjy'á “Yii cwo wuu jṅṅ'i!” s'a ṅko mpòdogil'á “Yii cεεg'à wuu jwò tò†!” ³¹ Naha kurugo ye pi aha

† 23:30 Oze 10.8

nyii karigii shiŋi pyi cipuruge na, ɲaha pi sí n-pyi cíwage na yε‡?»

³² Pi mpyi na ŋkèege ná kapimpyimii shuunni i si zà bò ná Yesu i mú.

³³ Nyε pi à sà nɔ cyage k'e, pi maha kuru cyage mege pyi: «Nuŋkwɔɔge Cyage» maa Yesu ná pire kapimpyiibii shuunniŋi kwòro ciyi na wani. Wà mpyi u kàniŋke na, u sannji sí nyε u kàmèni na.

³⁴ Ka Yesu si jwo: «Tufooni, yàfa pi na, ɲaha na yε nde pi à pyi ke, pi nyε a li kapii cè mε.»

Lire kântugo ka sòrolashiibii si ŋkyaanwooni tège'a u vaaŋyi táa piye na. ³⁵ Shiŋyahara mpyi a yyére wani marii wíi. Ka Yahutuubii yyaha yyére shiin-bii si wá na Yesu fwóhɔre na: «U à sùpyire tà shwɔ, u uye shwɔ numε ke! Lire e wuu sí n-sìi n-cè na uru u nyε Kile Niŋcwɔnrɔŋi.» ³⁶ Ka sòrolashiibii mú si file u na ná lùtanhage e maa u fwóhɔrɔ ³⁷ maa jwo: «Kampyi mu u nyε Yahutuubii saanji, maye shwɔ.»

³⁸ Pi mpyi a yi sém'a tàra Yesu kworokworocige nìnyinji na na «YAHUTUUBII SAANJI U NYE NYE.»

³⁹ Nyε kapimpyiibii pi mpyi a kwòro ná Yesu i ke, ka uru wà si u faha maa jwo: «Mu nyε a jwo na mu u nyε Kile Niŋcwɔnrɔŋi mà? Maye shwɔ, maa wuu shwɔ mú!» ⁴⁰ Ka kapimpyinji sannji si u shèεfooni cèege maa jwo: «Mu nyε na fyáge Kile na mà? Ko kuru yyefuge ninuge e mu ná uru nyε! ⁴¹ Wuu pi ke, ŋke yyefuge nyε wuu niŋcyaga, ɲaha na yε kapiini wuu à pyi ke, lire l'à ku nɔ wuu na. Nka ŋge nàŋi wi ke, u nyε a kapii pyi mε.»

‡ **23:31** Naha ŋke cyage e, Yesu a uye tàanna ná cipuruge e maa Yahutuubii tàanna ná cíwage e.

⁴² U à puru jwo ke, maa Yesu jáare na: «Yesu, mu aha mpa ntèen ma saanre tatεenge e tēni ndemu i ke, ma a yákili yaha na na.» ⁴³ Ka Yesu si u pyi: «Sēenji na mii sí yi jwo mu á, nijjaa mu sí n-pyi ná mii i Arijinani i.»

Yesu kwùñi

(Macwo 27.45-56; Marika 15.33-41; Yuhana 19.28-30)

⁴⁴ Canñke mpyi a nɔ jùñɔ ninji i, ka numpini si mpâl'a jyè kini cyeyi puni i, mà tère pyi fo mà nɔ canvyinge na. ⁴⁵ Vãanñke k'à tég'a Kileñaarebage táa mà pyi shuunni ke, ka kuru si jcwɔn ninñke e.

⁴⁶ Ka Yesu si jwo fànha na: «Tufoonji, mii sí na múnaani yaha mu cye e!» U à yire jwo ke, ka u múnaani si fwordo u e.

⁴⁷ Ɔrɔmu sòrolashiibii yyaha yyére shinñi u mpyi wani tayyérege e ke, ur'à lire nya ke, ka u u Kile pée maa jwo: «Sēenji na, ñge nàñi mpyi a tíi!»

⁴⁸ Sùpyire ti mpyi a pa cyire karigii tawiige e ke, ka pire puni nàvunñɔ wuubii si núru na ñkèege pi pyenyi i maa myahigii súu. ⁴⁹ Yesu ceveebii ná cyeebii pi mpyi a taha Yesu fye e mà yîri Galile kùluni i ke, pire puni mpyi a yyére tatɔnge e, maa jcyii karigii wíi tapyige e.

Yesu ntòñi kani

(Macwo 27.57-61; Marika 15.42-47; Yuhana 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Yahutuubii kànhe mεge pi maha mpyi Ari-mati ke, nàñi wà na mpyi na yîri kuru kànhe na, u mεge na mpyi Yusufu. U mpyi Yahutuubii yukyaala kurunñke e. Uru nàñi na mpyi sùpya nijcennε, maa ntíi. U sònñɔre mpyi a taha Kile

Saanre tée pani na. Yukyaala kurunke shiinbii sanmpii mpyi a jwo a bê kani ndemu na Yesu kyaa na maa li pyi ke, u nyε a nen'a jyè lire e με. ⁵² Maa nkàr'a sà Yesu buwuŋi náare Pilati á, si sà ntò. ⁵³ Pilati à nyε ke, ka Yusufu si nkàr'a sà Yesu buwuŋi tîrige kworokworocige na, maa u pwò vâanntonji w'e, mà sà ntò. Fanŋke e u à sà Yesu tò ke, kuru mpyi a tùgo kafaaga nuŋ'i, bu mpyi na sàha nkòwò a tò kur'e mà nya με. ⁵⁴ Kuru canŋa nùmpanŋa mpyi na sí n-pyi canŋonke.

⁵⁵ Cyeebii pi mpyi a Yesu tùug'a yîri fo Galile kùluni i mà pa ke, ka pire si nkàre ná Yusufu e fanŋke na si sà Yesu buwuŋi sínninganni nya fanŋke funŋke e. ⁵⁶ Lire kântugo ka pi i núr'a kàre pyεngε, maa sà sìnme nùguntanga wumò ná wusuna yaa mà yaha. Canŋonk'à nò ke, mà tàanna ná Yahutuubii Saliyani i, ka pi i ñò.

24

Yesu à nyè a fwooro kwùŋi i

(Macwo 28.1-10; Marika 16.1-8; Yuhana 20.1-10)

¹ Cibilaage canŋcyiige* nyèkwonge na, sìnmpε nùguntanga wumpe ná wusunani pire cyeebii mpyi a yal'a yaha ke, ka pi i yire lwó na nkèεge fanŋke na. ² Kafaage ku mpyi a tég'a fanŋke nwò tò ke, pi à sà nò wani ke, ka pi i sà kuru ta k'à kùunkul'a láha fanŋke nwòge na. ³ Ka pi i jyè fanŋke e maa wíi, ŋka pi nyε a Kafoonji Yesu buwuŋi nya με. ⁴ Ka li i pi bilibili. Mà pi yaha pur'e, ka pi i mpâ'l'a nàmii shuunni nya pi à vâanvyinweeweere le mà yyére.

* **24:1** Yahutibil'á cibilaage canŋcyiige ku nyε kárinji.

⁵ Ka pire cyeebii fyagara wuubii si nin̄kure sín maa yyahayi cyígile n̄n̄ke na. Ka pire n̄mpii shuunn̄i si jwo pi á: «Naha na yii nyε na nyii shin̄ji caa kwùubii shw̄h̄al'e yε? ⁶ U nyε naha mε. U à n̄è a fwordo kwù̄ji i. Jwumpe u mpyi a jwo yii á mà u yaha ná yii e Galile kùluni i ke, yii fun̄ḡo cwo puru na. ⁷ U mpyi a jwo na “Fànha ki, Supyan̄i Jyan̄i u le kapimpyiibii cye e, pi i u kwòro cige na. U kwù̄ji canmpyitanrewuuni, u sí n̄è n-fwordo kwù̄ji i.”»

⁸ Pi à puru jwo a kwò ke, ka cyeebii fun̄ji si ncwo Yesu jwumpe nin̄jwumpe na. ⁹ Ka pi i ȳiri fan̄ke na maa n̄kàr'a sà yi puni yyaha jwo cyelempyiibii ke ná nin̄kin̄ji ná pi sh̄èf̄eebii sanmpii pun'á. ¹⁰ Cyeebii pi mpyi a kàre fan̄ke na ke, pire pi mpyi: Mariyama u mpyi na ȳiri Magidala kànhe e ke, uru ná Zhanε ná Yakuba nun̄i Mariyama mà bàra cyeebii piiberii na. Pire cyeebii pun'à ȳiri fan̄ke na, maa mpa jwumpe ninumpe jwo Yesu t̄un̄ntun̄mpil'á. ¹¹ N̄ka pi mpyi na s̄n̄ji na n̄ùḡo baa jwum̄o cyeebil'à jwo. Pi nyε a dá pu na mε. ¹² Lire ná li wuuni mú i, ka Pyeri si ȳiri maa f̄è a kàre fan̄ke na, maa sà j̄àara a w̄i ku fun̄ke e. Lempe kanni baare e, u nyε a yafyin̄ nȳa mε. Ka li i u bilibili, ka u u n̄r'a kàre pyεngε.

*Yesu à uye cyêe u fyè̄n̄w̄h̄ōshiin̄bii p̄i shuunni na,
pi i n̄k̄ège Emayusi kànhe e
(Marika 16.12-13)*

¹³ Kuru can̄ke ninuge e, Yesu fyè̄n̄w̄h̄ōshiin̄bii p̄i shuunni mpyi na n̄k̄ège kànhe kà na, kuru kànhe mεge na mpyi Emayusi. Ku ná Zheruzal̄emu kànhe laage mpyi a tòro culum̄etir̄i ke ná shuunni na mε. ¹⁴ Karigīi cyi mpyi a pyi lire t̄eni i ke, pi mpyi

na cyire puni yu piy'á, na ηκέεγε. ¹⁵ Mà pi yaha jwumpe na piye shwòhòl'e, ka Yesu yabilinji si file pi na, maa kuni bínni ná pi e. ¹⁶ Pi mpyi na Yesu naa, ηka l'à pyi mu à jwo yaage kà k'à para pi yyaha na, mà pi pyi pi ηγε a jà a u cè με.

¹⁷ Ka Yesu si pi yíbe: «Naha shi yii na yu, na ηκέεγε ame γε?» Ka pi yyetanha wuubii si yyére.

¹⁸ Nge mege ku mpyi pi e Kilopasi ke, ka uru si jwo: «Karigii cyi à pyi numε Zheruzalemu i ke, mu kanni baare e, sùpya ηγε a sìi Zheruzalemu i cyi cèmbaa με.»

¹⁹ Ka Yesu si pi yíbe: «Naha shi k'à pyi γε?» Ka pi i u pyi: «Kile túnntunηi Yesu u mpyi a yíri Nazareti kànhe e, ná Kile mpyi a fànha le u jwumpe ná u kapyiinkil'e sùpyire ηyii na ke, nde l'à u ta ke, lire κε! ²⁰ Wuu Kile sáragawwuubii ηùηufeebii ná wuu yyaha yyére shiinbil'à u le cye e, pi à u kwòro cige na a bò. ²¹ Wuu mpyi na sònηi na uru u sí n-pa Izirayeli shiinbii ηùηò wwû bilere e. Nka u à kwû ke, cyi canmpyaa taanre u ηγε ηγε. ²² Wuu kurunke e, cyeebii pil'à pa jwumpe pà jwo wuu á, mpemu p'à sàa wuu bilibili sèe sèl'e ke. Nyège na, pi à sòl'a kàre u fanηke na, ²³ maa mpa wuu pyi na pire ηγε a sà u buwuηi ta wani με, na pir'à Kile mèλεκεεbii pìi ηya, ka pire mèλεκεεbii si yi jwo pir'á na Yesu à ηè a fworò kwùηi i. ²⁴ Bà cyeebil'à yi jwo wuu á με, wuu shèρεfeebii pìi mú à shà fanηke na, mà sà yi ta amuni, ηka pire mú ηγε a u ηya με.»

²⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii yákili baafeebii, yii dama ηγε a táan Kile túnntunmpii jwumpe na mà δε! ²⁶ Lire kyaalanηkanni na, bà Kile Nηcwonròηi mpyi a yaa u kyaala u u nta a jyè Kile sìnampe e mà?»

²⁷ Lire kàntugo mà lwó Kile tùnntunŋi Musa sémɛbii na, mà sà nɔ fo Kile tùnntunmpii sanmpii puni sémɛbii na, jwumpe p'à sémɛ u kyaa na pire sémɛbil'e ke, ka u u puru yyaha jwo pi á.

²⁸ Kànhe na pi mpyi na ŋkèɛge ke, pi à sà nɔ kuru na ke, ka Yesu si uye pyi mu à jwo u ko raa ntùuli s'a ŋkèɛge yyaha yyére. ²⁹ Ka pi i u jáare na u àha ŋkàre mɛ, na numpilage na ŋko raa wwùu. Ka u u jyè pyenge e maa ntèen wani ná pi e. ³⁰ Tèni i pi à pa ŋkwùulo s'a lyi ke, ka u u bwúuruŋi lwó, maa fwù kan Kile á, maa u kwòn kwòn a kan pi á. ³¹ Lir'à pyi ke, ka pi yákilibii si múgo, ka pi i jɔcè na Yesu wi. Lire kàntugo ka u u mpâl'a pînni pi na.

³² Ka pi i wá na yi yu piy'á na: «Tèni i u mpyi na Kile Jwumpe Semɛŋi yyaha yu wuu á kuni na ke, wuu funŋyi mpyi a táan sèe sèl'e de!» ³³ Ka pi i ntíl'a yíri, maa núr'a kàre Zheruzalɛmu kànhe e, mà sà cyelempyiibii sanmpii ke ná niŋkinŋi ná pi shèrɛfeebii ta pi à bínni. ³⁴ Ka pire cyelempyiibii si jwo pi á na Kafoonŋi Yesu à jè nàkaana baa, na Simɔ yabilin'á u nya!

³⁵ Nyɛ nde l'à mpíi shiin shuunniŋi ta mà pi niŋkaribii yaha ke, ná pyiŋkanni na pi à Yesu cè, tèni i u à bwúuruŋi kwòn kwòn mà kan pi á ke, ka pi i yire puni yyaha jwo.

Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii na

(Macwo 28.16-20; Marika 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Kapyiŋkii 1.6-8)

³⁶ Mà cyelempyiibii yaha puru jwumpe na, ka pi i mpâl'a Yesu niŋjyerenŋi nya piye shwɔhɔl'e. Ka u u jwo: «Kile u yyeniŋke kan yii á.» ³⁷ Ka pi i fyá fo mà tatɛenge fô piye na, jaha na ye pi mpyi na sônŋi

na bunji wà fwòngò pir'à nya. ³⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Naha na yii nye na fyáge be? Naha k'à nte sònjore shinji tîrige yii funj'i ye? ³⁹ Yii na kantahigii ná na tooyi wíi, yii i jicè na mii wi. Yii bwòn na na a wíi, bufwòngò nye na mpyi ná cyere ná kaciyy'i mii fiige me.» ⁴⁰ Mà u yaha puru jwumpe na, u à u kantahigii ná u tooyi cyêe pi na.

⁴¹ Pi mpyi a dá Yesu jèñi na me, naha na ye u jèñi mpyi a pi funjyi táan fo mà pi bilibili. Ka Yesu si pi yíbe: «Yalyige na wá naha yii á la?» ⁴² Ka pi i fyafwògò kan u á. ⁴³ Ka u u ku shwò a kyà pi jyii na. ⁴⁴ Maa jwo: «Tèni i mii mpyi ná yii e ke, mii à yi jwo yii á na yaaga maha yaaga k'à séme mii kyaa na MusaSaliyanji ná Kile túnntunmpii sanmpii sémebii ná Zaburu sémeñi i ke, cyire pun'à yaa cyi tòro cyi jwuñkanni na.»

⁴⁵ Nye u à yire jwo ke, maa pi yákilibii múgo, bà pi si mpyi si Kile Jwumpe Semèñi jwòhe cè me. ⁴⁶ Maa núr'à jwo pi á: «L'à séme amuni na Kile Nijcwònròñi sí n-kyérege n-bò, ñka u kwùñi canntanrawoge u sí jè. ⁴⁷ Na mà lwó Zheruzalèmu kànhe na, Jwumpe Nintanmpe sí n-jwo u mege na supyishinji pun'á, na pi pi toronkanni kêennye pi i láha kapegigii na, bà Kile si mpyi si cyi yàfa pi na me. ⁴⁸ Nye kyaa maha kyaa mii à pyi ke, yii à cyire puni nya tapyige e, yii a cyi yu yii a mâre. ⁴⁹ Yii tèn Zheruzalèmu i, mii Tunji Kile à sífente ntemu jwòmee lwó ke, fo mii aha tire tîrige yii jun'i tèn ndemu i ke.»

*Yesu à kò a dùgo ñìnyìñi na
(Marika 16.19-20; Kapyiñkii 1.9-11)*

⁵⁰ Lire kàntugo ka Yesu si ñkàre ná u cyelempyi-ibil'e Bètani kànhe taan. Pi à sà nɔ wani ke, ka u u u cyeyi yîrige, maa jwó le pi á. ⁵¹ Mà u yaha u u dùbábii leni pi á, u à kò a yîri pi shwòhəl'e mà kàre ñìnyìjì na. ⁵² Ka cyelempyiibii si wá na u kêre. Pi à kwò ke, ka pi funntanga wuubii si núr'a kàre Zheruzalɛmu kànhe e.

⁵³ Canja maha canja pi mpyi maha piye bínnini Kileñaarebage e, marii Kile kêre.

KILE JWUMPE SEMENI JWUMPE NINTANMPE
New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Supyire Sénoufo (Sénoufo, Supyire)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Senoufo, Supyire

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

9c94658e-b59d-5cd7-bd2e-4e0770667d41